

34
dukt 20 081 [78]
8 XI. 60 Mr

POLSKA USTAWA PRZEMYSŁOWA

Z OBJAŚNIENIAMI

ZEBRAŁ I OPRACOWAŁ

AUGUST DOBIECKI

EM. DYREKTOR DEPART. W MIN. PRZEM. I HANDLU

Z WSPÓŁUDZIAŁEM

ROMANA ŚLASKIEGO

RADCY MINISTERJALN. W MIN. PRZEM. I HANDLU

~~BIBLIOTEKA
SEMIKARSKA
Praca Handlowego
UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO~~

Scia POZNAŃ 1927

Nr 338 f

NAKŁADEM KRAJOWEGO INSTYTUTU WYDAWNICZEGO
W POZNANIU, UL. POCZTOWA 7.

150619

b-8/84

Rozporządzenie Prezydenta R. P. o prawie przemysłowym	I
Geneza i charakterystyka polskiej ustawy przemysłowej	101
Porównanie polskiej ustawy przemysłowej z dzielnicowymi ustawami przemysłowymi	123
Ustawa przemysłowa	143
Dz. I. Postanowienia zasadnicze (art. 1—6)	143
Dz. II. Przemysł ze stałą siedzibą (art. 7—44)	154
A. Przepisy ogólne (art. 7—12)	154
B. Zakłady przemysłowe (art. 13—30)	158
C. Prowadzenie przemysłu (art. 31—44)	174
Dz. III. Przemysł okružny (art. 45—59)	184
Dz. IV. Targi gminne (art. 60—68)	193
Dz. V. Korporacje i związki korporacyj (art. 69—110)	198
1. Korporacje (art. 69—99)	198
2. Związki korporacyj (art. 100—110)	220
Dz. VI. Uczniowie przemysłowi (art. 111—125)	226
Dz. VII. Postanowienia karne (art. 126—130)	235
Dz. VIII. Władze przemysłowe (art. 131—140)	238
A. Instancje (art. 131—134)	238
B. Postępowanie przy rozpoczęciu prowadzenia prze- mysłu i zrzeczeniu się uprawnienia przemysłowego (art. 135—136)	242
C. Środki prawne od decyzji władz przemysłowych (art. 137—138)	244
D. Postępowanie w sprawach karnych (art. 139—140)	249
Dz. IX. Rzemiosło (art. 141—194)	250
A. Postanowienia ogólne (art. 141—143)	250
B. Dowód uzdolnienia (art. 144—147)	253
C. Nauka rzemiosła (art. 148—157)	255
D. Mistrzowie (majstrowie) rzemieślnicy (art. 158—159)	262

E. Cechy i związki cechowe (art. 160—167)	263
F. Izby rzemieślnicze (art. 168—194)	268
Dz. X. Postanowienia przejściowe i końcowe (art. 195—198)	290

Dodatki.

I. A. Zestawienie tych postanowień z umów (konwencji, traktatów, układów) handlowych, zawartych między Polską a innemi państwami, które mają szczególną doniosłość z uwagi na postanowienia artykułów 4, 5, 39, 51, 67 i 144 ustawy przemysłowej	297
B. Dział IV. umowy zawartej pomiędzy Polską a Wolnem Miastem Gdańskiem dnia 21 października 1921 r.	337
II. Zestawienie kilku zasadniczych postanowień ustawy o państwowym podatku przemysłowym i ustawy o opłatach stemplowych	34
III. Przepisy o nadzorze nad kotłami parowemi	35
ustawa z dnia 31 maja 1921 r. w brzmieniu ustawy z dnia 6 grudnia 1921 r. o nadzorze nad kotłami parowemi	350
rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 8 listopada 1921 r. o budowie, ustawianiu i dozorze kotłów parowych używanych na lądzie	354
rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 2 grudnia 1921 r. o opłatach za dozór kotłów	391
rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 7 grudnia 1921 r. o wydawaniu pozwoleń na ustawianie, przenoszenie i używanie kotłów parowych	39
IV. Przepisy sanitarne dla poszczególnych rodzajów przemysłu	40
rozporządzenie Ministra Zdrowia Publicznego z dnia 26 lutego 1921 r. w przedmiocie urządzania i utrzymywania piekarni i sklepów z pieczywem, oraz wypieku chleba	403
rozporządzenie Ministra Zdrowia Publicznego z dnia 23 stycznia 1922 r. w przedmiocie przepisów sanitarnych dla hoteli, pokoiów umeblowanych i pensjonatów	

rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Nadzwyczajnego Komisarza do spraw walki z epidemjami z dnia 13 marca 1926 r. w sprawie dezynsekcji hoteli, pokoiów umeblowanych i pensjonatów	413
rozporządzenie Ministra Zdrowia Publicznego z dnia 6 marca 1922 r. o przepisach sanitarnych dla zakładów fryzjerskich i golarskich	416
rozporządzenie Ministra Zdrowia Publicznego z dnia 12 lipca 1922 r. o urządzeniu i utrzymywaniu zakładów kąpielowych publicznych	421
rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 grudnia 1924 r. o obrocie szmatami	430
V. Zestawienie zasadniczych przepisów probierczych (o stopniu czystości towarów złotych i srebrnych, oraz o organizacji urzędów probierczych)	437
ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. o upoważnieniu Ministra Przemysłu i Handlu do wydawania zarządzeń w zakresie nadzoru nad przemysłem złotniczym i handlem wyrobami złotniczymi oraz organizacji urzędów probierczych na obszarach b. zaborów austriackiego i rosyjskiego	437
rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 sierpnia 1920 r. w sprawie zmian do ustaw probierczych, obowiązujących na terenie byłego zaboru rosyjskiego	439
rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 29 listopada 1920 r. w sprawie przejęcia urzędów probierczych na obszarze b. zaboru austriackiego, oraz zmiany przepisów probierczych obowiązujących na tym obszarze	444
rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 listopada 1926 r. o utworzeniu Warszawskiego Urzędu Probierczego oraz zakresie działania tego Urzędu tudzież Urzędów Probierczych w Krakowie, we Lwowie i w Wilnie	446
ustawa Rzeszy Niemieckiej z dnia 16 lipca 1884 r. o stopniu czystości towarów złotych i srebrnych	448
VI. Zestawienie przepisów o zatrudnianiu inwalidów wojennych w przedsiębiorstwach przemysłowych, handlowych i innych	450

wyciąg z ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową	450
rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej i Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 15 listopada 1921 r. o obowiązku zatrudniania ciężko poszkodowanych inwalidów	454
rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, Ministra Pracy i Opieki Społecznej, Ministra Skarbu oraz Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 22 listopada 1921 r. o obsadzaniu wolnych miejsc pracy w zakładach samorządowych oraz prywatnych, subwencjonowanych lub koncesjonowanych przez Państwo	456
VII. <i>Tekst przytoczonych w art. 198 ustawy przemysłowej rozporządzeń o koncesjonowaniu przemysłu:</i>	
a) <i>zbierania i łapania kału ropnego i ropy naftowej (rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 28. IV. 1923 r.)</i>	458
b) <i>przerabiania ropy i rozsprzedaży nafty zapomocą wozów beczkowych (rozporządzenie austr. Ministra Handlu z dnia 23. III. 1910 r.)</i>	460
c) <i>magazynowania ropy i zakładów dla tłoczenia ropy (rozporządzenie austr. Ministra Handlu z dnia 16. IX. 1909 r.)</i>	461

Skorowidz.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 7 czerwca 1927 r.

o prawie przemysławem

(Dz. U. R. P. Nr. 53 poz. 468).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

DZIAŁ I.

Postanowienia zasadnicze.

Art. 1.

Za przemysł w rozumieniu niniejszego rozporządzenia uważa się wszelkie zatrudnienie zarobkowe lub przedsiębiorstwo, wykonywane samoistnie i zawodowo, bez względu na to, czy jest ono wytwarzające, przetwarzające, handlowe lub usługowe.

Art. 2.

Nie są przemysławem w rozumieniu niniejszego rozporządzenia i przepisom jego nie podlegają:

- 1) rolnictwo, ogrodnictwo i leśnictwo;
- 2) rybołówstwo i łowiectwo;
- 3) przedsiębiorstwa, regulowane przepisami ustaw górniczych;

- 4) przedsiębiorstwa, zastrzeżone ustawowo wyłącznie Państwu;
- 5) przedsiębiorstwa kolejowe, żeglugowe i promowe, samolotowe (żeglugi powietrznej);
- 6) przedsiębiorstwa i agencje emigracyjne;
- 7) zakłady elektryczne, służące do wytwarzania, przetwarzania, przesyłania i rozdzielania energii elektrycznej;
- 8) zakłady naukowe i wychowawcze, praca zawodowa prywatnych nauczycieli i wychowawców młodzieży;
- 9) zakłady lecznicze, zdrojowiska i uzdrowiska, ambulatorja, lecznice zwierzęce;
- 10) banki, kantory wymiany, instytucje kredytowe i ubezpieczeniowe, domy składowe publiczne;
- 11) praca zawodowa adwokatów, obrońców sądowych, notariuszów, inżynierów, architektów, budowniczych (techników budowlanych), geometrów, mierniczych, rzeczników patentowych;
- 12) działalność literacka, twórczość artystyczna, wykonywanie nakładu własnych utworów, wydawnictwo i sprzedaż czasopism;
- 13) praca zawodowa lekarzy, lekarzy weterynaryjnych, farmaceutów, felerów, dentystów, techników dentystycznych, położnych, pielęgniarzy, sanitariuszów, masażystów;
- 14) apteki, laboratorja bakterjologiczne i do celów djagnostyki lekarskiej, wyrób i sprzedaż surowic, szczepionek, preparatów organo-terapeutycznych oraz produktów bakteryjnych

- leczniczych i zapobiegających chorobom, wyrób i sprzedaż substancyj i przetworów odurzających, detaliczna sprzedaż trucizn i środków leczniczych;
- 15) praca zawodowa zaprzysiężonych maklerów handlowych, giełdowych, wekslowych, towarowych i okrętowych;
 - 16) przedsiębiorstwa zabaw, koncertów, przedstawień teatralnych, widowisk i innych rozrywek publicznych wszelkiego rodzaju;
 - 17) przemysł domowy (zarobkowe zatrudnienie wytwórcze, wykonywane ubocznie i wyłącznie przy pomocy osób, należących do rodziny lub do służby domowej);
 - 18) pośrednictwo pracy;
 - 19) przedsiębiorstwa detektywów prywatnych;
 - 20) biura próśb i podań;
 - 21) handel takimi przedmiotami i taką bronią i amunicją, które służą wyłącznie do celów wojennych;
 - 22) przedsiębiorstwa, mające na celu pośrednictwo przy sprzedaży ziemi oraz prowadzenie parcelacji, osadnictwa i regulacji rolnych na terenach, położonych poza granicami miast.

Rozporządzenie Rady Ministrów określi, w jakich granicach rozporządzenie niniejsze mieć będzie zastosowanie do przedsiębiorstw państwowych oraz przemysłowej pracy publicznych zakładów naukowych, zakładów karnych i poprawczych.

Art. 3.

Prowadzenie przemysłu jest wolne i dozwolone każdemu, o ile rozporządzenie niniejsze nie przewiduje w tym względzie wyjątków lub ograniczeń.

Prawa prowadzenia przemysłu, nabyte na podstawie dotychczasowych przepisów, pozostają w mocy.

Rozporządzenie niniejsze nie narusza uprawnień przemysłowych z ustawy o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych.

Art. 4.

Przy prowadzeniu przemysłu cudzoziemiec korzysta z równych praw z obywatelami Państwa Polskiego, jeżeli w jego ojczystym kraju obywatel polski wzajemnie używa równych praw z obywatelami miejscowymi.

Wzajemność winna być stwierdzona powołaniem się na umowy międzynarodowe. Jeżeli cudzoziemiec nie może udowodnić wzajemności w powyższy sposób, o dopuszczeniu go do nabycia uprawnienia przemysłowego i prowadzenia przemysłu orzeka Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrami Spraw Zagranicznych i Spraw Wewnętrznych po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej lub rzemieślniczej.

Art. 5.

W przedsiębiorstwach przemysłowych, należących do osób niezdolnych do działań prawnych i do małoletnich, winni być ustanowieni zastępcy, posiadający ustawowe warunki samoistnego prowadzenia

przemysłu. Przepis ten nie stosuje się do małoletnich, którzy na mocy szczególnych przepisów są zdolni do działań prawnych.

Przy nabywaniu uprawnienia i prowadzeniu przemysłu osoby prawne winny zastosować się do przepisów niniejszego rozporządzenia; w szczególności winny ustanowić zastępcę, posiadającego ustawowe warunki prowadzenia przemysłu.

Art. 6.

Niezależnie od ograniczeń, wynikających z niniejszego rozporządzenia, prowadzenie przemysłu podlega przepisom ustaw podatkowych, celnych, o wyłącznościach państwowych, o ochronie pracy, przepisom bezpieczeństwa i spokoju publicznego, sanitarnym, weterynaryjnym, budowlanym, ogniowym, drogowym, kolejowym, wodnym, probierczym, o kotłach parowych, miarach, wreszcie przepisom, tyczącym się osób wojskowych i cywilnych funkcjonariuszów państwowych.

DZIAŁ II.

Przemysł ze stałą siedzibą.

A. Przepisy ogólne.

Art. 7.

Kto rozpoczyna prowadzenie przemysłu ze stałą siedzibą, nie należącego do przemysłów koncesjonowanych (art. 8), winien donieść o tem równocześnie władzy przemysłowej I instancji, która potwierdzi bezzwłocznie odbiór zgłoszenia.

W doniesieniu (zgłoszeniu) należy podać:

- 1) imię, nazwisko, wiek, przynależność państwową i miejsce zamieszkania rozpoczynającego przemysł;
- 2) rodzaj przemysłu z możliwie dokładnem określeniem przedmiotu przedsiębiorstwa;
- 3) miejsce prowadzenia przemysłu (siedzibę, lokal);
- 4) firmę przedsiębiorstwa.

Osoby prawne winny podać dane wskazane pod liczbą 2—4.

O ile przemysł ma być prowadzony przez zastępcę lub dzierżawcę, należy podać także dane, dotyczące się jego osoby.

Art. 8.

Następujące rodzaje przemysłu wolno prowadzić dopiero po uzyskaniu koncesji:

- 1) przedsiębiorstwa instalacyj wodociągowych, gazowych, elektrycznych;
- 2) przemysł kominarski;
- 3) wyrób i sprzedaż wszelkiego rodzaju materiałów i przedmiotów pyrotechnicznych i wybuchowych;
- 4) wyrób i sprzedaż broni i amunicji;
- 5) wyrób i sprzedaż statków powietrznych;
- 6) przemysł gospodni (hotele, domy zajezdne, pensjonaty, utrzymywanie lokali gier w karty);
- 7) przedsiębiorstwa, pośredniczące w nabywaniu biletów podróży kolejami, okrętami i t. p., w ekspedjowaniu bagażu podróżujących oraz

w ułatwianiu wszelkiego rodzaju udogodnień w podróży;

- 8) przedsiębiorstwa, trudniące się dochodzeniem roszczeń, powstających z umowy o przewóz towarów, do zarządów kolejowych i innych zakładów przewozowych;
- 9) przedsiębiorstwa informacyjne o stosunkach kredytowych i zdolności płatniczej przemysłowców i innych osób;
- 10) handel starzyzną (handel używanymi już ubraniami, używanym obuwiem, używaną bielizną i pościelą i innemi używanymi przedmiotami z tkanin i metalu, o ile przedmioty te nie przedstawiają wartości artystycznej lub historycznej);
- 11) ~~przemysł zastawniczy (udzielanie pożyczek na zastaw ruchomości);~~ *uochł*
- 12) przedsiębiorstwa sprzedaży ruchomości w drodze przetargu (sale licytacyjne); *prawy banku*
- 13) przemysł oprawczy (rakarski). *at 12*

Art. 9.

Podanie o udzielenie koncesji należy wnieść do władzy przemysłowej I instancji. Podanie winno zawierać dane określone w art. 7 ust. 2—4. Ubiegający się o koncesję na prowadzenie przemysłów, wymienionych w art. 8 l. 1, 2, 3, 4 i 8, winien wykazać odpowiednią umiejętność zawodową.

W jaki sposób wykazuje się umiejętność zawodową, ustali w drodze rozporządzenia Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z zainteresowanymi

ministrami po uprzednim wysłuchaniu opinii izb przemysłowo-handlowych.

W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, władza przemysłowa wojewódzka na wniosek izby przemysłowo-handlowej może zwolnić ubiegającego się o koncesję od obowiązku wykazania umiejętności zawodowej w sposób, przepisany na podstawie ust. 2, jeżeli w inny sposób, według uznania władzy wystarczający, zostanie wykazane nabycie biegłości i wiadomości, potrzebnych do prowadzenia danego przemysłu.

Art. 10.

Z uwagi na interes publiczny lub bezpieczeństwo Państwa można odmówić udzielenia koncesji na przemysły, wymienione w art. 8, po zasięgnięciu opinii właściwej izby przemysłowo-handlowej.

Art. 11.

Jeżeli nie zachodzą żadne przeszkody ustawowe co do osoby, przemysłu, siedziby (lokalu), względnie przeszkody, uzasadniające zastosowanie art. 10, właściwa władza przemysłowa (art. 131 i 132 ust. 1 l. 3) udzieli koncesji na prowadzenie przemysłu.

Art. 12.

Z ważnych powodów natury gospodarczej może Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami wyłączyć w drodze rozporządzenia poszczególne rodzaje lub gałęzie przemysłów, wymienionych w art. 8, z pod przymusu koncesyjnego.

Przed wydaniem takiego rozporządzenia należy zasięgnąć opinii izb przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych.

B. Zakłady przemysłowe.

Art. 13.

Zakładami przemysłowymi w rozumieniu niniejszego rozporządzenia są zarówno budowle, lokale, jak wszelkie inne miejsca, służące stale do prowadzenia przemysłu i to bez względu na to, czy są w tym celu zaopatrzone w maszyny albo w specjalne urządzenia.

Art. 14.

Dla urządzenia zakładu przemysłowego jest wymagane uprzednie zatwierdzenie przez władzę przemysłową projektu urządzenia, jeżeli zakład przemysłowy będzie używał specjalnych palenisk lub napędu mechanicznego, albo też jeżeli zakład z powodu swego położenia lub wykonywanego w nim przemysłu może w znacznej mierze zagrażać bezpieczeństwu publicznemu, a przedewszystkiem życiu i zdrowiu sąsiadów, lub też może ich narażać na szkody i specjalne uciążliwości z powodu hałasów, wyziewów i t. p.

Projekt urządzenia zakładu zatwierdza władza przemysłowa I instancji, o ile nie chodzi o zakłady przemysłowe, co do których decyzja jest zastrzeżona na kompetencji władz wyższych (art. 16 i 132).

Minister Przemysłu i Handlu może w drodze rozporządzenia zwolnić poszczególne kategorie zakładów przemysłowych od obowiązku składania projektów urządzenia do zatwierdzenia.

Art. 15.

Jeżeli dla urządzenia zakładu przemysłowego zachodzi potrzeba wykonania budowli lub innych urządzeń, na których wykonanie w myśl przepisów budowlanych lub wodnych potrzeba osobnego zezwolenia, to, o ile ta sama władza jest powołana do zatwierdzenia projektu urządzenia zakładu przemysłowego i do udzielenia zezwoleń budowlanych lub wodnoprawnych, winna zatwierdzenie projektu i udzielenie odnośnych zezwoleń załatwić jedną wspólną decyzją.

Jeżeli władza przemysłowa, powołana do zatwierdzenia projektu urządzenia zakładu przemysłowego, nie jest równocześnie powołana do udzielenia zezwoleń, o których mowa w poprzednim ustępie, uzależni zatwierdzenie projektu urządzenia od uzyskania wymaganych zezwoleń budowlanych lub wodnoprawnych.

Art. 16.

Zakłady przemysłowe, których projekty urządzenia zatwierdza władza przemysłowa wojewódzka przy przestrzeganiu postępowania określonego w artykułach 17 do 26 włącznie, są następujące:

bielniki, wykańczalnie i drukarnie tkanin;
farbiarnie przędzy i tkanin;
sortownie gałganów i starzyzny;
wapienniki, piece do wypalania gipsu, alabastru i błyszczów;
huty szkła, wytwórnie kryształów i zwierciadeł;
wytwórnie wyrobów kauczukowych i gumowych;
wytwórnie ceraty;

warzelnie asfaltu;
warzelnie smoły;
wytwórnie papy smołowniczej;
destylarnie węgla kamiennego i brunatnego, torfu i żywicy;
destylarnie oraz rafinerje olejów mineralnych, wytwórnie gazoliny;
gazownie;
palarnie sadzy;
wytwórnie kwasu solnego, azotowego i siarkowego;
wytwórnie nawozów sztucznych;
wytwórnie chemikaliów i laboratorja chemiczne;
zakłady do przerabiania oleju, wytwarzania pokostów, lakierów i farb;
zakłady do nasycania drzewa;
wytwórnie celulozy;
wytwórnie celuloиду i fabryki wyrobów celuloidowych;
wytwórnie tapet;
rzeźnie;
zakłady do przeróbki zwłok zwierzęcych (oprawiska, rakarnie);
zakłady do przeróbki kości i wszelkich odpadków zwierzęcych;
garbarnie, zakłady do solenia i suszenia skór surowych, do wyprawy skór i futer, oraz farbowania tychże;
topialnie łożu;
wytwórnie prochu strzelniczego, ogni sztucznych i wszelkich środków i materiałów zapalających, wybuchowych i rozsadzających;

wytwórnice krochmalu;
 wytwórnice syropu kartoflanego;
 hutę, odlewnię żelaza i innych metali, kuźnię mechaniczną, stalownię, walcownię;
 kotłarnię, fabrykę maszyn i żelaznych konstrukcyj budowlanych, łańcuchów, drutu i gwoździ;
 zakłady do ołowiania, cynkowania i cynowania;
 wszelkie zakłady przemysłowe, działające przy pomocy silników parowych, elektrycznych, spalinowych, o ile moc tych silników przekracza siłę 10 koni mechanicznych, lub działające przy pomocy siły wodnej.

Minister Przemysłu i Handlu może listę zakładów przemysłowych, ustaloną w ust. 1, zmieniać w drodze rozporządzenia w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami z mocą obowiązującą w całym Państwie lub na poszczególnych obszarach administracyjnych.

Na zasadzie poprzedzającego ustępu zatwierdzanie projektów urządzenia poszczególnych kategorii zakładów przemysłowych, określonych w ust. 1, może być przekazane władzom przemysłowym I instancji z zastrzeżeniem przestrzegania postanowień art. 17 do 27.

Art. 17.

Ubiegający się o zatwierdzenie projektu urządzenia zakładu przemysłowego, podlegającego postanowieniom art. 16, winien złożyć właściwej władzy przemysłowej (art. 16 i 132) plany urządzenia zakładu oraz szkic sytuacyjny, na którym winny być uwidocznione zabudowania gruntów sąsiednich. W wy-

padkach, przewidzianych w art. 15 ust. 1, należy przedłożyć władzy przemysłowej wszelkie wymagane przez przepisy budowlane lub wodne plany, projekty i obliczenia. Władza przemysłowa zbada niezwłocznie, czy podanie odpowiada warunkom tego artykułu i nie później, niż w ciągu dni 7 po otrzymaniu podania, wezwie w razie potrzeby stronę do uzupełnienia danych, potrzebnych do jasnego zobrazowania położenia i urządzenia zakładu.

Kto chce zapobiec, ażeby pewne szczegóły urządzenia i fabrykacji, będące tajemnicą jego przedsiębiorstwa, nie dostały się do wiadomości publicznej wskutek postępowania, przepisanego w artykułach następujących, dołącza co do tych szczegółów osobne opisy i plany, zaopatrując je dopiskiem „tajemnica przedsiębiorstwa“.

Art. 18.

W załatwieniu podania, odpowiadającego w zupełności warunkom art. 17, władza przemysłowa zaawiadomi bezzwłocznie o zamierzonym urządzeniu zakładu przemysłowego urząd gminny właściwy dla miejsca zakładu w celu uzyskania jego opinii, która winna być nadesłana w ciągu 10 dni.

O ile w powyższym terminie nie wniesiono zażutów, władza przemysłowa zbada z urzędu, czy projektowany zakład nie będzie zagrażał życiu i zdrowiu pracowników i sąsiadów albo narażał ogółu na szkody i specjalne uciążliwości.

W wypadkach, przewidzianych w art. 15 ust. 1, władza przemysłowa przeprowadzi zarazem wszelkie czynności, wymagane przez przepisy ustawy budo-

wlanej lub wodnej, przestrzegając, aby przepisane temi ustawami dochodzenia były o ile możności przeprowadzone łącznie z dochodzeniem w myśl przepisów niniejszego rozporządzenia.

Stosownie do wyników badania władza przemysłowa poweźmie po wysłuchaniu opinii zainteresowanych władz decyzję zgodnie z temi przepisami ustawowemi (w szczególności budowlanemi, wodnemi, sanitarnemi, weterynaryjnemi i bezpieczeństwa pracy), jakim dany zakład podlega ze względu na położenie i rodzaj. W razie zatwierdzenia projektu władza przemysłowa określi szczegółowo warunki, od których spełnienia czyni się zależnem urządzenie i uruchomienie zakładu.

Decyzja winna być powzięta w terminie dni 30, licząc od dnia złożenia podania lub jego uzupełnienia (art. 17).

Art. 19.

O ile podniesiono zarzuty natury prywatnoprawnej, należy je wymienić w piśmie, zatwierdzającem projekt, z odesłaniem strony na drogę sądową; zarzuty takie nie mogą być powodem odmowy albo odroczenia zatwierdzenia projektu urządzenia zakładu przemysłowego.

O ile podniesiono inne zarzuty, zarządza się rozprawę celem wyczerpującego omówienia ich ze stronami; następnie po przeprowadzeniu badania wydaje się decyzję zgodnie z postanowieniami art. 18 w terminie dni 30, licząc od dnia złożenia podania lub jego uzupełnienia (art. 17).

Art. 20.

O ile właścicielowi lub posiadaczowi gruntu przysługuje prawo obrony przeciw szkodom i specjalnym uciążliwościom, wynikającym z ruchu zakładu przemysłowego, urządzonego na gruncie sąsiednim, nie można domagać się w powództwie unieruchomienia zakładu, jeżeli zakład odpowiada co do urządzenia projektowi, zatwierdzonemu przez władzę przemysłową; natomiast można domagać się zastosowania takich urządzeń, któreby usunęły szkodliwe lub przykre oddziaływanie, albo, jeżeliby urządzenia takie były niewykonalne lub uniemożliwiały prawidłowy ruch zakładu, wynagrodzenia szkody.

Art. 21.

Jeżeli będzie zachodziła potrzeba gruntownego zbadania projektu urządzenia zakładu przemysłowego lub podniesionych zarzutów, władza przemysłowa winna zarządzić rozprawę komisijną na miejscu. Do rozprawy należy wezwać władze i strony zainteresowane oraz wskazanych przez te strony świadków i rzeczoznawców,

Decyzję należy powziąć w terminie, określonym w art. 18.

Biorący udział w rozprawie winni zachować w tajemnicy te szczegóły urządzenia i fabrykacji, o których dowiedzieli się wskutek wezwania ich do rozprawy, i wstrzymać się od naśladowania i stosowania odnośnych urządzeń i sposobów fabrykacji, i to tak długo, dopóki one stanowią tajemnicę danego przedsiębiorstwa.

Art. 22.

Strona, podnosząca zarzuty, ponosi koszty dochodzeń, spowodowanych nieuzasadnionemi zarzucanymi; koszty innych dochodzeń ponosi przedsiębiorca.

W decyzji należy ustalić udział stron w pokryciu kosztów.

Art. 23.

W poszczególnych wypadkach, w których decyzja jest zastrzeżona władzy przemysłowej wyższej instancji, może ta władza zlecić przeprowadzenie rozprawy (art. 19 i 21) władzy przemysłowej niższej instancji.

Art. 24.

Uruchomienie zakładu przemysłowego może nastąpić dopiero po spełnieniu warunków, ustalonych prawomocną decyzją, którą zatwierdzony został projekt urządzenia zakładu. O uruchomieniu zakładu należy bez zwłoki powiadomić właściwą władzę przemysłową (art. 17).

Delegatowi władzy przemysłowej należy umożliwić stwierdzenie na miejscu, czy urządzenie zakładu przemysłowego odpowiada w zupełności warunkom, ustalonym prawomocną decyzją.

Art. 25.

W razie zamierzonej istotnej zmiany w urządzeniu zakładu przemysłowego należy powiadomić o tem właściwą władzę przemysłową wojewódzką. Władza przemysłowa może na wniosek przedsiębiorcy zaniechać zastosowania postępowania, przepisane-

art. 18, i zatwierdzić projekt zmian bez przeprowadzenia rozprawy, jeżeli po wysłuchaniu opinii zainteresowanych władza nabierze przekonania, że zmiana urządzenia zakładu przemysłowego nie sprzeciwia się przepisom ustawowym i nie spowoduje większego niebezpieczeństwa lub też większych uciążliwości dla sąsiedztwa, aniżeli te, które są połączone z dotychczasowym ruchem zakładu. O decyzji należy zawiadomić petenta w terminie dni 20, licząc od dnia otrzymania wniosku.

Art. 26.

Ważność zatwierdzonego projektu urządzenia zakładu przemysłowego wygasa, jeżeli w przeciągu pięciu lat od dnia zatwierdzenia nie uruchomiono zakładu lub jeżeli przerwa w jego ruchu trwała dłużej, niż pięć lat.

Władza przemysłowa może jednak ze względu na szczególne okoliczności terminy te przedłużyć.

W razie zupełnego zniszczenia zakładu przemysłowego ponowne urządzenie tego zakładu zależne jest od uprzedniego zatwierdzenia projektu urządzenia.

Art. 27.

O ile nieznaczny rozmiar zakładu i inne okoliczności przemawiają za uproszczeniem postępowania, związanego z zatwierdzeniem projektu, władza przemysłowa zaniecha zastosowania przepisów art. 18 ustęp 1.

Art. 28.

Postanowienia art. 17 do 26 włącznie będą odpowiednio stosowane także w wypadkach, w których zatwierdzenie projektów urządzeń zakładów przemysłowych należy według art. 14 ust. 2 do kompetencji władzy przemysłowej I instancji. W powyższych wypadkach władza przemysłowa I instancji, nie wdrażając postępowania, określonego w art. 18 ust. 1, i w zasadzie bez zarządzenia rozprawy komisyjnej na miejscu w jaknajkrótszy sposób zbada przedstawiony przez petenta projekt i wyda decyzję w terminie dni 20, licząc od dnia otrzymania projektu.

Art. 29.

Od decyzji władz przemysłowych niższej instancji, wydanych w sprawach, dotyczących się zatwierdzenia projektów urządzenia zakładów przemysłowych, wolno stronom, t. j. przedsiębiorcy oraz tym zainteresowanym osobom, które w ustawowym terminie wystąpiły z zarzutami, odwołać się do władzy przemysłowej wyższej instancji.

O ile zarzuty, podniesione w odwołaniu, wypływają z zastosowania przepisów, w których zakresie wydały swą opinię władze, wskazane w art. 18 ust. 4, rozstrzyga władza przemysłowa wyższej instancji w porozumieniu z właściwymi władzami równorzędnej instancji.

Decyzja winna być powzięta w ciągu dni 30, licząc od dnia, w którym władza odwoławcza otrzymała odwołanie.

Art. 30.

W miarę potrzeby Ministrowie Przemysłu i Handlu, Pracy i Opieki Społecznej oraz Spraw Wewnętrznych łącznie ustalają w porozumieniu z innymi zainteresowanymi ministrami drogą rozporządzeń warunki, którym odpowiadać winny zakłady przemysłowe (art. 14) poszczególnych kategorii.

C. Prowadzenie przemysłu.

Art. 31.

Uprawniony do prowadzenia przemysłu wytwórczego ma prawo bez specjalnego zgłoszenia: 1) wykonywać wszelkie prace potrzebne do zupełnego wykończenia i sprzedaży własnych wyrobów, 2) sprzedawać wyroby danego rodzaju przemysłu także cudzej produkcji.

Art. 32.

Wątpliwości przy stosowaniu art. 31 w poszczególnych wypadkach rozstrzyga władza przemysłowa wojewódzka po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej i izby rzemieślniczej.

Art. 33.

Prowadzący przemysł winien oznaczyć na zewnątrz w odpowiedni sposób swoje przedsiębiorstwo przemysłowe.

W zewnętrznym oznaczeniu należy uwidocznąć dokładnie i czytelnie imię i nazwisko lub firmę przemysłowca oraz rodzaj prowadzonego przemysłu i to w sposób, wykluczający wszelką wątpliwość, czy

chodzi o przemysł wytwórczy, handlowy lub usługowy.

Uwidocznione imiona i nazwisko muszą się zgadzać z imionami i nazwiskiem, podanymi w ogłoszeniu przemysłu (art. 7), w podaniu o udzielenie koncesji (art. 9) lub też we wpisie firmy do rejestru handlowego.

Przedsiębiorstwa, prowadzone przez osoby prawne, należy oznaczyć nazewnątrż przez uwidocznienie zarejestrowanej firmy.

Art. 34.

Dopóki przemysł prowadzi się w myśl art. 40 na rachunek spadkobierców, albo na rachunek masy upadłości (konkursowej) lub spadkowej, należy go prowadzić pod nazwiskiem (firmą) ostatniego posiadacza z dodatkiem wskazującym na ten stosunek.

Art. 35.

Postanowienia art. 33 ust. 2 do 4 włącznie i art. 34 stosuje się odpowiednio do ogłoszeń, cenników i tym podobnych publikacyj przemysłowca, dotyczących się jego przedsiębiorstwa.

Art. 36.

O zaniechaniu prowadzenia przemysłu i o każdej zmianie lokalu przemysłowego należy bezzwłocznie zawiadomić władzę przemysłową I instancji.

O ile chodzi o zmianę lokalu, przeznaczonego do prowadzenia przemysłu koncesjonowanego (art. 8), należy uprzednio uzyskać na to pozwolenie władzy przemysłowej.

Art. 37.

O otworzeniu filji należy donieść tak władzy przemysłowej I instancji, właściwej dla głównej siedziby przemysłu, jako też władzy przemysłowej, właściwej dla miejsca siedziby filji.

Co do osoby kierownika filji, co do miejsca, urządzenia i zewnętrznego oznaczenia filji stosuje się przepisy dotyczące się zakładu głównego.

Art. 38.

Przemysł ze stałą siedzibą wolno prowadzić przez ustanowionego w tym celu zastępcę. O ustanowieniu zastępcy należy jednak donieść władzy przemysłowej, wykazując równocześnie, że zastępca posiada ustawowe warunki prowadzenia odnośnego przemysłu.

W razie wydzierżawienia przedsiębiorstwa przemysłowego należy donieść o tem władzy przemysłowej I instancji. Donieść winien o tem przemysłowiec wspólnie z dzierżawcą, który winien wykazać, że posiada ustawowe warunki prowadzenia odnośnego przemysłu.

Jeżeli władza przemysłowa zabroni prowadzenia przemysłu przez zgłoszonego zastępcę z powodu, że zastępca nie odpowiada warunkom ustawowym, prawo odwołania się do wyższej władzy przemysłowej przysługuje tylko przemysłowcowi.

Dzierżawca przedsiębiorstwa przemysłowego jest co do praw i obowiązków, wypływających z niniejszego rozporządzenia, i co do prowadzenia przemysłu uważany za przemysłowca samodzielnego.

Art. 39.

Przemysłowiec ma prawo nawet sposobem określonym osobiście lub przez swych pracowników (pełnomocników handlowych, komiwojażerów): 1) zbierać zamówienia na swe towary u kupców i wytwórców, w których przedsiębiorstwie towary odnośnego rodzaju mają zastosowanie, 2) skupywać dla potrzeb swego przemysłu towary u kupców, wytwórców lub w miejscach publicznej sprzedaży.

Minister Przemysłu i Handlu ustala drogą rozporządzenia po wysłuchaniu opinii izb przemysłowo-handlowych bliższe warunki wykonywania czynności określonych w ustępie poprzedzającym, oraz ustala towary, na które można szukać zamówień także u innych osób, aniżeli wskazanych w ustępie poprzedzającym pod l. 1). W taki sam sposób reguluje Minister Przemysłu i Handlu zbieranie zamówień na towary przez samodzielnych agentów handlowych.

Art. 40.

Na podstawie uprawnienia, nabytego przez przemysłowca, może być po jego śmierci wykonywany dalej odnośny przemysł koncesjonowany lub rzemieślniczy na rachunek wdowy przez czas jej wdowieństwa, albo na rachunek małoletnich zstępnych przez czas ich małoletności. Przemysł nie może być wykonywany na rachunek wdowy, o ile była ona sądowo rozdzielona od stołu i łoża z własnej winy lub też została wykluczona od spadkobrania.

Władzy przemysłowej I instancji należy donieść bez zwłoki, na czyj rachunek będzie wykonywany

przemysł, i równocześnie wymienić osobę, powołaną do dalszego prowadzenia przemysłu.

Jeżeli oprócz wdowy, która chce korzystać z prawa, określonego w ust. 1, pozostali także małoletni zstępni do spadku uprawnieni, natenczas prawo dalszego wykonywania przemysłu przysługuje wspólnie wdowie i tym zstępnym, o ile przemysłowiec nie poczynił w tej mierze innych zarządzeń.

Prowadzenie przemysłu na rachunek masy upadłości (konkursowej) lub spadkowej należy również zgłosić władzy przemysłowej.

Osoby, powołane do dalszego prowadzenia przemysłu w wypadkach w tym artykule przewidzianych, winny odpowiadać warunkom ustawowym dla prowadzących przemysł.

Art. 41.

Przepisy, regulujące prowadzenie przemysłów koncesjonowanych (art. 8), wydaje Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami w drodze rozporządzeń po uprzednim wysłuchaniu opinii izb przemysłowo-handlowych. W szczególności Minister Przemysłu i Handlu może przepisać prowadzenie ksiąg, wykazów, a dla przedsiębiorstw wymienionych w artykule 8 l. 7 i 9, także składanie kaucji.

Przepisy o przemyśle gospodnim (hotele, domy zajezdne, pensjonaty) mogą zobowiązywać osoby, trudniące się tym przemysłem, do składania władzy przemysłowej I instancji cenników do zatwierdzenia. Zatwierdzenie cenników następuje po wysłuchaniu

opinii rady gminnej (miejskiej) i izby przemysłowo-handlowej.

Art. 42.

Przedsiębiorcy, prowadzący przemysł zastawniczy winni składać kaucję i prowadzić osobne księgi i wykazy, dotyczące się zastawów.

Kaucja, której złożenie nie zwalnia przedsiębiorcy od osobistej odpowiedzialności, służy do zabezpieczenia pokrycia roszczeń do przedsiębiorcy, wynikłych z prowadzenia przezeń przemysłu zastawniczego.

Rada Ministrów na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu, przedstawiony po wysłuchaniu opinii izb przemysłowo-handlowych i w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych i Skarbu, wyda drogą rozporządzenia przepisy, dotyczące się kaucji, a w szczególności ustalające wysokość kaucji według poszczególnych kategorii miejscowości, sposób i warunki jej składania i uzupełnienia oraz zwrotu po zaniechaniu prowadzenia przemysłu, tudzież przepisy, dotyczące się zawierania umów zastawniczych, obowiązków i praw prowadzącego przemysł zastawniczy w razie niewykupienia zastawionego przedmiotu, wreszcie przepisy, dotyczące się sposobu prowadzenia ksiąg i wykazów.

Art. 43.

Dla przedsiębiorstw, prowadzących przemysł przewozu osób i towarów, dla publicznych posłańców, tragarzy, przewodników i dla kominiarzy może władza przemysłowa I instancji ustalić taryfy ma-

ksymalne po wysłuchaniu opinii rady gminnej (miejskiej) oraz izby przemysłowo-handlowej, o ile zaś chodzi o kominiarzy — także izby rzemieślniczej.

Art. 44.

Zarządy zakładów przemysłowych, których wykaz ustala Minister Przemysłu i Handlu, obowiązane są przedstawiać władzy przemysłowej II instancji w wyznaczonych przez nią terminach informacje co do produkcji i urządzeń zakładów.

DZIAŁ III.

Przemysł Okrężny.

Art. 45.

Za przemysł okrężny w rozumieniu niniejszego rozporządzenia uważa się następujące zatrudnienia zarobkowe, wykonywane samoistnie, zawodowo i osobiście bez stałej siedziby przemysłowej:

- 1) sprzedaż towarów;
- 2) skupywanie w celu odprzedaży towarów u innych osób niż u kupców, albo w innych miejscach niż w przeznaczonych do sprzedaży towarów;
- 3) proponowanie i wykonywanie drobnych świadczeń natury przemysłowej (jak drutowanie naczyń, naprawianie parasoli, ostrzenie noży, wprawianie szyb i t. p.).

Art. 46.

Kto zamierza prowadzić przemysł okrężny, winien uzyskać licencję (pozwolenie) władzy przemysłowej I instancji, właściwej dla miejsca jego zamieszkania.

Art. 47.

Następujące towary nie mogą być sprzedawane i skupywane w wykonywaniu przemysłu okrężnego:

- 1) napoje alkoholowe;
- 2) drogie kamienie, platyna, złoto i srebro, przedmioty sporządzone z tych kruszców, tudzież mające ozdoby lub oprawę z tych kruszców, monety wszelkiego rodzaju;
- 3) karty do gry;
- 4) papiery wartościowe, losy loteryjne, udziały na papiery wartościowe i losy;
- 5) materiały i przedmioty pyrotechniczne i wybuchowe wszelkiego rodzaju;
- 6) łatwo zapalne płyny;
- 7) wszelkiego rodzaju broń i amunicja oraz przedmioty ekwipunku wojskowego;
- 8) środki lecznicze i trucizny.

Nie mogą być sprzedawane w wykonywaniu przemysłu okrężnego używane: ubrania, obuwie, bielizna, pościel, w szczególności pierze z pościeli, ponadto włosy ludzkie.

Art. 48.

Prowadzącemu handel okrężny nie wolno przy sprzedaży towaru na raty zastrzegać sobie lub osobie trzeciej prawa odstąpienia od umowy w razie niewykonania przez nabywcę towaru warunków umowy.

Prowadzącemu handel okrężny drukami, obrazami i rysunkami nie wolno ich sprzedawać, jeżeli kupującemu zapewnia się premję albo jeżeli na drukach, dostarczanych częściami, nie jest uwidoczniiona cena całego wydania.

Art. 49.

Prowadzącemu handel okrężny nie wolno sprzedawać towarów sposobem przetargu lub losowania.

Art. 50.

Jeżeli prowadzący przemysł okrężny używa w tym celu wózka, kosza, straganu i t. p., winien je zaopatrzyć napisem, zawierającym jego nazwisko, imię i miejsce zamieszkania.

Art. 51.

Należy odmówić licencji na przemysł okrężny, jeżeli osoba, starająca się o nią:

- 1) jest dotknięta chorobą zakaźną;
- 2) zostaje pod dozorem policyjnym;
- 3) jest znana jako nałogowy żebrak, włóczęga lub pijak.

Nadto należy odmówić licencji na przemysł okrężnym osobom, nie mającym obywatelstwa polskiego.

Art. 52.

Można odmówić licencji na przemysł okrężny, jeżeli osoba starająca się o nią:

- 1) nie skończyła jeszcze 21 roku życia;
- 2) nie ma w Państwie faktycznego stałego miejsca zamieszkania;
- 3) została skazana za czyny popełnione przeciw Państwu, z chęci zysku, przeciw moralności publicznej, za rozmyślne nastawianie na życie i zdrowie ludzkie, za podpalenie lub za przekroczenie zakazów i zarządzeń, zapobiegających szerzeniu się chorób

zaraźliwych ludzkich i zwierzęcych — na karę więzienia lub aresztu, o ile nie upłynęło jeszcze trzy lata od odbycia kary;

4) była parokrotnie karana w ostatnich dwu latach, poprzedzających dzień załatwienia jej podania, za niestosowanie się do przepisów, regulujących prowadzenie przemysłu okrężnego.

Art. 53.

Nie wymaga się licencji na przemysł okrężny od tego:

1) kto osobiście lub przez domowników sprzedaje sposobem okrężnym surowe produkty swego gospodarstwa rolnego, leśnego, ogrodniczego, sadowniczego, swej hodowli drobiu, pasieki, albo zwierzynę i ryby, uzyskane z własnego polowania i połowu;

2) kto w promieniu 15 kilometrów od miejsca swego zamieszkania sprzedaje sposobem okrężnym wyroby, należące do przedmiotów zwykłego obrotu targów małych (art. 61 ust. 1), albo spełnia drobne świadczenia natury przemysłowej, o ile to odpowiada zwyczajom miejscowym.

W uwzględnieniu miejscowych zwyczajów i stosunków targowych władza przemysłowa wojewódzka może ustalić po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej i zrzeszeń zawodowych, jakie jeszcze inne przedmioty powszedniego użytku można sprzedawać osobom okrężnym bez licencji.

Nie wymaga się licencji od osób, prowadzących przemysł okrężny jedynie na targach (jarmarczników). Winny one jednak o rozpoczęciu prowadzenia tego przemysłu donieść władzy przemysłowej, wła-

ściwej dla miejsca zamieszkania, która w myśl art. 7 potwierdzi odbiór doniesienia.

Art. 54.

Licencję na przemysł okrężny wydaje się na rok kalendarzowy i na obszar danego województwa. Władze przemysłowe wojewódzkie mogą rozszerzać ważność licencji, wydanej w innem województwie, na swoje terytorja na czas najdłużej do końca roku kalendarzowego, na który wydana została licencja.

Art. 55.

Jeżeli stosunki miejscowe uzasadniają ograniczenie przemysłu okrężnego w danej gminie, władza przemysłowa wojewódzka może zarządzić na wniosek rady gminnej (miejskiej), że w gminie tej na prowadzenie przemysłu okrężnego, wymienionego w art. 45 l. 1 i 3, na podstawie licencji, wydanej przez inną władzę, będzie wymagane osobne zezwolenie (wiza) miejscowej władzy przemysłowej.

Zarządzenia takie należy ogłaszać w urzędowym czasopiśmie wojewódzkim i w Monitorze Polskim. Nadto zarządzenia te winny być uwidaczniane na tablicy, przeznaczonej na obwieszczenia urzędu gminnego.

W razie nadmiernej, nieuzasadnionej miejscowymi stosunkami liczby starających się o licencję na przemysł okrężny określony w art. 45 l. 1 i 3, władza przemysłowa wojewódzka po zasięgnięciu opinii izby przemysłowo-handlowej, o ile zaś chodzi o przemysł okrężny, określony w art. 45 l. 3, także opinii izby rzemieślniczej, może ograniczyć ilość wydawa-

nych licencji; w takim razie jednak należy uwzględnić wszystkie te osoby, które posiadały już licencje na przemysł okrężny.

Art. 56.

Licencja na przemysł okrężny winna zawierać następujące szczegóły: imię i nazwisko właściciela licencji, rok urodzenia, stan rodzinny, miejsce zamieszkania i opis jego osoby oraz dokładne określenie rodzaju przemysłu okrężnego.

Wzory licencji ustali Minister Przemysłu i Handlu, który może zarządzić użycie fotografii zamiast opisu osoby.

Art. 57.

Właściciel licencji winien mieć ją przy sobie w czasie prowadzenia przemysłu okrężnego i na żądanie władz właściwych i ich organów okazywać ją lub zaprzestać prowadzenia przemysłu, jeżeli nie ma licencji przy sobie.

Jest on również obowiązany okazać towary, które ma z sobą.

Art. 58.

Prowadzący przemysł okrężny może mieć pomocnika, o ile uzyskał na to pozwolenie władzy przemysłowej, która wydała mu licencję. Pozwolenie takie uwidoczni władza przemysłowa w licencji z podaniem bliższych danych (art. 56), dotyczących się pomocnika.

Pozwolenia należy odmówić, jeżeli pomocnik należy do osób wyłączonych w myśl art. 51 od prowa-

dzenia przemysłu okrężnego. Pozwolenia można odmówić z powodów, wyszczególnionych w art. 52, oraz jeżeli żadne okoliczności, zasługujące na uwzględnienie, nie przemawiają za udzieleniem pozwolenia.

Art. 59.

Nie wolno wchodzić bez pozwolenia celem prowadzenia przemysłu okrężnego do prywatnych mieszkań, a po zachodzie słońca do obcych domów i zagród. Przepis ten stosuje się także do sprzedaży i prac przemysłowych, o których mowa w art. 53.

DZIAŁ IV.

Targi Gminne.

Art. 60.

Targi gminne dzielą się na:

- 1) targi małe (zwykłe, tygodniowe);
- 2) targi wielkie (powiatowe, wojewódzkie, od-pustowe, kiermasze, jarmarki).

Art. 61.

Targi małe odbywają się stosownie do potrzeb miejscowych. Obrót targowy na nich ogranicza się do płodów surowych przyrody, zwierząt domowych z wyłączeniem większych zwierząt (jak koni, krów, wołów), do artykułów żywnościowych wszelkiego rodzaju, naczyń i narzędzi gospodarczych i rolniczych oraz do przedmiotów, których wytwarzaniem zajmuje się ubocznie okoliczna ludność.

Na wniosek rady gminnej (miejskiej) władza przemysłowa I instancji ustala, jakie jeszcze przed-

mioty oprócz wyżej określonych z uwagi na zwyczaj i potrzeby miejscowe uważać należy jako przedmioty obrotu targowego na danym targu małym.

Art. 62.

Na targach wielkich obrót towarowy obejmuje wszystkie przedmioty wolnego obrotu towarowego, o ile poszczególne uprawnienia targowe nie ograniczają obrotu targowego wyraźnie do pewnych rodzajów towarów, jak np. do bydła, wełny, zboża. Obrót targowy obejmuje jednak i w razie takiego ograniczenia uprawnienia targowego także przedmioty, określone postanowieniami art. 61.

Art. 63.

Targi odbywają się w tych lokalach i na tych miejscach, które gmina w tym celu dostarczy i urządzi jako targowisko, w dnie, określone w uprawnieniu, i w godzinach ustalonych w regulaminie.

Obrót towarowy, dokonywany poza targowiskami albo poza czasem targowym, nie jest obrotem targowym.

Art. 64.

Uprawnienia na targi (przywileje targowe), na bycie przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, pozostają w mocy.

Art. 65.

Uprawnień na targi małe udziela władza przemysłowa I instancji, a na targi wielkie władza przemysłowa wojewódzka — w obu wypadkach po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej.

Gmina, starająca się o uprawnienie targowe, winna przedstawić projekt urządzenia targowiska (art. 63) i projekt regulaminu targowego (art. 68).

Przy udzielaniu uprawnień na targi należy bacznie na to, ażeby nowy targ z powodu obranego czasu targowego nie przeszkadzał w znacznej mierze normalnemu obsyłaniu targów okolicznych.

Art. 66.

Od decyzji, nie uwzględniającej w całości lub częściowo wniosku gminy o udzielenie jej uprawnienia targowego, gmina może odwołać się w terminie czterotygodniowym do władzy przemysłowej wyższej instancji, która rozstrzyga ostatecznie.

Art. 67.

Każdy ma prawo uczęszczać na targi, tudzież sprzedawać i kupować na targach towary, należące do kategorii przedmiotów dozwolonego na nich obrotu targowego.

Takie jednak towary, których sprzedażą trudnić się można jedynie na podstawie uzyskanej koncesji, wolno na targach sprzedawać tylko osobom, posiadającym koncesje.

O ile miejscowe zwyczaje i potrzeby za tem przemawiają, wolno zastrzec regulaminem targu małego konsumentom wyłączne prawo zakupu artykułów żywnościowych w pierwszych godzinach targowych.

Art. 68.

Porządek targowy ustala się zgodnie z powyższymi przepisami regulaminem targowym, który uchwa-

la rada gminna (miejska), a zatwierdza właściwa (art. 65) władza przemysłowa po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej.

DZIAŁ V.

Korporacje i związki korporacji.

1. Korporacje.

Art. 69.

Celem spełniania zadań, określonych w art. 70, prowadzący samodzielnie przemysł mogą zrzeszać się na zasadzie postanowień niniejszego rozporządzenia w korporacje.

Przyjęcie dla korporacji innej nazwy (jak zgromadzenie, stowarzyszenie przemysłowe) jest dopuszczalne, o ile nazwa odpowiada charakterowi korporacji jako zrzeszenia osób, prowadzących przemysł.

Art. 70.

Zadaniem korporacji jest:

- 1) pielegnowanie ducha łączności oraz utrzymywanie i podnoszenie godności zawodowej członków;
- 2) piecza nad utrzymaniem dobrego stosunku między członkami korporacji i ich pracownikami, prowadzenie informacyjnych wykazów wolnych miejsc pracy w przedsiębiorstwach członków korporacji i poszukujących takich miejsc pracy;
- 3) piecza nad sprawami młodzieży przemysłowej, pozostającej na nauce u członków korporacji, oraz rozstrzyganie sporów, wynikłych ze stosunku nauki.

Art. 71.

Korporacje mogą rozszerzyć swoją działalność na spełnianie następujących zadań:

- 1) popieranie i urządzanie szkół, kursów, odczytów i t. p. celem wykształcenia zawodowego członków korporacji i ich pracowników oraz uczniów;
- 2) tworzenie kas i funduszy zapomogowych dla członków korporacji i ich rodzin i pracowników;
- 3) gospodarcze popieranie przemysłowej pracy członków korporacji przez utrzymywanie wspólnych warsztatów pracy, składów surowców, półfabrykatów i wzorów, wspólnych magazynów sprzedaży, przez zakładanie kas zaliczkowych dla członków i t. p.

Art. 72.

Okręg korporacji nie powinien z zasady rozciągać się poza obszar jednego powiatu administracyjnego. Na rozszerzenie okręgu na inne powiaty lub gminy, należące do jednego i tego samego województwa, wymagane jest zezwolenie władzy przemysłowej wojewódzkiej.

Na rozszerzenie okręgu korporacji na gminy lub powiaty, należące do innego województwa, wymagane jest zezwolenie Ministra Przemysłu i Handlu.

W razie udzielenia zezwolenia na utworzenie kilku korporacji dla jednego i tego samego rodzaju przemysłu z okręgami, obejmującymi jedne i te same powiaty lub gminy, bądź w całości bądź częściowo, winny być statutowo ustalone nazwy odnośnych korporacji w taki sposób, ażeby ułatwić odróżnianie tych korporacji od siebie.

Art. 73.

Zadania korporacji, urząd jej zarządu i stosunki prawne członków, o ile niniejsze rozporządzenie nie zawiera w tym względzie postanowień; ustala się w statucie.

Statut musi zawierać postanowienia, dotyczące się:

1) nazwy, siedziby, okręgu, oraz określenia tych rodzajów i gałęzi przemysłu, dla których korporacja jest utworzona;

2) zadań korporacji;

3) przyjęcia, wystąpienia i wykluczenia członków;

4) praw i obowiązków członków oraz sposobu wymierzania i poboru opłat (wpisowego i składek);

5) zakresu działania, sposobu zwoływania i odbywania walnego zebrania oraz warunków ważności jego uchwał;

6) liczby i wyboru delegatów, jeżeli zebranie ma się składać z delegatów (art. 87);

7) składu, zakresu działania i okresu pełnienia funkcji zarządu korporacji oraz warunków ważności jego uchwał;

8) sposobu stwierdzania uchwał walnego zebrania i zarządu;

9) kontroli nad przestrzeganiem przepisów, wydanych o zatrudnieniu pomocników i uczniów, uczęszczaniu do szkoły doksztalającej lub zawodowej i przepisów, regulujących sprawy uczniów;

10) sposobu rozstrzygania sporów, wynikłych ze stosunku nauki;

11) preliminarzy i rocznych zamknięć rachunków;

12) kar porządkowych;

13) zmiany statutu oraz uchwalania i zmiany statutów dodatkowych (art. 75);

14) rozwiązania korporacji;

15) czasopisma, w którym zamieszcza się obwieszczenia korporacji.

Statut nie może zawierać postanowień, które są sprzeczne z obowiązującymi przepisami, albo nie dotyczą zadań korporacji, określonych niniejszym rozporządzeniem.

Nie wolno zamieszczać w statucie głównym korporacji postanowień szczegółowych o urządzeniach do spełniania zadań, wymienionych w art. 71 l. 2 i 3.

Art. 74.

Statut korporacji zatwierdza władza przemysłowa wojewódzka, właściwa dla miejsca siedziby korporacji. Zatwierdzenia statutu należy odmówić, jeżeli statut nie odpowiada obowiązującym przepisom.

Od decyzji odmownej można odwołać się do Ministra Przemysłu i Handlu w terminie czterotygodniowym.

Postanowienia powyższe stosują się także do zmiany statutu korporacji.

Art. 75.

Postanowienia o poszczególnych urządzeniach do spełniania zadań, wymienionych w art. 71 l. 2 i 3, należy ująć w osobne statuty (statuty dodatkowe korporacji).

Statuty takie zatwierdza władza przemysłowa wojewódzka. Przed powzięciem decyzji należy za-

sięgnąć opinii rady gminnej (miejskiej), izby przemysłowo-handlowej, a o ile chodzi o korporację rzemieślniczą (cech) — izby rzemieślniczej.

Od decyzji odmownej korporacja może odwołać się do Ministra Przemysłu i Handlu w terminie czterotygodniowym.

Postanowienia powyższe stosuje się także do zmiany statutów dodatkowych z tem ograniczeniem, że pozostawia się uznaniu władzy przemysłowej, czy w poszczególnym wypadku można powziąć decyzję bez zasięgnięcia opinii w myśl ustępu drugiego.

Art. 76.

Należy oddzielnie prowadzić rachunki dochodów i rozchodów urządzeń korporacji, określonych w art. 71 l. 2 i 3, tudzież zarządzać oddzielnie majątkiem, przeznaczonym dla poszczególnych urządzeń tego rodzaju. Majątku tego nie wolno używać na pokrywanie wydatków na inne cele.

Art. 77.

Korporacja jest osobą prawną; może nabywać majątek ruchomy i nieruchomy, zawierać umowy, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywaną.

Za zobowiązania odpowiada korporacja swoim majątkiem.

Art. 78.

Na członków korporacji wolno przyjmować:

1) prowadzących samodzielnie w okręgu korporacji przemysł, dla którego korporacja istnieje;

2) osoby, które w przedsiębiorstwach takiego przemysłu pracują w okręgu korporacji na stanowiskach kierowniczych, wymagających wyższej kwalifikacji zawodowej, jak dyrektorowie, kierownicy, szefowie oddziałów, wermistrze i t. p.;

3) osoby, zamieszkałe w okręgu korporacji, które w takim przemyśle pracowały jako samodzielni przemysłowcy, albo na stanowiskach kierowniczych w przedsiębiorstwach przemysłowych, a obecnie nie trudnią się pracą natury przemysłowej.

Inne osoby mogą być przyjmowane tylko na członków honorowych korporacji.

Złożenia egzaminu jako warunku przyjęcia na członka korporacji wolno żądać tylko w takim razie, jeżeli statut zawiera postanowienia, regulujące przedmioty egzaminu i sposób egzaminowania.

Celem egzaminu winno być stwierdzenie uzdolnienia do samodzielnego wykonywania zwyczajnych robót danego przemysłu.

Jeżeli przyjęcie na członka uczyniono zawisłem od złożenia dowodów ukończonej nauki w przemyśle, albo od przedstawienia dowodu wykonywanej w ciągu pewnego okresu czasu pracy w charakterze pomocnika, albo od złożenia egzaminu, wolno czynić wyjątki od spełnienia tych warunków tylko w wypadkach, ustalonych w statucie.

Od złożenia egzaminu można zwolnić starającego się o przyjęcie na członka, jeżeli wykaże, że już przed inną korporacją dla tego samego rodzaju przemysłu złożył egzamin przyjęcia.

Członkiem korporacji zostaje się z dniem doręczenia zawiadomienia o wpisaniu na listę członków.

Art. 79.

Wystąpić można z korporacji z końcem roku obrachunkowego po pisemnem zgłoszeniu wystąpienia. Zgłoszenie wystąpienia winno nastąpić w terminie, w statucie oznaczonym. Termin ten nie może być dłuższy, niż 6 miesięcy.

Występujący z korporacji traci z dniem wystąpienia wszelkie prawa członka do majątku korporacji i do utworzonych przez korporację osobnych funduszy i urzędzeń, o ile statut nie stanowi inaczej, obowiązany zaś jest uiścić opłaty. (art. 82), które w dniu jego wystąpienia były już nałożone.

Art. 80.

Jeżeli po śmierci członka korporacji jego przymysł prowadzi się dalej na rachunek wdowy albo małoletnich spadkobierców (art. 40), prawa i obowiązki członka korporacji, z wyjątkiem prawa głosowania, przechodzą na wdowę lub na małoletnich spadkobierców.

Statut może przyznać także prawo głosowania wdowie albo zastępcy powołanemu do dalszego prowadzenia przemysłu.

Art. 81.

Korporacji nie wolno zobowiązywać członków do działań lub zaniechań, nie wynikających ze statutu.

Nie wolno nakładać opłat ani zużywać funduszy korporacji na inne cele, aniżeli na spełnianie zadań korporacji, ustawowo albo statutem ustalonych.

Korporacja może pobierać osobne opłaty za korzystanie z jej urzędzeń, szkół, gospód, informacyjnych wykazów pracy i t. p.

Art. 82.

Koszty, połączone z utworzeniem i działalnością korporacji, pokrywa się opłatami (składkami), pobieranymi w tym celu od członków, o ile inne dochody korporacji nie wystarczają na ich pokrycie.

Art. 83.

Fundusze korporacji, które nie są przeznaczone na pokrywanie bieżących wydatków, należy lokować w sposób, przepisany dla lokat z bezpieczeństwem pupilarnem. W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, władza nadzorcza może zezwolić wyjątkowo na inny przejściowy sposób lokaty.

Art. 84.

Zezwolenie władzy nadzorczej jest wymagane do:

- 1) nabywania, zbywania lub obciążania nieruchomości;
- 2) zaciągania pożyczek, o ile nie chodzi o krótkoterminowe pożyczki, które mogą być spłacone z nadwyżki bieżących dochodów jednego roku obrachunkowego;
- 3) na zbywanie ruchomości korporacji, posiadających wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Art. 85.

Sprawami korporacji zawiadują:

- 1) zebranie korporacji;
- 2) zarząd korporacji.

Załatwianie poszczególnych kategorii spraw może być poruczone osobom wydziałom (sekcjom), albo mężom zaufania, powołanym z grona członków korporacji.

Członkowie zarządu oraz mężowie zaufania spełniają swe funkcje bezpłatnie, o ile statut nie stanowi inaczej.

Art. 86.

Prawo głosowania na zebraniu oraz prawo wybieralności przysługuje pełnoletnim członkom korporacji.

Nie posiadają prawa głosowania i wybieralności członkowie:

1) którzy zostali skazani za czyn karygodny, pociągający za sobą utratę zdolności do piastowania urzędu publicznego, i to aż do czasu odzyskania tej zdolności;

2) którzy wskutek zarządzenia sądowego są ograniczeni w zawiadywaniu swym majątkiem.

Członkowie korporacji, którzy zalegają przez dłuższy czas z opłatami, mogą być przepisem statutowym wykluczeni od głosowania i wybieralności, dopóki zaległych opłat nie uiszczą.

Art. 87.

W korporacjach, liczących więcej niż 500 członków, można zamiast walnego zebrania zwoływać zebrania delegatów, o ile nie chodzi o dokonywanie wyborów, o powzięcie uchwał, dotyczących się tworzenia urzędów, wspomnianych w art. 71 l. 2 i 3, albo o uchwalenie rozwiązania korporacji.

Uchwała, dotycząca się zaprowadzenia zebrań delegatów, winna być powzięta większością $\frac{3}{4}$ głosów członków korporacji, biorących udział w walnym zebraniu.

Uchwała ta winna zawierać postanowienia co do liczby delegatów i ich wyboru i być włączona do statutu. Liczba delegatów winna wynosić co najmniej pięć procent ogólnej liczby członków korporacji i co najmniej potrójną liczbę członków zarządu korporacji.

Art. 88.

Zebranie (walne zebranie, zebranie delegatów) zwołuje starszy korporacji lub jego zastępca, po raz pierwszy zaś po utworzeniu korporacji oraz w razie, jeżeli zwołanie przez starszego lub jego zastępcę jest niemożliwe, władza nadzorcza.

Sposób zwołania określa statut korporacji.

Zebranie zwołuje się przynajmniej raz w roku. Walne zebranie należy zwołać, jeżeli zażąda tego przynajmniej jedna czwarta część członków korporacji. O zwołaniu winna być zawiadomiona władza nadzorcza i to przynajmniej na trzy dni przed dniem zebrania.

Zebraniu przewodniczy starszy korporacji lub jego zastępca, a w razie zwołania zebrania przez władzę nadzorczą — członek zebrania, zaproszony przez delegata tej władzy; po dokonanych wyborze starszego delegata władzy oddaje mu dalsze przewodnictwo.

Do ważności uchwał wymagana jest obecność ustalonej statutem liczby uprawnionych do głosowania.

Statut może zawierać postanowienie, że zebranie w razie braku kompletu może po jednogodzinnej przerwie obradować nad sprawami, objętymi porządkiem obrad, i powziąć uchwały. Postanowienie takie jednak nie ma zastosowania do spraw, do których uchwalenia statut wymaga bezwzględnie obecności pewnej minimalnej liczby uprawnionych do głosowania.

Uchwały na zebraniu zapadać mogą jedynie w sprawach, objętych porządkiem obrad.

O ile rozporządzenie niniejsze lub statut nie zawiera odmiennych postanowień, uchwały zapadają bezwzględną większością głosów.

Art. 89.

Zebranie uchwała we wszystkich tych sprawach korporacji, co do których decyzją nie należy według przepisów niniejszego rozporządzenia lub statutu do zarządu korporacji.

Zebraniu zastrzega się:

- 1) wybór członków zarządu;
- 2) uchwalenie budżetu oraz rozpatrywanie i za-
twierdzenie rocznych rachunków;
- 3) uchwalanie wydatków, które nie były przewi-
dzone w budżecie;
- 4) uchwalanie w sprawach, dotyczących majątku
korporacji, a w szczególności w sprawach, wymienio-
nych w art. 84;
- 5) uchwalanie przepisów, dotyczących się szczegó-
łowego regulowania nauki w przemyśle, w granicach
rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu, wyda-

nego w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej;

6) uchwały w sprawie tworzenia zebrania dele-
gatów;

7) uchwalanie statutów dodatkowych oraz zmia-
ny statutu korporacji i statutów dodatkowych;

8) uchwalenie rozwiązania korporacji.

Art. 90.

Zarząd korporacji składa się ze starszego, pod-
starszych i innych członków zarządu. Okres pełnie-
nia funkcji zarządu oraz liczbę podstarszych i in-
nych członków zarządu ustala statut.

Art. 91.

Starszego, podstarszych i innych członków za-
rządu wybiera walne zebranie bezwzględną większo-
ścią głosów. Jeżeli takiej większości nie osiągnięto,
następuje wybór ściślejszy z pomiędzy tych, którzy
otrzymali stosunkowo największą ilość głosów. W ra-
zie równości głosów rozstrzyga los, kto ma być pod-
dany wyborowi ściślejszemu lub kto ma być uważa-
ny za wybranego przy wyborze ściślejszym.

Wybrani podstarsi wybierają z pomiędzy siebie
zastępcę starszego.

Art. 92.

Starszy, a w razie przeszkody jego zastępca zwo-
luje posiedzenie zarządu korporacji.

Zarząd zawiaduje według postanowień statutu
i uchwał zebrania bieżącymi sprawami korporacji,

przygotowuje sprawy i wnioski na zebrania, przyjmuje i oddala personel biurowy.

Zarządowi korporacji przysługuje prawo nakładania kar porządkowych, mianowicie nagany lub grzywny do 10 złotych na członków korporacji, nie stosujących się do przepisów statutu lub do uchwał zebrania albo do postanowień zarządu, wydanych na zasadzie przepisów statutu.

Grzywny wpływają do kasy korporacji.

Art. 93.

Starszy korporacji, a w razie przeszkody jego zastępca reprezentuje korporację nazewną, kieruje działalnością korporacji i podpisuje korespondencję korporacji.

W statucie mogą być przewidziane także inne prawa i obowiązki starszego.

Jako legitymacja przy zawieraniu imieniem korporacji umów wystarcza poświadczenie władzy nadzorczej, stwierdzające, że wymieniony w niem jest w danej chwili starszym korporacji.

Art. 94.

Reklamacje przeciw ważności wyborów wolno wносить do władzy nadzorczej w terminie 14-dniowym po dniu ogłoszenia wyniku wyborów. Unieważnić można tylko taki wybór, który został dokonany wbrew przepisom niniejszego rozporządzenia lub statutu.

Jeżeli okaże się, że wybrany do zarządu korporacji nie posiada lub utracił prawo wybieralności, winien ustąpić z zarządu. W razie odmowy władza

nadzorcza po przeprowadzeniu dochodzenia zarządza wykluczenie z zarządu.

Od takiego zarządzenia przysługuje prawo odwołania się do władzy wyższej. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania zarządzenia.

Art. 95.

Władzą nadzorczą korporacji jest władza przemysłowa I instancji, właściwa dla miejsca siedziby korporacji.

Władza nadzorcza rozstrzyga w szczególności w sporach, dotyczących się wyborów, wymiaru i poboru opłat korporacyjnych oraz innych praw i obowiązków członków.

Ma ona prawo wysyłać swego delegata na zebrania korporacji i posiedzenia zarządu oraz wydziałów.

Korporacja jest obowiązana składać władzy nadzorczej odpisy uchwalonych budżetów i zatwierdzonych zamknięć rachunkowych.

Władza nadzorcza może nakładać kary porządkowe, mianowicie nagany lub grzywny do 20 złotych na starszego korporacji lub jego zastępcę, jeżeli mimo ponownego wezwania nie uczyni zadość zleceniu władzy. Grzywny wpływają do kasy korporacji.

W razie znacznych nieprawidłowości w zawiadywaniu sprawami korporacji władza nadzorcza może zawiesić w czynnościach członków zarządu przy równoczesnem wydaniu zarządzenia co do tymczasowego zawiadywania sprawami korporacji przez inne osoby.

Od zarządzeń i orzeczeń władzy nadzorczej można się odwołać do władzy przemysłowej wojewódzkiej.

Art. 96.

Władza przemysłowa wojewódzka może rozwiązać korporację:

1) jeżeli okaże się, że statut korporacji zawiera postanowienia sprzeczne z przepisami ustawowemi, a odpowiedniej zmiany statutu nie dokonano w terminie, wyznaczonym w tym celu przez władzę;

2) jeżeli działalność korporacji jest sprzeczna z przepisami ustawowemi lub zagraża interesom publicznym;

3) jeżeli liczba członków korporacji tak się zmniejszyła, że korporacja nie może spełniać należycie zadań, określonych w art. 70.

Od takiej decyzji wolno zarządowi korporacji odwołać się do Ministra Przemysłu i Handlu.

Ogłoszenie postępowania upadłościowego co do majątku korporacji powoduje z mocy samego prawa rozwiązanie korporacji.

Art. 97.

W razie dobrowolnego rozwiązania korporacji likwidację spraw przeprowadza zarząd, o ile zebranie korporacji nie uchwali inaczej.

Jeżeli zarząd nie spełnia należycie tego obowiązku, tudzież w razie zarządzonego na podstawie art. 96 rozwiązania korporacji likwidację przeprowadza władza nadzorcza lub osoba przez nią delegowana.

Władza przemysłowa wojewódzka może w razie zarządzonego rozwiązania korporacji przyznać istniejącym przy korporacji kasom zapomogowym osobowość prawną jako samoistnym zrzeszeniom; w ta-

kim razie pozostawia się tym kasom ich dotychczasowe fundusze.

Art. 98.

Majątek rozwiązanej korporacji winien być użyty przede wszystkim na zaspokojenie zobowiązań korporacji.

Pozostały czysty majątek należy przekazać na ogólne cele, odpowiadające interesom przemysłu, stosownie do postanowień statutu lub uchwały zebrania, w braku zaś takich postanowień lub uchwały — gminie siedziby korporacji.

Gmina winna użyć przekazany jej majątek w sposób, najlepiej odpowiadający interesom przemysłu. Projekt użycia tego majątku podlega zatwierdzeniu przez władzę przemysłową wojewódzką, która winna przed powzięciem decyzji wysłuchać opinii izby przemysłowo-handlowej, o ile zaś chodzi o majątek korporacji rzemieślniczej (cechu) — izby rzemieślniczej.

Art. 99.

Istniejące w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia korporacje (stowarzyszenia przemysłowe), utworzone na zasadzie postanowień ustaw przemysłowych, winny w terminie 6 miesięcy uchwalić i przedstawić do zatwierdzenia nowe statuty, odpowiadające przepisom tego rozporządzenia.

Władza przemysłowa wojewódzka może przedłużyć w wypadkach zasługujących na uwzględnienie termin, oznaczony w ustępie 1, o dalsze 6 miesięcy.

Jeżeli korporacja nie złoży w tym terminie nowych statutów, zgodnych z przepisami niniejszego rozporządzenia, albo nie rozwiąże się dobrowolnie, właściwa władza przemysłowa wojewódzka zarządzi rozwiązanie korporacji.

2. Związki korporacyj.

Art. 100.

Korporacje mogą łączyć się w związki. Przystąpienie do związku uchwała zebranie korporacji.

Zadaniem związku korporacyj jest ułatwianie korporacjom, należącym do związku, i izbom rzemieślniczym spełniania ich zadań ustawowych oraz występowanie wobec władz z wnioskami, tyczącymi się ogólnych interesów tych rodzajów przemysłu, które są objęte statutem związku.

Związek jest obowiązany na żądanie władz przemysłowych, właściwych dla okręgu związku, oświadczać się w sprawach rodzajów przemysłu, objętych statutem związku.

Związek może zorganizować udzielanie informacji o wolnych miejscach pracy w przedsiębiorstwach członków tych korporacyj, które należą do związku, materialnie popierać urządzenia, służące do kształcenia zawodowego członków korporacyj związkowych i zatrudnianych w ich przedsiębiorstwach pracowników, zwoływać zjazdy zawodowe członków korporacyj, należących do związku, oraz utworzyć kasę zapomogową dla członków korporacyj związkowych i ich pracowników.

Art. 101.

Związek jest osobą prawną; może nabywać majątek ruchomy i nieruchomy, zawierać umowy, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywanym.

Związek odpowiada za zobowiązania tylko własnym majątkiem.

Art. 102.

Prawnym przedstawicielem związku jest zarząd związku. Członkom zarządu, którzy są powołani w myśl postanowień statutu do zastępowania związku nazewnątr, wydaje władza nadzorcza poświadczenia, stwierdzające ich prawo do występowania w imieniu związku.

Art. 103.

W statucie związku należy ustalić:

- 1) nazwę, zadania i okrąg związku;
 - 2) warunki przystąpienia do związku i wystąpienia ze związku;
 - 3) ustrój, siedzibę, prawa i obowiązki zarządu związku;
 - 4) przepisy, tyczące się zgromadzenia związku;
 - 5) składki, przeznaczone na pokrywanie wydatków związku;
 - 6) warunki zmiany statutu;
 - 7) przepisy, tyczące się rozwiązania związku.
- Postanowienia, ustalające ustrój i działalność utworzonej przy związku kasy zapomogowej, należy ująć w osobny statut (dodatkowy).

Art. 104.

Statut związku, którego okrąg nie rozciąga się poza okrąg województwa, zatwierdza władza przemysłowa wojewódzka, statut związku zaś, którego okrąg rozciąga się na powiaty lub miejscowości dwu lub więcej województw, zatwierdza Minister Przemysłu i Handlu.

Zatwierdzenia należy odmówić, jeżeli statut zawiera postanowienia, sprzeczne z obowiązującymi przepisami lub dotyczące się zadań, które nie należą do zakresu działania związków korporacyj, ustalonego niniejszem rozporządzeniem.

Zatwierdzenia statutu można odmówić, jeżeli liczba korporacyj, tworzących związek, jest niewystarczająca do skutecznego spełniania zadań związku.

Od odmownej decyzji władzy przemysłowej wojewódzkiej można odwołać się do Ministra Przemysłu i Handlu.

Postanowienia ustępów 1, 2 i 4 tyczą się także zmiany statutów oraz statutów dodatkowych.

Art. 105.

Zarząd związku jest obowiązany co roku w miesiącu styczniu przesłać władzy nadzorczej wykaz korporacyj, które do związku należą, zawiadamiać tę władzę o każdej zmianie w składzie zarządu, o zmianie siedziby zarządu, oraz udzielać jej co roku odpisu zamknięcia rachunkowego wraz z wykazem stanu majątku.

Zebrania zarządu i zgromadzenia związku winny odbywać się w okręgu związku. O zwołaniu zgromadzenia związku należy przynajmniej na 7 dni

przedtem zawiadomić władzę przemysłową wojewódzką, właściwą dla miejsca zebrania lub zgromadzenia, załączając porządek obrad.

Władza ma prawo:

1) wyłączyć z porządku obrad zebrania zarządu lub zgromadzenia sprawy, nienależące do zadań związku;

2) wysyłać swego delegata i przez niego zamykać obrady, jeżeli przedmiotem ich są sprawy, nienależące do zadań związku.

Art. 106.

Władza właściwa do zatwierdzenia statutu (art. 104 ust. 1) może rozwiązać związek:

1) jeżeli okaże się, że statut zawiera postanowienia, sprzeczne z obowiązującymi przepisami, a odpowiedniej zmiany statutu nie uchwalono w terminie, w tym celu wyznaczonym przez władzę;

2) jeżeli związek nie stosuje się do zarządzeń, wydanych na zasadzie art. 105;

3) jeżeli działalność związku przekracza zakres działania, dozwolony obowiązującymi przepisami.

Od decyzji władzy przemysłowej wojewódzkiej wolno zarządowi odwołać się do Ministra Przemysłu i Handlu.

Ogłoszenie postępowania upadłościowego co do majątku związku powoduje z mocy samego prawa rozwiązanie związku.

Art. 107.

Likwidację spraw rozwiązanego związku (art. 103 l. 7 i art. 106) przeprowadza przy odpowiednim za-

stosowaniu postanowień art. 97 zarząd związku albo władza nadzorcza.

Majątek winien być użyty na zaspokojenie zobowiązań związku.

O ile majątek był przeznaczony na zasilenie funduszów zakładów szkolnych albo na inne cele natury publicznej, nie wolno użyć pozostałego czystego majątku w sposób, sprzeczny z tem przeznaczeniem. Zarządzenia w tym przedmiocie wydaje władza nadzorcza.

Pozostały czysty majątek rozdziela się między korporacje, które w czasie rozwiązania związku do niego należały, i to w stosunku do składek wpłaconych w roku obrachunkowym, poprzedzającym rozwiązanie związku.

Spory, wynikłe z tego rozdziału, rozstrzyga ostatecznie władza nadzorcza.

Art. 108.

Związek korporacyj podlega nadzorowi władzy przemysłowej wojewódzkiej, właściwej dla miejsca siedziby zarządu. Władza nadzorcza czuwa nad przestrzeganiem przepisów ustawowych i statutowych i może zmusić członków zarządu do przestrzegania tych przepisów zagrożeniem i nakładaniem kar porządkowych: upomnienia lub grzywny do 20 złotych. Grzywny wpływają do kasy związku.

Władza nadzorcza rozstrzyga w szczególności spory, dotyczące się składek i wyborów.

Art. 109.

Do związków korporacyj, istniejących w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, stosuje się odpowiednio postanowienia art. 99.

Art. 110.

Postanowienia niniejszego działu nie uszczuplają prawa prowadzących przemysł do zrzeszania się w stowarzyszenia i związki na zasadzie ogólnych ustaw o stowarzyszeniach także dla celów, wskazanych w art. 70, 71 i 100.

Korporacje i związki korporacyj mają prawo przystępowania także do zrzeszeń, istniejących na zasadzie ogólnych ustaw o stowarzyszeniach.

DZIAŁ VI.

Uczniowie przemysłowi.

Art. 111.

Przemysłowcom, skazanym wyrokiem sądu za przestępstwa, popełnione z chęci zysku lub przeciw moralności publicznej, oraz przemysłowcom, którzy dopuścili się ciężkiego uchybienia obowiązkom względem swych uczniów, może władza przemysłowa zabronić trzymania uczniów przemysłowych.

Art. 112.

Władza przemysłowa wojewódzka w wypadkach zasługujących na uwzględnienie może przemysłowcowi, któremu na podstawie art. 111 odebrano prawo trzymania uczniów, przywrócić to prawo po upływie roku.

Art. 113.

Przemysłowcom, którzy z powodu wad umysłowych lub fizycznych są niezdolni do odpowiedniego kształcenia uczniów przemysłowych w pracy zawodowej, władza przemysłowa może zabronić trzymania uczniów przemysłowych, dopóki te wady trwają.

Art. 114.

Celem zapobieżenia obejścia przez przemysłowców, którym zabroniono trzymania uczniów, zarządzeń, wydanych na zasadzie art. 111 i 113, władza przemysłowa może zarządzić kontrolę nad zatrudnianiem przez nich w swym przemyśle pracowników, którzy nie skończyli jeszcze 18 roku życia.

Art. 115.

Od zarządzeń, wydanych na podstawie art. 111, 113 i 114, wolno odwołać się do władzy przemysłowej wyższej instancji.

Art. 116.

Warunki, dotyczące się nauki, winny być w ciągu 4 tygodni po rozpoczęciu nauki ustalone umową piśmenną.

W umowie należy:

- 1) określić przemysł, w którym uczeń ma być kształcony;
- 2) podać czas trwania nauki;
- 3) wyszczególnić wzajemne świadczenia;
- 4) przytoczyć warunki rozwiązania umowy.

Umowa winna być podpisana przez przemysłowca (pryncypała) albo jego zastępcę oraz przez ucznia

i, jeżeli uczeń jest małoletni, przez jego ojca lub opiekuna.

Jeden egzemplarz umowy należy wręczyć uczniowi lub jego ojcu albo opiekunowi.

Na żądanie miejscowego urzędu gminnego i inspektora pracy należy przedstawić umowę do przejrzania.

Jeżeli przemysłowiec jest członkiem korporacji, winien odpis zawartej umowy przesłać korporacji w ciągu dni 14.

Korporacja ma prawo postanowić, że umowę o naukę należy zawierać przed korporacją. W razie zawarcia umowy przed korporacją obie strony otrzymują odpisy umowy.

Minister Przemysłu i Handlu oraz Minister Pracy i Opieki Społecznej mogą w miarę potrzeby w drodze łącznie wydawanych rozporządzeń ustalać zasadnicze postanowienia umów o naukę w poszczególnych rodzajach przemysłu.

Art. 117.

Pryncypał winien starać się, ażeby uczeń miał sposobność i możność praktycznego wykształcenia się w przemyśle, przestrzegać, ażeby uczeń zachowywał się przyzwoicie, ażeby uczęszczał regularnie na naukę do szkoły dokształcającej. Powinien ściśle przestrzegać, ażeby uczeń nie był obciążony pracą, nie mającą nic wspólnego z nauką w przemyśle albo przechodzącą siły fizyczne ucznia, oraz ażeby uczeń nie był źle traktowany przez pracowników i domowników.

Obowiązki te ciąży także na zastępcy pryncypała.

Art. 118.

Uczeń winien być posłuszny pryncypałowi i tej osobie, która w miejsce pryncypała kieruje zawodowym wykształceniem ucznia, zachowywać się przyzwoicie, pracować pilnie oraz uczęszczać regularnie na naukę do szkoły dokształcającej w myśl obowiązujących w tym względzie przepisów.

Art. 119.

Umowę o naukę można jednostronnie rozwiązać, o ile nie umówiono dłuższego czasu próby, w ciągu pierwszych 4 tygodni po rozpoczęciu nauki.

Umowa, według której czas próby ma trwać dłużej aniżeli trzy miesiące, jest nieważna.

Art. 120.

Po upływie czasu próby pryncypał może rozwiązać umowę o naukę przed ukończeniem umówionego czasu nauki, jeżeli uczeń mimo upomnień wykracza przeciw obowiązkom, określonym w art. 118, albo jeżeli zaniedbuje uczęszczanie na naukę do szkoły dokształcającej.

Uczeń lub jego ojciec albo opiekun może rozwiązać umowę o naukę przed upływem czasu nauki:

- 1) jeżeli uczeń nie może pozostać w nauce bez uszczerbku dla zdrowia;
- 2) jeżeli pryncypał zaniedbuje swoje obowiązki względem ucznia w sposób, zagrażający zdrowiu lub moralności ucznia, zaniedbuje jego wykształcenie w przemyśle lub utrudnia regularne uczęszczanie na naukę do szkoły dokształcającej;

3) jeżeli pryncypał stał się niezdolnym do należytego spełniania ustalonych umową zobowiązań;

4) jeżeli pryncypał przesiedla się ze swoim przedsiębiorstwem przemysłowym do innej gminy; z tego powodu można jednak rozwiązać umowę o naukę tylko w czasie jednego miesiąca, licząc od dnia przesiedlenia się.

Art. 121.

Jeżeli uczeń lub jego ustawowy zastępca oświadcza pisemnie pryncypałowi, że uczeń zmienia zawód lub przechodzi do przemysłu innego rodzaju, albo że wskutek zmienionych stosunków jest zniwolonny powrócić do rodziców, ażeby im pomagać w przemyśle lub w gospodarstwie, następuje rozwiązanie umowy o naukę z upływem 4 tygodni, o ile pryncypał nie zwolni ucznia wcześniej.

Art. 122.

Umowa o naukę wygasa w razie zwinięcia przedsiębiorstwa, w razie śmierci ucznia lub pryncypała.

W razie śmierci pryncypała zarząd korporacji, a jeżeli zmarły nie należał do korporacji, urząd gminny wyda uczniowi świadectwo, stwierdzające przebyty czas nauki.

Art. 123.

W wypadkach, określonych art. 120 i 121, jeżeli ustawowy zastępca nie może się we właściwym czasie oświadczyć, korporacja jest obowiązana złożyć odnośne oświadczenia jako zastępca ucznia.

Jeżeli umowa o naukę została rozwiązana bez winy ucznia, korporacja, do której należy pryncypał ucznia, powinna postarać się, ażeby uczeń znalazł pomieszczenie w przedsiębiorstwie przemysłowym innego członka korporacji.

Przy zawieraniu nowej umowy o naukę należy uwzględnić przebyty już czas w nauce.

Art. 124.

W razie rozwiązania umowy o naukę albo jej wygaśnięcia wskutek zwinienia przedsiębiorstwa przemysłowego pryncypał winien wydać uczniowi świadectwo, stwierdzające przebyty czas nauki.

W razie prawidłowego ukończenia nauki, pryncypał winien w ciągu 8 dni wydać świadectwo, stwierdzające przebyty czas nauki. Jeżeli pryncypał jest członkiem korporacji, zarząd korporacji winien wydać uczniowi na podstawie świadectwa nauki oraz szkolnych świadectw z nauki kształcącej lub równorzędnej — świadectwo ukończenia nauki przemysłowej.

Jeżeli pryncypał nie należy do korporacji, wydane przez niego świadectwo, stwierdzające przebyty czas nauki, uwierzytelnia urząd gminny bezpłatnie.

Art. 125.

Jeżeli przemysłowiec przyjmuje na naukę uczniów w liczbie większej, aniżeli odpowiada to wielkości lub sposobowi prowadzenia przedsiębiorstwa, władza przemysłowa I instancji po porozumieniu z obwodowym inspektorem pracy i po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej może zobowiązać prze-

mysłowca do zmniejszenia liczby uczniów przez rozwiązanie umowy o naukę oraz zabronić mu przyjmowania uczniów ponad oznaczoną liczbę.

Od takiego zarządzenia wolno odwołać się do władzy przemysłowej wyższej instancji.

Statuty korporacji mogą zawierać postanowienia, ustalające stosunek liczebny uczniów do zatrudnionych w tem samem przedsiębiorstwie pomocników.

O ile statuty nie zawierają takich postanowień, władza przemysłowa wojewódzka po porozumieniu z okręgowym inspektorem pracy i po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej może w drodze rozporządzenia ustalić stosunek liczebny uczniów do zatrudnionych pomocników.

DZIAŁ VII.

Postanowienia karne.

Art. 126.

Prowadzący przemysł z naruszeniem przepisów niniejszego rozporządzenia, tudzież przepisów, wydanych w wykonaniu tego rozporządzenia, o ile dany czyn nie jest zagrożony karą w powszechnych ustawach karnych, będą karani w drodze administracyjnej:

- 1) upomnieniem;
- 2) grzywną do 1000 złotych;
- 3) aresztem do 14 dni.

Art. 127.

Rzeczoznawcy, winni naruszenia odnoszących się do nich przepisów niniejszego rozporządzenia, będą karani:

- 1) grzywną do 1000 złotych;
- 2) aresztem do 14 dni.

Uczniowie, naruszający postanowienia niniejszego rozporządzenia, do nich się odnoszące, będą karani:

- 1) upomnieniem;
- 2) grzywną do 100 złotych.

Art. 128.

Z zasady należy nakładać grzywny.

W razie okoliczności obciążających, albo jeżeli ponowne ukaranie grzywną okazało się bezskuteczne, można orzec karę aresztu.

Władza orzekająca na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny oznacza w orzeczeniu karę zastępczego aresztu według słusznego uznania, jednak nie ponad 14 dni.

Art. 129.

Za wykroczenia, popełnione przez zastępcę, ulega karze także przemysłowiec, jeżeli nie przeszkodził popełnieniu wykroczenia, chociaż mógł to uczynić.

Art. 130.

Przekroczenia przepisów niniejszego rozporządzenia ulegają przedawnieniu z upływem 6 miesięcy, licząc od dnia popełnienia wykroczenia.

DZIAŁ VIII. Władze przemysłowe.

A. Instancje.

Art. 131.

Starostowie, a w miastach, dla których zostały ustanowione inne władze jako władze administracyjne I instancji, władze te są władzami przemysłowymi I instancji. W miastach: Warszawie, Łodzi, Wilnie, Poznaniu, Toruniu, Bydgoszczy i Grudziądzu władzami przemysłowymi I instancji są z mocy niniejszego rozporządzenia magistraty tych miast w zleconym zakresie działania.

Władze przemysłowe I instancji wydają zarządzenia i orzeczenia na podstawie niniejszego rozporządzenia we wszystkich sprawach, co do których prawo zarządzenia i decyzji nie zostało zastrzeżone niniejszym rozporządzeniem wyższym władzom przemysłowym lub innym władzom; czuwają nad przestrzeganiem przepisów ustawowych oraz rozporządzeń i zarządzeń władz przemysłowych; przeprowadzają dochodzenia w sprawach przekroczeń przepisów przemysłowych i wymierzają kary na zasadzie postanowień działu VII.

Art. 132.

Wojewodowie są władzami przemysłowymi wojewódzkimi (II instancji).

Władze przemysłowe wojewódzkie:

- 1) rozstrzygają w drugiej i ostatniej instancji w razie odwołań od zarządzeń i orzeczeń władz przemysłowych I instancji;

- 2) wydają zarządzenia i orzeczenia we wszystkich sprawach, w których prawo decyzji jest im zastrzeżone poszczególnymi artykułami niniejszego rozporządzenia;
- 3) wydają pozwolenia (koncesje) na rodzaje przemysłu wymienione w art. 8 l. 3, 4, 5, 7, 8, 9 i 11;
- 4) zatwierdzają projekty urządzeń zakładów przemysłowych, określonych w art. 14, jeżeli urządzenia danego zakładu przemysłowego rozciągają się na obszary, należące do różnych powiatów województwa.

Jeżeli zakład przemysłowy ma być urządzony na terenach, należących do dwóch lub więcej województw, projekt urządzenia zakładu zatwierdza władza przemysłowa wojewódzka właściwa dla terenów, na których mieści się główna lub przeważająca część urządzeń zakładu. W razie wątpliwości decyduje Minister Przemysłu i Handlu o tem, która z władz przemysłowych jest kompetentna.

W mieście stoł. Warszawie Magistrat wydaje orzeczenia i zarządzenia, określone w ust. 1 l. 2 i 3 niniejszego artykułu, z tem zastrzeżeniem, że koncesje na rodzaje przemysłu, wymienione w art. 8 l. 3, 4 i 6 wydaje w porozumieniu z Komisarzem Rządu na m. stoł. Warszawę.

Art. 133.

Minister Przemysłu i Handlu rozstrzyga w drugiej instancji z zastosowaniem postanowienia art. 29 ust. 2 odwołania od zarządzeń i orzeczeń, wydanych w pierwszej instancji przez władze prze-

mysłowe wojewódzkie i przez Magistrat stoł. m. Warszawy, oraz wydaje zarządzenia i rozporządzenia wykonawcze w wypadkach, przewidzianych niniejszem rozporządzeniem.

Art. 134.

Celem popierania rozwoju i skutecznej działalności korporacyj przemysłowych (zwłaszcza cechów) oraz innych organizacyj zawodowych dla rzemiosła i drobnego przemysłu ustanawia się przy władzach przemysłowych wojewódzkich instruktorów korporacyj przemysłowych.

Zadaniem instruktorów korporacyj przemysłowych jest w szczególności wspierać radą i informacjami korporacje i związki korporacyj w spełnianiu ich zadań i wpływać na celową organizację tych zrzeszeń i ich urządzeń.

Korporacje i związki winny udzielać instruktorom żądanych wyjaśnień i danych, dotyczących się ich działalności, oraz zawiadamiać ich we właściwym czasie o zebraniach.

Instruktorowie mają prawo uczestniczyć w zebraniach izb rzemieślniczych, korporacyj, związków korporacyj, jako też ich zarządów celem informowania się i udzielania wyjaśnień lub porad.

Szczegółowy zakres czynności tych instruktorów ustala Rada Ministrów na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w drodze rozporządzenia.

B. Postępowanie przy rozpoczęciu prowadzenia przemysłu i zrzeczeniu się uprawnienia przemysłowego.

Art. 135.

Zgłoszenia przemysłu i podania o udzielenie koncesji na prowadzenie przemysłu koncesjonowanego należy wносить na ręce władzy przemysłowej I instancji, właściwej dla miejsca siedziby przemysłu.

Podania o udzielenie pozwolenia na prowadzenie przemysłu określonego należy wносить na ręce władzy przemysłowej I instancji, właściwej dla miejsca zamieszkania proszącego.

Zgłoszenia te lub podania wnosi się pisemnie albo ustnie (protokółarnie).

Potwierdzenia odbioru zgłoszenia (art. 7) wydaje się w formie wyciągu ze zgłoszenia z podaniem numeru porządkowego, pod którym zostało wpisane do rejestru uprawnień przemysłowych (art. 136).

Koncesję wydaje się w formie dokumentu, zawierającego dane dotyczące osoby proszącego lub także osoby zastępcy, dokładne określenie przemysłu z powołaniem właściwych przepisów niniejszego rozporządzenia, miejsca prowadzenia przemysłu, oraz warunków, pod którymi koncesji udzielono.

O zrzeczeniu się uprawnienia przemysłowego winien przemysłowiec donieść bezzwłocznie władzy przemysłowej I instancji i zwrócić potwierdzenie odbioru zgłoszenia (art. 7), kartę rzemieślniczą (art. 147), dokument koncesyjny albo licencję (art. 54).

Zrzeczenie się uprawnienia przemysłowego obowiązuje od dnia, w którym władza przemysłowa otrzymała doniesienie.

Art. 136.

Władze przemysłowe I instancji prowadzą osobne rejestry uprawnień przemysłowych:

- 1) dla przemysłów niekoncesjonowanych;
- 2) dla przemysłów koncesjonowanych;
- 3) dla przemysłów określonych.

W rejestrze należy rejestrować bez zwłoki każde zgłoszenie przemysłu, wydanie koncesji lub licencji oraz uwidaczniać według akt odnośnych zmiany, zaśle co do zarejestrowanego przemysłu, jak otwarcie filji, zmianę siedziby, prowadzenie przemysłu przez zastępcę lub dzierżawcę, zrzeczenie się lub odebranie uprawnienia przemysłowego, prowadzenie przemysłu na rachunek wdowy lub małoletnich spadkobierców, masy spadkowej lub konkursowej.

Władze przemysłowe I instancji prowadzą nadto osobny rejestr zakładów przemysłowych, określonych w art. 14 i 16.

O każdym zarejestrowaniu i zmianie należy zawiadamiać władzę podatkową oraz izbę przemysłowo-handlową, o ile zaś chodzi o przemysły rzemieślnicze, izbę rzemieślniczą.

Wzory rejestrów ustala Minister Przemysłu i Handlu.

C. Środki prawne od decyzji władz przemysłowych.

Art. 137.

Decyzje (zarządzenia, orzeczenia), wydawane w poszczególnych wypadkach na podstawie przepisów

niniejszego rozporządzenia, podaje się stronom do wiadomości z powołaniem się na przepis, na którego zasadzie decyzję wydano, tudzież, o ile decyzja nie uwzględnia całości lub części żądań i zastrzeżeń stron, z podaniem powodów nieuwzględnienia.

Przepisy ustawowe o środkach prawnych od orzeczeń władz administracyjnych mają zastosowanie do decyzyj wydawanych na zasadzie niniejszego rozporządzenia lub na podstawie rozporządzeń wykonawczych, o ile niniejsze rozporządzenie nie zawiera odmiennych postanowień.

Art. 138.

Władza przemysłowa wyższej instancji powinna z urzędu zmienić lub uchylić decyzję niższej władzy przemysłowej, jeżeli będzie stwierdzone, że decyzja jest częściowo lub w całości sprzeczna z postanowieniami ustawowemi.

D. postępowanie w sprawach karnych.

Art. 139.

Od orzeczenia karnego władzy przemysłowej I instancji można w ciągu 7 dni od dnia doręczenia orzeczenia wnieść na ręce tej władzy żądanie przekazania sprawy właściwemu sądowi powiatowemu (pokoju), który rozstrzyga przy odpowiednim zastosowaniu przepisów obowiązujących w pierwszej instancji sądowej. Wyrok sądu okręgowego, wydany w drugiej instancji, jest prawomocny.

Żądanie przekazania sprawy sądowi nie wstrzymuje wykonanie kary, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności.

Na obszarze mocy obowiązującej niemieckiej ustawy postępowania karnego z roku 1877 stosuje się przepisy o policyjnych rozporządzeniach karnych.

Art. 140.

Celem zabezpieczenia wykonania orzeczeń karnych oraz celem wstrzymania dalszego prowadzenia przemysłu bez uprawnienia albo w sposób, zagrażający w wysokim stopniu życiu lub zdrowiu pracowników albo też innych osób, władza przemysłowa wydająca orzeczenie karne może zarządzić zajęcie towarów i narzędzi, a w wypadkach niecierpiących zwłoki — częściowe lub całkowite wstrzymanie ruchu zakładu przemysłowego.

Zarządzenie wstrzymania ruchu zakładu przemysłowego winno być natychmiast cofnięte, skoro bezpieczeństwo dla życia i zdrowia zostanie zapewnione w sposób zgodny z przepisami ustawowemi.

Przepisy ust. 1 i 2 niniejszego artykułu nie uszczuplają uprawnień ustawowych, przysługujących innemu organom władzy.

O ile zajęte towary ulegają łatwo zepsuciu, władza przemysłowa zarządzi ich sprzedaż w drodze przetargu.

Zajęte towary lub kwotę uzyskaną ze sprzedaży (ust. 4) i zajęte narzędzia zwraca się stronie po wykonaniu kary.

DZIAŁ IX.

Rzemiosło.

A. Postanowienia ogólne.

Art. 141.

Postanowienia niniejszego rozporządzenia mają zastosowanie do rzemiosła ze zmianami wynikającymi z przepisów zawartych w tym dziale.

Art. 142.

Za rzemiosło w rozumieniu niniejszego działu uważa się następujące rodzaje przemysłu, o ile nie są prowadzone sposobem fabrycznym: bandażownictwo, rękawicznictwo, bednarstwo, białoskórnicstwo, blacharstwo, brązownictwo, mosiężnictwo, ciesielstwo, cukiernictwo, dekarstwo (pokrywanie dachów dachówką, łupkiem), fotografowanie, fryzjerstwo, golarstwo, perukarstwo, garbarstwo, grzebieniarstwo, introligatorstwo, jubilerstwo i złotnictwo (wyrób towarów ze złota, srebra i drogich kamieni), grawerstwo, kamieniarstwo, kapelusznictwo, czapnicstwo, kołodziejstwo, koszykarstwo, kotlarstwo, kowalstwo, krawiectwo, kuśnierstwo, kuchmistrzostwo, lakiernictwo, malarstwo, pozłotnictwo, mularstwo, wyrób instrumentów muzycznych, wyrób szkieł i narzędzi optycznych, piekarstwo, piernikarstwo, pilnikarstwo, powroźnictwo, rymarstwo, siodlarstwo, rzeźbiarstwo (rzeźbienie w drzewie i kamieniu), rzeźnictwo, wędliniarstwo (masarstwo), rzeźnictwo koni (wyrab mięsa końskiego), wyrób wędlin z mięsa końskiego, ślusarstwo, stolarstwo, studniarstwo, szczotkarstwo, szewstwo, cholewkarstwo, szklarstwo, szmuklerstwo,

wyrób frezdl, sznurków i taśm do lamowania, wyrób przedmiotów z drucików złotych i srebrnych, przedzarstwo materji ze złota i srebra, sztukatorstwo, tapicerstwo, tokarstwo, zegarmistrzostwo, zduństwo, garncarstwo.

Minister Przemysłu i Handlu może po wysłuchaniu opinji izb przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych zmieniać w drodze rozporządzenia listę rzemiosł, objętą pierwszym ustępem, wyłączając z niej poszczególne rodzaje lub gałęzie rzemiosł albo uzupełniając ją innemi jeszcze rodzajami lub gałęziami przemysłu, i to z ważnością dla całego obszaru Rzeczypospolitej lub dla poszczególnych województw.

Art. 143.

W wypadkach wątpliwych, czy dane przedsiębiorstwo uważać należy za przemysł rzemieślniczy czy fabryczny, orzeka władza przemysłowa wojewódzka po wysłuchaniu opinji izby przemysłowo-handlowej i izby rzemieślniczej, oraz po zasięgnięciu opinji właściwej izby skarbowej i inspektora pracy danego okręgu.

B. Dowód uzdolnienia.

Art. 144.

Kto rozpoczyna prowadzenie samoistne rzemiosła, winien równocześnie ze zgłoszeniem (art. 7) wykazać przed władzą przemysłową I instancji, że posiada zawodowe uzdolnienie do prowadzenia danego rzemiosła.

Art. 145.

Za dowód uzdolnienia zawodowego do samoistnego prowadzenia rzemiosła uważa się: 1) uprawnienie

nie do używania tytułu mistrza (majstra) rzemieślniczego danego rodzaju rzemiosła (art. 158 i 159), albo 2) świadectwo nauki danego rzemiosła, zakończone złożeniem z pomyślnym wynikiem egzaminu czeladniczego w połączeniu ze świadectwami conajmniej trzyletniej pracy w charakterze czeladnika w danym rodzaju rzemiosła, lub 3) świadectwo złożenia egzaminu przed komisją egzaminacyjną dla majstrów wojskowych.

Nadto Minister Przemysłu i Handlu ustali w porozumieniu z właściwymi ministrami w drodze rozporządzenia, w jakiej mierze świadectwa ukończenia szkół technicznych albo egzaminów złożonych przed władzami egzaminacyjnymi, które ustanowione zostały dla poszczególnych rodzajów przemysłu lub dla stwierdzenia uzdolnienia zawodowego w przedsiębiorstwach państwowych, uważać należy za dowód uzdolnienia zawodowego do prowadzenia przemysłu rzemieślniczego.

W zasadzie absolwenci szkół technicznych i szkół sztuk zdobniczych i przemysłu artystycznego po odpowiedniej praktyce będą uważani za posiadających uzdolnienie zawodowe do prowadzenia przemysłu rzemieślniczego.

Art. 146.

Władza przemysłowa wojewódzka może poszczególne osoby zwalniać od obowiązku wykazania uzdolnienia, określonego w art. 145, jeżeli dane osoby wykażą w inny wystarczający sposób, że posiadają odpowiednie uzdolnienie zawodowe.

Art. 147.

Władza przemysłowa I instancji, w ciągu 30 dni, licząc od dnia zgłoszenia, wyda kartę rzemieślniczą, jeżeli zgłaszający wykazał uzdolnienie zawodowe w myśl postanowień art. 145 lub 146, w razie zaś przeciwnym zabroni mu dalszego prowadzenia rzemiosła, podając motywy.

Kartę rzemieślniczą wydaje się w formie wy ciągu ze zgłoszenia z podaniem numeru porządkowego, pod którym zostało wpisane do rejestru uprawnień przemysłowych (art. 136).

C. Nauka rzemiosła.

Art. 148.

Jeżeli rzemieślnik przyjmuje na naukę uczniów (terminatorów) w liczbie większej, aniżeli odpowiadającej wielkości lub sposobowi prowadzenia przedsiębiorstwa, władza przemysłowa I instancji po porozumieniu z obwodowym inspektorem pracy może zobowiązać go do zmniejszenia liczby uczniów przez rozwiązanie umowy o naukę oraz zabronić mu przyjmowania uczniów ponad oznaczoną liczbę.

Statut cechu może zawierać postanowienia, ilu uczniów (terminatorów) można trzymać w stosunku liczebnym do zatrudnionych w tem samym przedsiębiorstwie czeladników.

O ile statut nie zawiera takich postanowień, władza przemysłowa wojewódzka po porozumieniu z okręgowym inspektorem pracy i po wysłuchaniu opinii izby rzemieślniczej może w drodze rozporządzenia ustalić liczbę terminatorów w stosunku do zatrudnionych czeladników.

Art. 149.

W przemyśle rzemieślniczym wolno przyjmować na naukę i kierować praktycznem kształceniem terminatorów tylko osobom, które nabyły prawo używania tytułu mistrza (majstra) rzemieślniczego (art. 158 i 159), w okresie zaś trzyletnim po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia także tym osobom pełnoletnim, które: 1) po złożeniu z wynikiem pomyślnym egzaminu na czeladnika pracowały przynajmniej pięć lat w danym rodzaju lub gałęzi rzemiosła lub 2) przynajmniej osiem lat wykonywały samoistnie rzemiosło danego rodzaju lub gałęzi.

Naukę rzemiosła (termin) można odbyć także w przedsiębiorstwach fabrycznych danego rodzaju przemysłu pod kierunkiem osób, posiadających kwalifikacje, odpowiadające postanowieniom tego artykułu lub artykułu 150.

Art. 150.

Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z właściwymi ministrami ustali w drodze rozporządzenia, w jakiej mierze świadectwo szkolne lub egzaminacyjne, uznane na zasadzie postanowień art. 145 jako dowód uzdolnienia zawodowego do prowadzenia rzemiosła, uważać należy także za dowód odpowiedniej kwalifikacji do kierowania praktycznem kształceniem terminatorów.

Art. 151.

Na wniosek przemysłowca, w którego przedsiębiorstwie wykonywa się kilka rzemiosł, izba rzemieślnicza może pozwolić na praktyczne kształcenie

terminatorów w każdym z tych rzemiosł, jeżeli kierujący kształceniem odpowiada co do jednego z nich warunkom art. 149 lub 150.

Odpowiadający warunkom art. 149 lub 150 co do pewnego rodzaju przemysłu może kształcić terminatorów także w przemysłach pokrewnych. Jakiego przemysłu w rozumieniu tego ustępu należy uważać jako pokrewne, ustala izba rzemieślnicza.

Świadectwo ukończenia nauki, które w myśl art. 155 ust. 1 składa się komisji egzaminacyjnej, winno dotyczyć tego rzemiosła, co do którego przysługuje pryncypałowi lub jego zastępcy prawo kształcenia terminatorów w myśl art. 149, 150 i artykułu niniejszego.

Art. 152.

Czas nauki (termin) winien zasadniczo wynosić trzy lata, a nie może przekraczać lat czterech. Za zgodą władzy przemysłowej wojewódzkiej izba rzemieślnicza może po wysłuchaniu opinii zainteresowanych cechów ustalić czas trwania nauki w poszczególnych rzemiosłach i ich gałęziach.

Izba rzemieślnicza może w poszczególnych wypadkach pozwolić uczniowi na zakończenie terminu przed upływem przepisanego czasu nauki.

Art. 153.

Terminatorowi należy dać możliwość poddania się z upływem czasu nauki egzaminowi na czeladnika.

W tym celu izby rzemieślnicze utworzą komisje egzaminacyjne, odpowiadające co do miejsca, liczby i rodzaju rzemiosł rozwojowi rzemiosła w okręgu danej izby.

Każda z tych komisyj składa się z przewodniczącego i przynajmniej dwóch członków.

Przewodniczącym komisji egzaminacyjnej winien być zasadniczo mistrz rzemieślniczy (art. 158 i 159) albo osoba z wyższym wykształceniem technicznym, zatrudniona zawodowo jako nauczyciel lub zajmująca stanowisko kierownicze w przedsiębiorstwie przemysłowym.

Jednego z członków komisji egzaminacyjnej należy powołać z grona wykwalifikowanych w danym rzemiośle czeladników, pracujących w okręgu izby. Innych członków komisji powołuje się z pośród rzemieślników, posiadających prawo kształcenia uczniów w danym rzemiośle i zamieszkałych w okręgu izby.

Art. 154.

Celem egzaminu jest stwierdzenie, czy terminator nabył biegłości i wprawy w zwykłej pracy odpowiedniego rzemiosła oraz potrzebne wiadomości co do wartości, nabywania, przechowywania i stosowania materiałów, przerabianych w rzemiośle, oraz co do sposobów poznawania ich jakości.

Postępowanie komisji egzaminacyjnej, sposób egzaminowania i taksy egzaminacyjne ustala się regulaminami egzaminacyjnymi, które wydaje izba rzemieślnicza, a zatwierdza władza przemysłowa wojewódzka.

Jeżeli według regulaminu egzamin rozciąga się także na stwierdzenie znajomości prowadzenia ksiąg i rachunkowości kupieckiej, komisja winna uzupełnić się przez powołanie znawcy na członka z prawem głosu.

Koszty egzaminów ponosi izba rzemieślnicza. Taksy egzaminacyjne przypadają izbie rzemieślniczej.

Art. 155.

Podanie o dopuszczenie do egzaminu wnosi terminator lub pomocnik do izby rzemieślniczej. Do podania należy dołączyć świadectwo ukończenia nauki lub też świadectwo, stwierdzające przebyty czas nauki, oraz świadectwo szkolne z ukończenia nauki w publicznej szkole dokształcającej zawodowej albo świadectwo, stwierdzające posiadanie wykształcenia, uznanego przez państwowe władze szkolne za równoważące z wykształceniem, jakie daje ukończenie publicznej szkoły dokształcającej zawodowej.

Komisja stwierdza wynik egzaminu na świadectwie nauki, wydając ponadto w razie pomyślnego wyniku świadectwo złożenia egzaminu.

W razie niepomyślnego wyniku egzaminu komisja oznaczy termin, po którego upływie można ponownie poddać się egzaminowi.

Terminator (lub pomocnik), który złożył egzamin z pomyślnym wynikiem, zostaje czeladnikiem.

Art. 156.

Uczniowie szkół rzemieślniczo-przemysłowych państwowych lub przez Państwo uznanych zdają egzamin na czeladników przed komisjami egzaminacyjnymi, utworzonymi przy każdej z takich szkół; skład komisji ustalają państwowe władze szkolne. Jednym z członków komisji powinien być przedstawiciel izby rzemieślniczej.

Regulaminy komisij egzaminacyjnych, określonych w ustępie poprzedzającym, wydaje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz z zainteresowanymi ministrami. Regulaminy te powinny zawierać między innymi także postanowienia, dotyczące się pokrywania kosztów egzaminów i pobierania taks egzaminacyjnych.

Komisja wydaje świadectwo złożenia egzaminu w razie pomyślnego wyniku. W razie niepomyślnego wyniku egzaminu komisja oznaczy termin, po upływie którego uczeń może ponownie poddać się egzaminowi.

Uczeń, który złożył egzamin z pomyślnym wynikiem, zostaje czeladnikiem.

Art. 157.

Minister Przemysłu i Handlu odpowiednio do miejscowych warunków po wysłuchaniu opinii izby rzemieślniczej może zmieniać w drodze rozporządzenia przepisy, zawarte w art. 153, 154 i 155, jednak bez obniżania wymagań, określonych w art. 154 ust. 1.

O ile zmiana ma dotyczyć przepisów o szkołach lub świadectwach szkolnych, Minister Przemysłu i Handlu zarządza ją w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

D. Mistrzowie (majstrowie) rzemieślniczy.

Art. 158.

Tytułu „mistrz” lub „majster” łącznie z nazwą rzemiosła (jak „mistrz krawiecki”, „majster bla-

charski” i t. p.) ma prawo używać tylko ten rzemieślnik, który złożył egzamin mistrzowski (majsterski) przed komisją egzaminacyjną, utworzoną przez izbę rzemieślniczą, albo przed komisją egzaminacyjną, utworzoną na zasadzie rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu, wydanego w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przy szkole rzemieślniczo-przemysłowej, mistrzowskiej (majsterskiej) lub przy innym zakładzie (instytucji), nadającym się do tego według swego ustroju i swych urządzeń.

Regulamin komisji egzaminów mistrzowskich (majsterskich), utworzonej przez izbę rzemieślniczą, uchwała izba rzemieślnicza przy odpowiednim zastosowaniu postanowień art. 154 ust. 2, 4 i 5, a zatwierdza władza przemysłowa wojewódzka.

Art. 159.

Rzemieślnicy, którzy już na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów uzyskali prawo do tytułu „mistrz”, „mistrz cechowy”, „egzaminowany majster”, zachowują i nadal ten tytuł i mają prawo używać tytułu „mistrz” lub „majster” łącznie z nazwą danego rzemiosła.

E. Cechy i związki cechowe.

Art. 160.

Prowadzący samoistnie rzemiosło mogą zrzeszać się na zasadzie niniejszego rozporządzenia w wolne cechy t. j. w wolne korporacje rzemieślników. Do cechów mają zastosowanie postanowienia art. 69—99 włącznie.

Art. 161.

Czeladnicy, zatrudnieni stale w rzemiośle u członków cechu, mają prawo współdziałać w spełnianiu zadań cechu w granicach, zakreślonych niniejszym rozporządzeniem i statutem cechu.

Wybierają oni w tym celu wydział czeladników.

Wydziałowi czeladników zastrzega się w szczególności współdziałanie w regulowaniu szczegółowym nauki w rzemiośle, tudzież w regulowaniu spraw, dotyczących się tych urządzeń cechu, do których utrzymania przyczyniają się czeladnicy bądź składkami, bądź współpracą, lub których celem jest niesienie pomocy czeladnikom.

Przy statutowym ustalaniu współdziału w tych sprawach obowiązują następujące zasady:

1) w obradach i głosowaniu zarządu cechu mają prawo uczestniczyć członkowie wydziału czeladników z pełnym prawem głosu w stosunku 1 do 5 do liczby osób, tworzących skład zarządu cechu;

2) w obradach i głosowaniu zebrania cechu mają prawo uczestniczyć wszyscy członkowie wydziału czeladników z pełnym prawem głosu;

3) w zarządzie urządzeń cechowych, do których utrzymania przyczyniają się czeladnicy składkami, uczestniczą czeladnicy, wybierani przez wydział czeladników w liczbie równej połowie członków zarządu.

Wykonanie uchwał zebrania cechu, dotyczących się spraw wymienionych w ust. 3, nastąpić może tylko za zgodą wydziału czeladników.

Jeżeli wydział czeladników nie zgadza się, rozstrzyga na wniosek cechu władza nadzorcza.

Art. 162.

Prawo wybierania członków wydziału czeladników i ich zastępców przysługuje wszystkim czeladnikom, zatrudnionym stale w rzemiośle u członków cechu.

Nie mogą być wybierani na członków wydziału czeladnicy, którzy nie są pełnoletni, którzy skazani zostali za czyny karygodne, pociągające za sobą utratę zdolności do piastowania urzędu publicznego, i to aż do czasu odzyskania zdolności lub którzy wskutek zarządzenia sądowego są ograniczeni w zawiadywaniu swym majątkiem.

Zebrania wyborcze zwołuje po raz pierwszy starszy cechu, następnie przewodniczący wydziału czeladników lub w razie przeszkody jego zastępca.

Art. 163.

Postanowienia co do liczby członków wydziału czeladników i ich zastępców, czasu trwania ich czynności, wyboru przewodniczącego i jego zastępcy winien zawierać statut, uchwalony przez zgromadzenie czeladników w porozumieniu z zarządem cechu, a zatwierdzony przez władzę przemysłową wojewódzka.

Liczba członków wydziału czeladników nie może być wyższą od ustalonej statutowo liczby członków zarządu cechu.

W razie zmniejszenia się liczby członków wydziału i ich zastępców wskutek wystąpienia i t. p. uzupełnia się wydział do czasu nowych wyborów przez kooptację.

Członkowie wydziału czeladników i ich zastępcy zatrzymują swój mandat jeszcze przez trzy miesiące po wystąpieniu z pracy w przedsiębiorstwie członka cechu, jeżeli mieszkają nadal w okręgu cechu i o ile nowe wybory nie nastąpią w krótszym terminie.

Art. 164.

Na wniosek zarządu cechu lub wydziału czeladników mogą odbywać się ich wspólne obrady w sprawach, obchodzących zarówno pracodawców, jak i pracowników.

Art. 165.

Dla załatwiania sporów pomiędzy członkami cechu a zatrudnionymi u nich czeladnikami, dotyczących się rozpoczęcia, dalszego trwania lub rozwiązania umowy o pracę, świadczeń i pretensyj, wynikłych z umowy o pracę, oraz sporów między czeladnikami, zatrudnionymi u członka cechu w jego przedsiębiorstwie rzemieślniczym, dotyczących się wzajemnych pretensyj wynikłych z pracy, której wspólnego wykonania się podjęli — mogą być przy cechach ustanawiane sądy polubowne.

Członkowie cechu wybierają jednego członka sądu polubownego i jego zastępcę z pośród członków cechu, a czeladnicy drugiego członka i jego zastępcę z pośród czeladników. Przewodniczącego i jego zastępcę wybierają członkowie sądu polubownego.

Na członków sądu polubownego lub na przewodniczącego albo na ich zastępców mogą być wybrane tylko osoby, które ukończyły 30 rok życia i mają prawo wybieralności w myśl art. 86 względnie 162.

Art. 166.

Sąd polubowny będzie właściwy do orzekania we wszystkich sporach poddanych przez strony jego orzecznictwu.

Sąd polubowny orzeka w gronie dwóch członków i przewodniczącego. Jeżeli członek sądu polubownego lub przewodniczący nie może z powodu przeszkód wypełnić swoich obowiązków, to w jego miejsce wstępuje jego zastępca.

Orzeczenia zapadają większością głosów. Sposób postępowania przed sądem polubownym określa statut.

Sąd polubowny doręcza wypis swego orzeczenia, opatrzone powodami rozstrzygnięcia, każdej ze stron listem poleconym za pokwitowaniem zwrotnem. Stronom wolno jednak odebrać ten wypis wprost od sądu polubownego za potwierdzeniem odbioru. Wypis ten, podobnie jak oryginał orzeczenia, musi być podpisany przynajmniej przez przewodniczącego i jednego członka sądu polubownego.

Od orzeczenia sądu polubownego nie przysługuje żaden środek prawny. Uchylenia orzeczenia można żądać w trybie, przepisany ustawami o postępowaniu w sprawach cywilnych spornych, z przyczyn w tychże ustawach przewidzianych.

Do przymusowego wykonania orzeczeń stosuje się tryb sądowy, przepisany dla wykonywania orzeczeń sądów polubownych.

Art. 167.

Cechy mogą łączyć się w wolne związki cechów. Postanowienia art. 100 do 109 włącznie mają zastosowanie także do związków cechów.

F. Izby Rzemieślnicze.

Art. 168.

Celem stałej reprezentacji zawodowych interesów przemysłu rzemieślniczego ustanawia się izby rzemieślnicze.

Art. 169.

Minister Przemysłu i Handlu ustala granice okręgów i miejsca siedziby izb rzemieślniczych; o zmianie okręgów, o wcieleniu do okręgu jednej izby części lub całego okręgu drugiej izby oraz o rozdziale lub przejęciu majątku w takim wypadku rozstrzyga Minister Przemysłu i Handlu po zasięgnięciu opinii zainteresowanych izb rzemieślniczych i władz przemysłowych wojewódzkich.

Przy ustalaniu granic izb rzemieślniczych należy uwzględnić istniejący podział obszaru Państwa na województwa i powiaty. Nie należy w szczególności przyłączać do okręgu izby rzemieślniczej części dwu lub więcej województw lub części poszczególnych powiatów.

Art. 170.

Izby rzemieślnicze spełniają następujące zadania:

1) współdziałają z władzami państwowymi w sprawach popierania rozwoju rzemiosła przez udzielanie informacji i wydawanie opinii;

2) rozważają i przedstawiają władzom życzenia i wnioski, dotyczące interesów rzemiosła, oraz zdają co roku sprawę o stanie rzemiosła;

3) regulują sprawy terminatorskie w myśl obowiązujących przepisów ustawowych;

4) czuwają nad należytem przestrzeganiem przepisów, dotyczących się spraw terminatorów;

5) tworzą egzaminacyjne komisje czeladnicze (art. 153);

6) tworzą egzaminacyjne komisje mistrzowskie (art. 158).

Izby rzemieślnicze mogą tworzyć i wspierać szkoły rzemieślnicze oraz w inny sposób przyczyniać się do podniesienia wykształcenia i sprawności zawodowej mistrzów (majstrów), czeladników i terminatorów, przytem jednak powinny stosować się do przepisów ustawowych, dotyczących się prywatnych szkół zawodowych.

Przepisy ustępu pierwszego l. 3 i 4 nie naruszają kompetencji organów inspekcji pracy.

Art. 171.

Celem umożliwienia spełniania przez izby zadań wymienionych w art. 170 pod l. 1 i 2, właściwe władze będą udzielać izbom do zaopiniowania projekty ustaw przed wniesieniem ich do Sejmu oraz rozporządzeń z mocą ustawy o ogólnem lub lokalnem znaczeniu, o ile projekty te dotyczą interesów rzemiosła.

W miarę potrzeby władze będą udzielać izbom do zaopiniowania także projekty swych rozporządzeń o wyżej określonym znaczeniu.

Art. 172.

Cechy winny stosować się do zarządzeń, które wydaje izba rzemieślnicza w swoim zakresie działania.

Postanowienia statutowe i uchwały zebrań cechowych, dotyczące się nauki w przemyśle, o ile są sprzeczne z zarządzeniami izby rzemieślniczej, wydanymi w jej ustawowym zakresie działania, są nieważne.

Art. 173.

Minister Przemysłu i Handlu wyda dla każdej izby rzemieślniczej statut. Zmiany statutu uchwała izba rzemieślnicza, a zatwierdza Minister Przemysłu i Handlu.

Statut musi oznaczyć:

- 1) nazwę, siedzibę i okrąg izby rzemieślniczej;
- 2) liczbę członków izby;
- 3) sposób powzięcia uchwał;
- 4) skład, wybór i zakres działania zarządu izby;
- 5) sposób i warunki zwoływania izby i jej organów na posiedzenia;
- 6) sposób stwierdzania uchwał zebrania i zarządu izby rzemieślniczej;
- 7) sporządzanie i uchwalanie budżetu;
- 8) sporządzanie, rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań rachunkowych;
- 9) warunki zmiany statutu;
- 10) tworzenie komisji egzaminacyjnych;
- 11) czasopisma, w których izba rzemieślnicza winna umieszczać swoje obwieszczenia.

Jeżeli okaże się, że statut zawiera postanowienia, sprzeczne z obowiązującymi przepisami, a izba rzemieślnicza w terminie, wyznaczonym przez Ministra Przemysłu i Handlu nie przedstawi uchwały o odpowiedzialnej zmianie statutu, Minister Przemysłu i Handlu zmienia odnośne postanowienia statutu.

Art. 174.

Izba rzemieślnicza składa się z członków, powołanych w drodze wyborów.

Prawo wybierania członków izby rzemieślniczej mają rzemieślnicy bez różnicy płci, którzy są obywatelami polskimi, używają w pełni praw cywilnych i prowadzą samoistnie przemysł rzemieślniczy w okręgu izby przynajmniej od trzech lat.

Prawo wybieralności posiadają rzemieślnicy, mający prawo wybierania, o ile ukończyli 30 lat życia i co najmniej od trzech lat prowadzą samoistnie własne warsztaty w okręgu izby.

Nie mogą jednak korzystać z prawa wybierania i wybieralności osoby skazane prawomocnym wyrokiem sądowym za przestępstwa, pociągające za sobą utratę prawa wybierania i wybieralności do Sejmu, na czas trwania utraty tego prawa.

Art. 175.

Członkowie izby są wybierani na 6 lat; co 3 lata ustępuje dnia 31 grudnia połowa członków. Pierwszy niepełny rok liczy się za pełny, o ustąpieniu zaś połowy członków po raz pierwszy od daty ukonstytuowania się na podstawie niniejszego rozporządzenia rozstrzyga losowanie. Przepis ten stosuje się także do izby ukonstytuowanej po rozwiązaniu poprzedniej (art. 191).

Ustępujący członkowie mogą być ponownie wybrani.

W równej liczbie wybierani są także zastępcy, którzy zastępują członków izby w razie potrzeby; w razie wystąpienia członków izby wstępują na ich

miejsce na czas, pozostały do nowych wyborów, i to według największej liczby otrzymanych głosów, a na wypadek równości głosów według porządku alfabetycznego.

Art. 176.

Wybory do izby rzemieślniczej zarządza władza przemysłowa wojewódzka.

Głosowanie jest tajne. Uprawniony do wybierania głosuje osobiście, oddając wyznaczonej do przeprowadzenia wyborów komisji kartkę głosowania, wypełnioną w myśl odnośnych przepisów statutu. Rezultat wyborów ustala się według zasady względnej większości.

Każdy uprawniony do głosowania może wnieść przez komisję wyborczą do władzy przemysłowej wojewódzkiej zarzuty przeciw ważności wyborów w ciągu dni 14 od dnia ogłoszenia wyniku wyborów. Władza przemysłowa wojewódzka może unieważnić wybory w całości lub w części jedynie z powodu uchybienia przepisom niniejszego rozporządzenia lub statutu. Decyzja jej jest ostateczna.

W razie unieważnienia wyborów należy zarządzić ponowne wybory w ciągu 3 miesięcy od dnia powzięcia decyzji.

Bliższe szczegóły, dotyczące postępowania wyborczego, będą ustalone statutem każdej poszczególnej izby.

Jeżeli co do członka izby zajdą okoliczności, któreby go pozbawiły prawa wyborczego, przestaje on być członkiem izby.

Art. 177.

Władza przemysłowa wojewódzka wyznacza dzień i godzinę otwarcia nowo wybranej izby.

Otwarcia dokonywa delegat władzy przemysłowej wojewódzkiej, który oddaje przewodnictwo najstarszemu wiekiem, a ten zarządza wybór prezydenta.

Art. 178.

Izba rzemieślnicza wybiera z grona swych członków na 3 lata zapomocą głosowania kartkami bezwzględną większością głosów zarząd, składający się z prezydenta, wiceprezydentów i pozostałych członków zarządu.

Izba rzemieślnicza może tworzyć ze swych członków komisje do stałego lub przejściowego spełniania poszczególnych zadań; zarówno izba, jak i jej komisje mogą zapraszać na swoje obrady rzeczoznawców z głosem doradczym.

Zarząd izby winien o każdej zmianie w swoim składzie i o wyniku każdego wyboru donieść w trzydniowym terminie władzy przemysłowej wojewódzkiej.

Art. 179.

Członkowie zarządu izby i komisji spełniają poruczone im czynności bezpłatnie, o ile statut nie stanowi inaczej.

Art. 180.

Do załatwiania prac przygotowawczych i wykonawczych, wynikających z zakresu działania izby mianuje każda izba rzemieślnicza z poza grona swych członków zawodowo wykształconego, płatne-

go sekretarza, jakoteż płatny personel biurowy. Sekretarz jest kierownikiem biura.

Art. 181.

Członkowie izby są obowiązani brać udział w posiedzeniach, opracowywać poruczone im sprawozdania i przyjmować wybór do komisyj, utworzonych przez izbę.

Art. 182.

Zebrania izby są zwyczajne i nadzwyczajne. Zwyczajne odbywają się przynajmniej raz w kwartale.

Nadzwyczajne zebrania zwołuje się na życzenie Ministra Przemysłu i Handlu, na żądanie przynajmniej $\frac{1}{3}$ członków izby lub według uznania zarządu izby.

Następujące sprawy zastrzega się kompetencji zebrania członków izby rzemieślniczej:

- 1) wybór zarządu i komisyj;
- 2) uchwalanie budżetu, rozpatrywanie i zatwierdzenie sprawozdań rachunkowych z roku ubiegłego, uchwalanie wydatków, nieprzewidzianych w budżecie;
- 3) nabywanie, zbywanie lub obciążanie nieruchomości;
- 4) zaciąganie pożyczek, z wyjątkiem pożyczek krótkoterminowych, które mogą być spłacone z nadwyżki dochodów bieżących jednego roku obrachunkowego;
- 5) zbywanie ruchomości izby, posiadających wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

6) opinjowanie i uchwalanie wniosków, które mają być przedstawiane władzom, a tyczą się ogólnych interesów rzemiosła, w szczególności zaś ustawodawczego regulowania stosunków rzemiosła;

7) uchwalanie przepisów, regulujących sprawy terminatorskie;

8) mianowanie sekretarza izby;

9) uchwalanie wniosków o zmianie statutu.

Warunkiem ważności uchwalonych przepisów, regulujących sprawy terminatorskie, jest zatwierdzenie ich przez Ministra Przemysłu i Handlu oraz ogłoszenie.

Art. 183.

Izba rzemieślnicza jest osobą prawną; może nabywać majątek ruchomy i nieruchomy, zawierać umowy, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywaną.

Za zobowiązania odpowiada izba swoim majątkiem.

Fundusze izby wolno używać tylko do spełniania zadań izby, ustalonych ustawą albo statutem, i na pokrycie kosztów zarządu izby.

Izbowi wolno pobierać osobne opłaty za korzystanie z ich urządzeń, szkół, gospód i t. p.

Art. 184.

Fundusze izby, które nie są przeznaczone na pokrywanie bieżących wydatków, należy lokować w sposób przepisany dla lokat z bezpieczeństwem pupilarnem.

W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, może Minister Przemysłu i Handlu zezwolić czasowo na inny sposób lokaty.

Art. 185.

Uchwały izby rzemieślniczej w sprawach, wymienionych w art. 182 l. 3, 4 i 5, podlegają zatwierdzeniu Ministra Przemysłu i Handlu.

Art. 186.

Izba rzemieślnicza układa corocznie budżet i przedstawia go do zatwierdzenia Ministrowi Przemysłu i Handlu w terminie przezeń ustalonym.

Preliminowaną w budżecie sumę wydatków izby w części, która nie znajduje pokrycia w samoistnych dochodach izby, pokrywa się z dodatku, przewidzianego w ustawie o państwowym podatku przemysłowym.

Wysokość procentową tego dodatku na rzecz izby rzemieślniczej ustala każdorazowo Minister Przemysłu i Handlu w granicach, przewidzianych w obowiązującej ustawie o państwowym podatku przemysłowym.

Władze podatkowe podają izbie rzemieślniczej za zwrotem kosztów do wiadomości dane o dokonanych wymiarze podatku, jakoteż o zaszyłych później zmianach.

Art. 187.

Izba rzemieślnicza przedstawia Ministrowi Przemysłu i Handlu do wiadomości corocznie najdalej do końca marca zamknięcie rachunków za rok ubiegły.

Art. 188.

Przy izbie rzemieślniczej tworzy się wydział czeladników. Członków tego wydziału i ich zastępców

ców wybierają wydziały czeladników, utworzone przy cechach, mających swą siedzibę w okręgu izby.

Prawo wybieralności mają czeladnicy, którzy ukończyli 25 lat, są obywatelami polskimi, używają w pełni praw cywilnych i pracują conajmniej dwa lata w warsztatach rzemieślniczych w okręgu izby.

Liczbę członków (oraz zastępców) wydziału czeladników przy izbie rzemieślniczej i podział tej liczby pomiędzy poszczególne wydziały czeladników, utworzone przy cechach, ustala statut izby.

Wyborów dokonywają cechowe wydziały czeladników w drodze pisemnego głosowania pod kontrolą delegata władzy nadzorczej.

Postanowienia artykułu 174 ust. 4 i art. 175 stosuje się odpowiednio do członków i zastępców członków wydziału czeladników.

Art. 189.

Wydziałowi czeladników przy izbie rzemieślniczej przysługuje prawo współdziałania:

1) w regulowaniu spraw terminatorskich (art. 170 ust. 1 l. 3); 2) w wydawaniu opinii i w przedstawianiu wniosków, dotyczących się stosunków terminatorów i czeladników; 3) w obradach i uchwałach, dotyczących się ustroju i działalności egzaminacyjnych komisji czeladniczych, tworzonych przy izbie.

Przy statutowem ustalaniu współdziału w wyżej wyliczonych sprawach należy uwzględnić zasadę, że wzięcie udziału w obradach i uchwałach zarządu lub komisji z pełnem prawem głosu powinno być zastrzeżone przynajmniej jednemu członkowi wydziału czeladników oraz że w sprawach określonych w ustę-

pie pierwszym tego artykułu pod l. 2), wydział czeładników może oddzielnie wydać swą opinię lub przedstawić swe wnioski.

Art. 190.

Ogólny nadzór nad izbami rzemieślniczymi sprawuje Minister Przemysłu i Handlu.

Minister Przemysłu i Handlu wyznacza dla izby rzemieślniczej swego przedstawiciela, który ma prawo uczestniczenia w pełnych posiedzeniach izby i zabierania głosu we wszystkich sprawach, omawianych na posiedzeniach, nie ma jednak prawa głosowania.

Przedstawicielowi Ministra Przemysłu i Handlu przysługuje prawo sprzeciwu z mocą zawieszającą, jeżeli uchwały izby są niezgodne z ustawami i rozporządzeniami wykonawczymi lub jeżeli przekraczają zakres działania izby.

W razie sprzeciwu rozstrzyga Minister Przemysłu i Handlu po uprzednim wysłuchaniu opinii zarządu izby rzemieślniczej.

Art. 191.

Minister Przemysłu i Handlu może rozwiązać izbę rzemieślniczą, jeżeli izba, mimo dwukrotnego wezwania władzy nadzorczej, zaniedbuje spełniania swych zadań, albo jeżeli czyny lub zaniedbania izby naruszają obowiązujące przepisy lub zagrażają interesom Państwa.

W razie rozwiązania izby należy zarządzić nowe wybory w ciągu 3 miesięcy.

Na czas przejściowy mianuje Minister Przemysłu i Handlu tymczasowy zarząd izby w składzie, jaki uzna za wystarczający.

Art. 192.

W wykonaniu swych zadań, określonych w art. 170 ust. 1 l. 3 izba rzemieślnicza ma prawo wydawać zarządzenia i przepisy, opatrzone sankcją karną, określającą karę porządkową do 20 złotych.

W razie niestosowania się do zarządzeń i przepisów, opatrzonych sankcją karną na podstawie ustępu 1 tego artykułu, zarząd izby nakłada karę porządkową nakazem karnym.

Od takiego nakazu karnego przysługuje skazanemu odwołanie do władzy przemysłowej wojewódzkiej w terminie 14 dni, licząc od dnia następującego po dniu doręczenia nakazu.

Wniesienie odwołania wstrzymuje ściąganie nałożonej kary porządkowej.

Decyzja władzy przemysłowej wojewódzkiej jest ostateczna. Karę porządkową ściąga się na rzecz izby w drodze administracyjnego postępowania przymusowego.

Art. 193.

Poza izbami rzemieślniczymi, powstałymi na zasadzie niniejszego rozporządzenia, żadna organizacja i instytucja, bez względu na jej charakter lub cel, nie ma prawa przybierać nazwy „Izba Rzemieślnicza”.

Art. 194.

Z dniem ogłoszenia w dzienniku urzędowym wojewódzkim zarządzenia wyborów do nowych izb w Poznaniu, Bydgoszczy i Grudziądzu w myśl niniejszego rozporządzenia istniejące tam w obecnym składzie izby zostają rozwiązane z mocy prawa; Mi-

nister Przemysłu i Handlu w myśl art. 191 zamianuje na czas przejściowy dla każdej z tych izb tymczasowy zarząd, który spełniać będzie czynności zarządu izby w myśl postanowień niniejszego rozporządzenia aż do czasu ukonstytuowania się izby w nowym składzie.

Majątek rozwiązanych izb wraz ze wszystkimi ich długami i zobowiązaniami przechodzi na izby, powstające w miejsce rozwiązanych. W razie sporu co do podziału majątku rozwiązanej izby między nowopowstałe izby rozstrzyga Minister Przemysłu i Handlu.

DZIAŁ X.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 195.

Do spraw, co do których wdrożono postępowanie przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, należy stosować pod względem właściwości władz, postępowania i środków prawnych dotychczasowe ustawy.

Art. 196.

Na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego ogranicza się ustaloną niniejszem rozporządzeniem właściwość władz przemysłowych o tyle, że przekazuje się:

1) w miastach niewyłączonych z powiatów, a liczących ponad 10.000 mieszkańców, magistratom:

załatwianie spraw dotyczących zgłaszania przemysłu (art. 7, 144, 147), zatwierdzanie projektów urządzeń zakładów przemysłowych z wyjątkiem za-

kładów przemysłowych, określonych w art. 16 i 132 ust. 1 l. 4,

sprawy, dotyczące zaniechania prowadzenia przemysłu, zmiany lokalu przemysłowego, otworzenia filii (art. 36 i 37),

sprawy, dotyczące zgłaszania prowadzenia przemysłu przez zastępcę lub dzierżawcę, na rachunek wdowy lub małoletnich spadkobierców, na rachunek masy konkursowej lub spadkowej (art. 38 i 40),

prowadzenie rejestrów uprawnień i zakładów przemysłowych;

2) wojewódzkim sądom administracyjnym:

rozstrzyganie w II instancji odwołań od zarządzeń i orzeczeń władz przemysłowych I instancji i magistratów w sprawach, określonych w ust. 1), oraz od decyzji władz przemysłowych I instancji w sprawach licencyj na przemysł okrężny (art. 46, 51, 52, 54, 58), uprawnień na targi małe (art. 65 i 66), regulaminów dla targów małych (art. 68) i w sprawach zakazu trzymania uczniów (art. 111—115),

nadto zatwierdzanie statutów i zmian statutów korporacji (art. 74 i 99) oraz tych związków korporacji, których okrąg nie rozciąga się poza terytorjum województwa (art. 104 i 109) — z zastosowaniem dotychczas obowiązujących przepisów o postępowaniu uchwałowem i sporno-administracyjnem.

Art. 197.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Przemysłu i Handlu w porozumieniu z właściwymi Ministrami.

Art. 198.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w sześć miesięcy po dniu jego ogłoszenia. Rada Ministrów może jednak w drodze rozporządzenia odroczyć ten termin ogólnie lub dla poszczególnych województw, najwyżej wszakże na trzy dalsze miesiące.

Z dniem wejścia w życie tego rozporządzenia tracą moc obowiązującą sprzeczne z nim postanowienia ustaw i rozporządzeń. Do czasu uregulowania w drodze ustawowej sprawy uprawnień do kierownictwa robotami budowlanymi lub też ich prowadzenia pozostają w mocy odnośne przepisy, obowiązujące w tym przedmiocie w poszczególnych dzielnicach Państwa.

Do czasu wydania nowej ustawy naftowej pozostają w mocy rozporządzenia: 1) Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 28 kwietnia 1923 r. w przedmiocie koncesjonowania przemysłu zbierania i łapania kału ropnego i ropy naftowej (Dz. U. R. P. Nr. 49, poz. 348), 2) austriackiego Ministra Handlu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 23 marca 1910 r. w sprawie ustanowienia warunku koncesji dla przemysłu przerabiania ropy i przemysłu rozsprzedaży nafty zapomocą wozów beczkowych (Dz. u. p. Nr. 62) i z dnia 16 września 1909 r. w sprawie ustanowienia warunku koncesji dla przemysłowych przedsiębiorstw magazynowania ropy i zakładów dla tłoczenia ropy oraz postępowania

przy zatwierdzaniu zakładów przemysłowych dla tłoczenia ropy (Dz. u. p. Nr. 143).

W województwach: warszawskim, łódzkim, kieleckim, lubelskim, białostockim, poleskim, nowogródzkim, wileńskim, wołyńskim i w m. st. Warszawie uważa się za dowód posiadania uprawnień przemysłowego (art. 3) do samoistnego prowadzenia rzemiosła stwierdzenie przez urząd gminny rozpoczęcia samoistnego prowadzenia danego rzemiosła przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia i przedłożenie świadectwa przemysłowego, wykupionego za rok 1927.

W okresie pięcioletnim po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia należy uważać za dowód uzdolnienia zawodowego do samoistnego prowadzenia rzemiosła także zaświadczenie urzędu gminnego, stwierdzające, że odnośna osoba pracowała u rzemieślnika, prowadzącego samoistnie dane rzemiosło, bezpośrednio przed zgłoszeniem (art. 144) przez lat pięć.

W miarę potrzeby Minister Przemysłu i Handlu może przedłużyć pięcioletni okres przejściowy, wskazany w poprzednim ustępie, najwyżej o dalsze pięć lat.

Stosownie do art. 8-a ustawy konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r. zawierającej statut organiczny województwa śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 497), uzupełnionej ustawą konstytucyjną z dnia 8 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 146), za-

leży od uchwały Sejmu Śląskiego, czy i kiedy rozporządzenie niniejsze ma wejść w życie na obszarze województwa śląskiego.

Prezydent Rzeczypospolitej: I. Mościcki

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Stawoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *Dr. Dobrucki*

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społ.: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczty i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*

Geneza i Charakterystyka Polskiej Ustawy Przemysłowej.

W dziedzinie ustawodawstwa przemysłowego niepoślednie miejsce zajmują przepisy regulujące ze stanowiska prawa publicznego wykonywanie przemysłu, handlu i rzemiosła, a w szczególności nabywanie odnośnych uprawnień, prawa i obowiązki związane z wykonywaniem tychże uprawnień, urządzenie zakładów przemysłowych, sprawy stowarzyszeń (korporacji, cechów) przemysłowych, oraz sprawy nadzoru przemysłowo-administracyjnego nad przemysłem, rzemiosłem i handlem.

Ustawy obejmujące systematyczne zestawienie przepisów tego rodzaju istnieją tylko w niektórych krajach i nazywane są powszechnie „ustawami przemysłowymi”, jakkolwiek wiele innych kwestyj z dziedziny prawa przemysłowego znajduje rozwiązanie poza ramami tych „ustaw przemysłowych”.

Tego rodzaju ustawy przemysłowe dotychczas obowiązujące w Polsce — „Ordynacje przemysłowe” („Gewerbeordnungen”) niemiecka i austriacka, „ustawa o przemysle fabrycznym i rzemieślniczym” („Ustaw o promyshlennosti fabrichno-zawodskoj i remieslennoj”) rosyjska, „Postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z dnia 31 grudnia 1816 r. o zgromadzeniach rzemieślniczych i z dnia 11 stycz-

nia 1817 r. o urządzeniu kupiectwa (w byłym Królestwie Kongresowem) i ustawa przemysłowa węgierska „Artykuł XVII z roku 1884“ (na Spiszu i Orawie) — są tak co do ujęcia przedmiotu jak co do sposobu uregulowania odnośnych spraw nader rozbieżne, po części przestarzałe i niezgodne z zasadami naszej Konstytucji. Potrzeba przeto stworzenia polskiej ustawy przemysłowej wprowadzającej w życie jednolite normy w dziedzinie administracji przemysłowej w miejsce obecnego chaosu dawała się odczuwać w sferach zainteresowanych już w zaraniu wskrzeszenia Polski.

Sejm Ustawodawczy uchwalił dnia 10 lipca 1919 r. zgodnie z wnioskiem komisji przemysłowo-handlowej rezolucję: „Sejm wzywa rząd o możliwie rychłe opracowanie i przedłożenie Sejmowi projektu ustawy przemysłowej dla całej Polski. Ustawa ta niezależnie od ujęcia całokształtu ustawodawstwa przemysłowego winna objąć ustroj organizacji rzemiosła i przemysłu domowego jako wymagających odrębnych warunków dla swego rozwoju“.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu rozpoczęło wprawdzie już wówczas prace przygotowawcze celem opracowania projektu ustawy przemysłowej, jakkolwiek był to okres czasu nieodpowiedni dla tych poczynąń, kiedy jeszcze dyplomaci piórem, a żołnierze polski orężem ustalali granicę Polski, wyrównanie zaś różnic w ustroju administracyjnym poszczególnych ziem polskich, pozostawiało dużo do życzenia. Systematyczna praca nad przygotowaniem pierwszego projektu ustawy rozpoczęła się dopiero w roku 1921; Ministerstwo Przemysłu i Handlu ułożyło

szczegółowy program pracy w tej mierze, przyczem uznano za krok praktyczniejszy i bardziej celowy zamiast rozesłania kwestjonariusza celem uzgodnienia w tej drodze tez, przy uwzględnieniu których należałoby opracować projekt ustawy, — przygotować projekt ustawy przemysłowej i dopiero po uzgodnieniu w miarę możliwości z wszystkimi zainteresowanymi ministerstwami zarządzić jaknajobszerniejszą ankietę pisemną w tym przedmiocie.

W grudniu 1921 r. rozesłało Ministerstwo Przemysłu i Handlu kilkaset egzemplarzy projektu ustawy przemysłowej do urzędów wojewódzkich, izb handlowych, przemysłowych, rzemieślniczych, Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, do Centralnego Towarzystwa Rzemieślniczego i innych licznych organizacji, powołanych statutowo do zastępowania ogólnych interesów przemysłu, rzemiosła i handlu, celem oświadczenia się i sprecyzowania życzeń.

Rozesłany projekt ustawy spotkał się z bardzo rozbieżną, poczęści ostrą krytyką z wielu stron, a szczególnie ze strony sfer rzemieślniczych małopolskich i ze strony sfer przemysłowych b. Królestwa. Zrozumiały był ostry sprzeciw małopolskich organizacji rzemieślniczych, uważających żądanie dowodu uzdolnienia zawodowego od rzemieślnika i ustawy nakaz tworzenia cechów przymusowych za tezy nienaruszalne, gdyż tym teżom nie odpowiadał rozesłany projekt ustawy, według którego tylko ci rzemieślnicy mieliby wykazać uzdolnienie zawodowe, którzyby trzymali terminatorów, zaś cechy miały być zrzeszeniami dobrowolnymi bez jakiegokolwiek przy-

musu. Mniej zrozumiała była krytyka zasadniczych postanowień projektu ze strony niektórych organizacji sfer przemysłowych b. Królestwa, domagających się zupełnego i bezwarunkowego uwzględnienia tezy wolności przemysłowej, podczas gdy Ministerstwo Przemysłu i Handlu musiało przy opracowaniu projektu ustawy wyjść z założenia, że jednak z uwagi na interes państwowy i bezpieczeństwo publiczne pewne ograniczenia co do wyboru i sposobu prowadzenia przemysłu powinny być przewidziane w ustawie przemysłowej, co zresztą zgodne jest z postanowieniami art. 101 ustęp drugi Konstytucji z dnia 17 marca 1921 r.

Poza tem ankietą pisemna dostarczyła wielu cennych uwag i wniosków, zużytkowanych przy opracowaniu zmienionego projektu ustawy przemysłowej, który był następnie przedmiotem ustnej ankiety celem wyjaśnienia tych kwestyj, na które pisemna ankietą nie dała dostatecznie jasnej i zgodnej odpowiedzi; w szczególności chodziło o odpowiedź na następujące pytania: czy należy żądać dowodu uzdolnienia zawodowego od każdego, kto chce wykonywać samodzielnie rzemiosło?, czy należy rozszerzyć wykaz tych rodzajów przemysłu, do których prowadzenia wymagane jest uzyskanie koncesji t. j. zezwolenia władzy przemysłowej?, czy korporacje (cechy), tworzone na podstawie ustawy przemysłowej, winny być zrzeszenia dobrowolnymi, czy przymusowymi?

W ankiecie ustnej, urządzonej 20 maja i 19 lipca 1924 r., wzięli udział delegaci izb handlowych i przemysłowych w Krakowie i Lwowie, izb przemysłowo-handlowych w Poznaniu, w Bydgoszczy, w Toruniu

w Grudziądzu, izby handlowej w Katowicach, izb rzemieślniczych w Poznaniu, Bydgoszczy, Grudziądzu, Katowicach, Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, Górnośląskiego Związku Przemysłowców Górniczo-hutniczych, Centralnego Towarzystwa Rzemieślniczego w Warszawie, Centralnej Rady Rzemieślniczej (zastępującej interesy żydowskich rzemieślników), Polskiego Stowarzyszenia Rzemieślniczego w Wilnie, Związków stowarzyszeń rękodzielniczych i przemysłowych we Lwowie i Krakowie, Izby Budowniczych w Krakowie i Magistratu Warszawskiego. Ponadto nadesłały pisemne oświadczenia m. i. Kongregacje Kupieckie lwowska i krakowska i Magistrat st. miasta Poznania.

Na podstawie wyników tej ustnej ankiety, wobec uzgodnionych życzeń przedstawicieli rzemiosła z wszystkich dzielnic, projekt ustawy został zmieniony w tym kierunku, że wprowadzono doń dowód uzdolnienia dla rozpoczynających samoistne wykonywanie rzemiosła; nadto uzupełniono postanowienia dotyczące się korporacyj przepisem dopuszczającym przekształcanie się wolnych cechów rzemieślniczych w cechy przymusowe, oraz zmieniono odpowiednio listę przemysłów koncesjonowanych, obejmującą obecnie tylko 13 rodzajów zatrudnień przemysłowych. Ministerstwo Przem. i Handlu dało poza tem istniejącym przy niem Radom: handlowo-przemysłowej i rzemieślniczej sposobność zajęcia stanowiska do projektu ustawy przemysłowej.

Po ostatecznem uzgodnieniu ze wszystkimi zainteresowanymi ministerstwami projekt ustawy prze-

mysłowej został wreszcie na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 1925 r. przedłożony Sejmowi Rzeczypospolitej (Druk sejmowy Nr. 1912). Na posiedzeniu Sejmu, odbytem dnia 5 czerwca 1925 r. odesłano ten projekt po pierwszym czytaniu do Komisji przemysłowo-handlowej. Sejmowa Komisja przemysłowo-handlowa rozpoczęła dnia 3 lutego 1926 r. rozprawę ogólną nad projektem ustawy, dnia 4 lutego uchwaliła przejść do dyskusji szczegółowej, poczem na posiedzeniach odbytych dnia 25 lutego, 4, 11, 18, 26 marca, 15, 16, 21 i 29 kwietnia 1926 r. załatwiła pierwszych 54 artykułów projektu wprowadzając liczne zmiany natury rzeczowej i formalnej. Wycofany w miesiącu lipcu 1926 r. z Sejmu projekt ustawy przemysłowej został przeredagowany w „Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej wprowadzające jednolite przepisy przemysłowe“, przyczem w uwzględnieniu poważnej części zmian uchwalonych przez Sejmową Komisję przemysłowo-handlową, oraz w wyniku obszernej ustnej ankiety, odbytej dnia 14 września 1926 r. wiele postanowień projektu uległo zmianie bądź formalnej i stylistycznej, bądź też rzeczowej.

Do zmian rzeczowych należą w szczególności:

1) skreślenie postanowień, według których władzom przemysłowym miało przysługiwać: a) prawo zakazywania osobom skazanym sądownie za przestępstwa popełnione z chęci zysku lub przeciw moralności publicznej, albo za zbrodnie, prowadzenia przemysłu, b) prawo orzekania kary odebrania uprawnienia przemysłowego;

2) skreślenie jadalni, kawiarni i herbaciarni z listy przemysłów koncesjonowanych;

3) uproszczenie postępowania przy zatwierdzaniu projektów urządzeń zakładów przemysłowych; skrócone zostały terminy, w których władze przemysłowe winny powziąć decyzję; przewiduje się możliwość zwalniania poszczególnych kategorii zakładów w drodze rozporządzenia od obowiązku składania projektów urządzeń do zatwierdzenia;

4) dodanie postanowienia, że zakłady przemysłowe, których wykaz ustala Minister Przemysłu i Handlu, obowiązane są przedstawiać władzom przemysłowym w wyznaczonych terminach dane co do produkcji i urządzeń zakładów;

5) szukanie zamówień na towary przez samodzielnych agentów handlowych (kupców podróżujących) wyłączono z definicji „przemysłu okrężnego“ i przewidziano uregulowanie tego rodzaju zatrudnienia rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu;

6) dodanie przepisu, że należy odmówić licencji na przemysł okrężny osobom nie mającym obywatelstwa polskiego;

7) w wykazie rodzajów przemysłu zaliczonych do rzemiosła skreślono: brukarstwo, wyrób fortepianów i organów, kopicarstwo, odlewnictwo, konwisarstwo, natomiast dodano: wyrób szkieł i narzędzi optycznych;

8) skreślenie postanowień, według których możnaby przekształcać cechy (korporacje rzemieślnicze) wolne w cechy przymusowe;

9) w postanowieniach przejściowych przewidziane są daleko idące ułatwienia dla tych, którzy nie są w możności w sposób przepisany wykazać, że są uprawnieni do prowadzenia rzemiosła lub, że posiadają odpowiednie uzdolnienie zawodowe;

10) postanowienie, że do czasu wydania nowej ustawy naftowej pozostają w mocy: rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 28 kwietnia 1923 r., dotyczące się koncesjonowania przemysłu, zbierania i łapania kału ropnego i ropy naftowej, rozporządzenie austriackiego Ministra Handlu z dnia 23 marca 1910 r. w sprawie koncesjonowania przemysłu przerabiania ropy i przemysłu rozprzedaży nafty zapomocą wozów beczkowych i z dnia 16 września 1909 r. w sprawie koncesjonowania przedsiębiorstw magazynowania i tłoczenia ropy naftowej.

Tak zmieniony projekt przesłało Ministerstwo Przemysłu i Handlu w listopadzie 1926 r. na ręce Ministra Sprawiedliwości, Radzie Prawniczej do zaopiniowania. Rada prawnicza jednak (z powodu nawału pracy) nie rozpoczęła do kwietnia 1927 r. obrad nad tym projektem; został on przeto wycofany z Rady Prawniczej i przedłożony, po zaopiniowaniu przez (utworzone w tym czasie przy Prezesie Rady Ministrów) Biuro Prawne, Radzie Ministrów, która przyjęła go dnia 27 kwietnia 1927 r. z kilku zmianami natury formalnej jako projekt „Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie przemysłowym”. Prezydent Rzeczypospolitej podpisał to rozporządzenie dnia 7 czerwca 1927, poczem zostało ono ogłoszone w Dzienniku Ustaw Rz. P. Nr. 53 poz. 468 z dnia 15 czerwca 1927 r.

Tak się przedstawia w krótkim ujęciu geneza polskiej ustawy przemysłowej. Nie od rzeczy jednak będzie wspomnieć jeszcze o jednym szczególe z pracy przygotowawczej. Wobec tego, że ze sfer krytykujących projekt ustawy wyrażano niekiedy zapatrywanie, że w realizowaniu zasady wolności przemysłowej wzorować się nam należy na urządzeniach i ustawach państw zachodnich, że natomiast projekt polskiej ustawy przemysłowej zanadto wzoruje się na ustawie przemysłowej niemieckiej, austriackiej lub rosyjskiej, Ministerstwo Przemysłu i Handlu starało się zebrać dane o tem, jakie przepisy, regulujące wykonywanie przemysłu, rzemiosła i handlu istnieją w innych państwach europejskich, a w szczególności we Francji, Szwajcarji, we Włoszech, w Jugosławiji, Anglii i t. d. Dane odnośne mogły tworzyć jedynie materiał informacyjny, tem bardziej, że nie można odmówić słuszności zapatrywaniu, iż z uwagi na wielkie różnice etnograficzne, kulturalne, polityczne i gospodarcze, istniejące między Polską a zagranicą, nie możemy w sprawach będących przedmiotem projektu ustawy przemysłowej iść bezkrytycznie po linii odnośnego ustawodawstwa zagranicznego, że raczej w całej tej akcji należy liczyć się w miarę możliwości z wytworzonymi z biegiem lat swoistymi stosunkami i zwyczajami. Porównywanie polskiej ustawy przemysłowej z przepisami krajów zachodnio-europejskich jest zresztą niewdzięcznym zadaniem, gdyż w tych krajach przepisy, dotyczące się nabywania uprawnień przemysłowych, zarządzania zakładów przemysłowych, praw i obowiązków związanych z wykonywaniem przemysłu, rzemiosła lub

handlu i t. p., nie są ujęte systematycznie w jeden kodeks; są one rozrzucone w różnych ustawach, dekretach, rozporządzeniach i t. d., w których orjentować się jest niekiedy (jak np. we Włoszech) bardzo trudno nawet urzędnikom pełniącym służbę we władzach powołanych do wykonywania odnośnych przepisów lub nadzoru nad przestrzeganiem tychże.

Mylnem jest zresztą w szczególności zapatrywanie, jakoby w krajach zachodnio-europejskich panowała zupełna wolność przemysłowa, niekrępowana żadnymi ograniczeniami. Przeciwnie! Nawet w krajach owianych duchem liberalizmu i stojących wysoko pod względem swobód konstytucyjnych są niektóre rodzaje przemysłu objęte systemem koncesyjnym. Do takiego rodzaju przemysłu należą np. w *Szwajcarji* zakłady lombardowe, handel wyrobami ze złota i srebra, handel starzyzną, wyrób zapalek, przemysł przewozowy, usługowy (jak przewodnicy, posłańcy) i t. d.; w *Anglii* przemysł gospodnio-szynkarski, handel starem żelastwem, przemysł zastawniczy, wyrób materiałów wybuchowych, chemikaljów, nawozów sztucznych, kominiarstwo; we *Francji* handel środkami leczniczymi, pośrednictwo pracy, handel starzyzną; we *Włoszech* przemysł gospodnio-szynkarski, zakłady lombardowe, wyrób i sprzedaż środków wybuchowych, zakłady kąpielowe. Pewne ograniczenia w urządzaniu i uruchomianiu zakładów przemysłowych, których ruch połączony jest z niebezpieczeństwem lub przykrością dla sąsiedztwa, istnieją także zagranicą. Tak np. we Francji tego rodzaju zakłady przemysłowe należą do grupy „*établissements classés*“, dzielącej się stosownie do stop-

nia niebezpieczeństwa i uciążliwości na trzy klasy; pozwolenia na urządzenie zakładów przemysłowych pierwszych dwóch klas udziela prefekt departamentu po przeprowadzeniu dochodzeń i to co do klasy pierwszej w drodze badania komisyjnego; pozwolenia zaś na urządzenie zakładu przemysłowego klasy trzeciej udziela podprefekt na podstawie opinii mera i policji miejscowej. Zastanowić ruch zakładów przemysłowych z powodu niewykonania przepisanych warunków lub z powodu przerwy w ruchu, trwającej dłużej niż 6 miesięcy może ta władza, która jest powołana do udzielania pozwolenia (a więc prefekt departamentu względnie podprefekt); odwołanie od takiego zarządzenia wnosi się do Ministra Handlu, a dalszą apelację do Rady Stanu (*Conseil d'Etat*). Pod względem zatwierdzania projektów urządzenia zakładu przemysłowego i zastanawiania ruchu są więc postanowienia polskiej ustawy zbliżone do postanowień francuskich, poniekąd zaś nawet liberalniejsze.

Również handel obnośny (okrężny) podlega w krajach zachodnich daleko idącej reglamentacji. W Szwajcarji patent na handel obnośny wydaje się z zasady na 1—3 miesiące, a w niektórych kantonach nawet na czas krótszy. We Włoszech ważne jest pozwolenie na czas jednego roku i winno być składane władzom polityczno-administracyjnym do wizy; pozwolenie takie może być cofnięte każdej chwili, jeżeli za tem przemawiają względy natury publicznej. W Belgji wydawanie administracyjnych i policyjnych przepisów dotyczących handlu obnośnego pozo-

stawiono kompetencji władz komunalnych. W Brukseli jest przepisane noszenie tarczy (plaque) z herbem miasta, nazwiskiem handlarza i numerem udzielonego pozwolenia. Podobną oznakę dla handlarzy wędrownych zaprowadzono we Francji, gdzie zresztą w niektórych miastach prowadzenie handlu obnośnego jest bądź całkiem zakazane bądź ograniczone. W Anglii wydaje się pozwolenia z ważnością na jeden rok.

A teraz jeszcze kilka uwag dotyczących się charakterystyki ustawy.

Ustalona artykułem 101 Konstytucji zasada „wolności wyboru zajęcia i zarobkowania” została uwzględniona w ustawie możliwie w jaknajszerszej mierze. Z wyjątkiem bowiem przemysłu okrężnego i wymienionych w art. 8 trzynastu rodzajów przemysłu, — których wykonywanie ze względu na interes państwowy i bezpieczeństwo publiczne czyni się zależnem od uzyskania pozwolenia władzy przemysłowej, prowadzenie wszelkich innych rodzajów przemysłu podpadających (w myśl art. 1 i 2-go) pod ustawę przemysłową nie jest uzależnione od uprzedniego pozwolenia władzy przemysłowej. Tyczy się to w szczególności także rzemiosła pomimo przewidzianego w ustawie wykazywania uzdolnienia zawodowego, gdyż rozpoczęcie wykonywania rzemiosła nie jest wcale uzależnione od uzyskania pozwolenia władzy przemysłowej. Jeżeli jednak ktoś rozpoczął samoistne wykonywanie rzemiosła bez możliwości wykazania w sposób w ustawie przewidziany dowodu uzdolnienia zawodowego, władza przemysłowa zabroni mu ex post dalszego wykonywania rzemiosła;

według ustawy (art. 146) może zresztą władza przemysłowa zwalniać poszczególne osoby od obowiązku wykazania przepisanego dowodu uzdolnienia, jeżeli w inny sposób wykażą, że posiadają odpowiednie uzdolnienie fachowe. Przepis ten daje zupełnie wystarczającą podstawę dla bardzo liberalnego załatwiania spraw, dotyczących się dowodu uzdolnienia w rzemiośle.

Objęte ustawą postanowienia, dotyczące się zakładów przemysłowych, normują tryb postępowania związanego z zatwierdzaniem projektów urządzeń takich fabryk, warsztatów rzemieślniczych, lokali handlowych, których użycie dla zamierzonych celów przemysłowych z uwagi na położenie zakładu i rodzaju pracy może zagrażać w znacznej mierze życiu i zdrowiu sąsiadów lub narażać ich na szkody i specjalne uciążliwości z powodu wyziewów, hałasu i t. p. Postanowienia te nie są u nas nowością, gdyż tego rodzaju przepisy są zawarte w obowiązujących dotychczas w Polsce ustawach przemysłowych niemieckiej, rosyjskiej, austriackiej i węgierskiej.

Nowością w ustawodawstwie przemysłowem są postanowienia polskiej ustawy przemysłowej ustalające czasokresy, w których władze winny wydawać decyzje w sprawach dotyczących się projektów urządzeń zakładów przemysłowych.

Bardzo znaczne uproszczenie postępowania związanego z zatwierdzeniem projektów urządzenia zakładów przemysłowych przewidziane jest w art. 23, 27 i 28, według których celem oszczędzenia czasu i kosztów będzie można: a) w wielu poszczególnych wypadkach zastrzeżonych decyzji władzy przemysłowej

wej wyższej instancji powierzyć władzy przemysłowej niższej instancji przeprowadzenie rozprawy, b) zatwierdzić projekt urządzenia zakładu przemysłowego bez zarządzania rozprawy.

Wielkiem ułatwieniem dla przedsiębiorców przy projektowaniu nowych zakładów przemysłowych, a dla władz przy zatwierdzaniu projektów będą z pewnością ustalone na podstawie art. 30 w drodze rozporządzeń warunki, którym winny z reguły odpowiadać zakłady przemysłowe poszczególnych kategorii; tyczy się to przedewszystkiem zakładów, przy których ruchu stopień niebezpieczeństwa i uciążliwości dla sąsiedztwa jest zwyczajnie bardzo wielki.

Zawarte w dziale II, poddział C, postanowienia dotyczące oznaczania przedsiębiorstw przemysłowych nazewnątrz, otwierania filij, prowadzenia przemysłu przez zastępcę, zbierania zamówień sposobem okrężnym osobiście lub przez komiwojażerów, pełnomocników handlowych, nie mogą być uważane za inowacje lub za przepisy utrudniające wykonywanie przemysłu. Możliwość pewnej reglamentacji w drodze rozporządzeń i zarządzeń jest przewidziana w art. 41 do 43 ustawy. Tyczy to jednak tylko: a) tych rodzajów przemysłu, które są objęte art. 8 jako przemysł koncesjonowany i b) ustalania taryf maksymalnych dla przedsiębiorstw przewozowych, oraz dla posłańców, tragarzy, przewodników i kominarzy. Ustawa nakłada na władze przemysłowe obowiązek wysłuchania opinii izb przemysłowo-handlowych przed wydaniem odnośnych przepisów.

Postanowienia działu III dotyczące się przemysłu okrężnego są mniej więcej analogiczne z odnośnymi postanowieniami niemieckiej ustawy przemysłowej. Wyjątki zaś pod tym względem stanowią między innemi postanowienia art. 54 i 55. Według art. 54 pozwolenia (licencje) na przemysł okrężny wydaje się z ważnością na obszar jednego województwa. Władze przemysłowe wojewódzkie mogą jednak ważność licencyj wydanych w innem województwie rozszerzać na swoje terytorja. W artykule 55 przewidziana jest możliwość ograniczenia wykonywania handlu okrężnego lub okrężnego wykonywania drobnych świadczeń natury przemysłowej w poszczególnych miejscowościach. Z przepisów tych wyniknie bezsprzecznie pewne utrudnienie wykonywania przemysłu okrężnego. Jeśli się jednak zważy, jak wielkie różnice ujawniają się na obszarach ziem polskich pod względem nastrojów politycznych, stosunków kulturalnych i bezpieczeństwa publicznego, a nadto, że w województwach małopolskich i cieszyńskiej części woj. śląskiego dziś jeszcze istniejące ograniczenia w wykonywaniu handlu obnośnego są o wiele uciążliwsze, iż wreszcie ze sfer przemysłowych i kupieckich województw poznańskiego i pomorskiego wyrażano życzenie nawet zupełnego zakazu wykonywania przemysłu okrężnego, to okaże się, że polska ustawa i pod tym względem (t. j. pod względem terytorjalnym) załatwia sprawę ograniczenia wykonywania przemysłu okrężnego w sposób możliwie liberalny.

Postanowienia działu IV tyczą się targów (jarmarków) w zwykłym tego słowa znaczeniu, urzą-

dzanych przez gminy miejskie i wiejskie celem ułatwienia aprowizacji i zaopatrywania się ludności miejscowej i okolicznej w artykuły powszedniego użytku, naczynia i narzędzia gospodarcze i rolnicze i t. p. Ustawa ogranicza się do ustalenia ogólnych zasad dotyczących się: a) nabywania uprawnień na urządzenie targów, b) ustalania regulaminów targowych i c) uczęszczania na targi. Natomiast ustawa nie zawiera żadnych postanowień dotyczących się wystaw, pokazów i takich targów *sui generis* jak „Targi Wschodnie” lub „Targi Poznańskie”, gdyż przedsięwzięcia tego rodzaju różnią się wielce co do celu, rozmiaru i organizacji od targów gminnych i z natury rzeczy odnośnie sprawy muszą być oddzielnie i zasadniczo w każdym poszczególnym wypadku inaczej traktowane.

Dział V ustawy zawiera szczegółowe postanowienia normujące sposób organizowania i działalność korporacji i związków korporacji przemysłowych. W dziale tym przeprowadzona jest zasada dobrowolnego zrzeszania się prowadzących przemysł, rzemiosło lub handel w korporacje na podstawie postanowień ustawy przemysłowej i dobrowolnego zgłaszania się na członków takich korporacji. Wynika to w szczególności z postanowień artykułów 69, 78 i 79.

Postanowienia działu VI o uczniach przemysłowych dotyczą się praktycznej nauki w przemyśle wogóle; celem tych postanowień jest ustalenie praw i obowiązków pryncypała i ucznia w takiej mierze, ażeby I-o ze stosunku umowy o naukę i ze sposobu wykonywania warunków umowy nie wynikały, o ile możliwości, żadne nieporozumienia na szkodę mate-

rialną i moralną jednej lub drugiej strony, II-o ażeby czas trwania nauki był zużyty w całości i to w sposób odpowiedni na praktyczne wykształcenie ucznia w obranym zawodzie. Uzupełnieniem tych postanowień, o ile chodzi specjalnie o naukę w rzemiośle, są artykuły 148—157.

Co do działów VII i VIII obejmujących postanowienia karne, przepisy o władzach przemysłowych, o prowadzeniu rejestrów uprawnień przemysłowych, wreszcie przepisy postępowania administracyjnego i o środkach prawnych przeciw decyzjom władz przemysłowych należy zaznaczyć, że przeprowadzona jest w ustawie zgodnie z artykułem 72 Konstytucji zasada, iż od orzeczeń karnych władz przemysłowych zapadłych w I instancji przysługuje prawo odwołania się do właściwego sądu powiatowego, że nie przewiduje się wcale oddzielnej organizacji władz przemysłowych, gdyż władzami przemysłowymi I instancji według ustawy są starostowie, zaś w miastach Warszawie, Łodzi, Wilnie, Lwowie, Krakowie, Poznaniu, Toruniu, Bydgoszczy i Grudziądzu magistraty, a władzami przemysłowymi II instancji Wojewodowie. W województwach poznańskim i pomorskim uwzględnia ustawa częściowo dotychczasowy stan co do kompetencji magistratów miast niewydzielonych z powiatów a liczących ponad 10.000 mieszkańców i co do kompetencji istniejących w tych województwach wojewódzkich sądów administracyjnych (zobacz art. 196). Od należącego rozwiązania kwestji stworzenia sądownictwa administracyjnego na całym obszarze Państwa, oraz rozbudowy ustroju i działalności samorządu teryto-

ralnego i gospodarczego według wskazań artykułów 66, 68 i 73 Konstytucji z 17 marca 1921 r. — co jeszcze należy poczęści do dalszej przyszłości — zależeć będzie stopniowe dalsze przekazywanie kompetencji w sprawach administracji przemysłowej związkowi samorządowemu. Ustawa przemysłowa natomiast musi się liczyć z obecnym stanem rzeczy i nie może przesądzać w kwestjach samorządu i ogólnej administracji Państwa, które winny znaleźć rozwiązanie we właściwej dla nich dziedzinie ustawodawstwa.

Dział IX ustawy obejmuje postanowienia dotyczące się rzemiosła. Z okazji ustnej ankiety odbytej w roku 1924 wyrażono ze strony sfer rzemieślniczych życzenie, ażeby postanowienia dotyczące się rzemiosła zostały ujęte w osobną ustawę rzemieślniczą. Kwestja ta była przedmiotem poważnych studjów i rozważań. Okazało się jednak, że z uwagi na ważność bardzo wielu postanowień objętych projektem ustawy przemysłowej w równej mierze jak dla przemysłu wogóle, tak i dla rzemiosła w szczególności i na wynikającą z tego powodu konieczność powtarzania przeważającej części postanowień ustawy przemysłowej w ustawie rzemieślniczej, wydanie osobnej ustawy rzemieślniczej byłoby poczynaniem w wysokim stopniu niepraktycznem. Dlatego życzeniom sfer rzemieślniczych uczyniono jedynie w ten sposób zadość, że wszystkie postanowienia dotyczące się wyłącznie rzemiosła ujęte zostały w osobny dział (Dział IX ustawy). Które rodzaje przemysłu, o ile nie są wykonywane sposobem fabrycznym, podpadają jako rzemiosło pod postanowienia działu IX, ustala art. 142.

Listę rzemiosł objętą tym artykułem będzie można zmieniać w drodze rozporządzenia ministerjalnego po wysłuchaniu izb przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych z ważnością dla całego obszaru Państwa lub dla poszczególnych województw. W wątpliwych konkretnych wypadkach, czy dane przedsiębiorstwo uważać należy za przemysł rzemieślniczy czy fabryczny, będzie orzekała władza przemysłowa wojewódzka po wysłuchaniu izby przemysłowo-handlowej i izby rzemieślniczej. Takich wątpliwych wypadków jest i będzie zresztą stosunkowo znikoma ilość. Już przedtem była wzmianka, że kto po wejściu w życie ustawy, rozpocznie samoistne wykonywanie rzemiosła, będzie musiał równocześnie wykazać, iż posiada zawodowe uzdolnienie do wykonywania danego rodzaju rzemiosła. W jaki sposób wykazuje się zasadniczo dowód uzdolnienia o tem postanawia artykuł 145. W czasie przejściowym po wejściu w życie ustawy uzdolnienie zawodowe do samoistnego prowadzenia rzemiosła można także wykazać w sposób przewidziany w art. 198 ustęp 5, wedle którego w okresie pięcioletnim należy uważać za dowód uzdolnienia również zaświadczenie urzędu gminnego, stwierdzające pracę u samodzielnego rzemieślnika, wykonywaną bezpośrednio przed zgłoszeniem rzemiosła przez lat pięć. Podczas gdy postanowienia artykułów 145 i 198 ustęp 5 mają znaczenie ogólne, postanowienie artykułu 146, upoważniające władzę przemysłową wojewódzką do uznania innych kwalifikacyj za wystarczające, ma zastosowanie w poszczególnych, na uwzględnienie zasługujących wypadkach.

Ze specjalnych postanowień dotyczących nauki rzemiosła podnieść należy przede wszystkim znaczenie przepisu, według którego prawo przyjmowania na naukę i kierowania praktycznem kształceniem terminatorów przysługuje zasadniczo tylko osobom, które nabyły prawo używania tytułu mistrza (mistrza rzemieślniczego). Przewiduje się jednak w art. 150 ustalenie w drodze rozporządzenia, w jakiej mierze świadectwa szkolne lub egzaminacyjne uznane jako dowód uzdolnienia zawodowego do prowadzenia rzemiosła uważać należy także za dowód odpowiedniej kwalifikacji do kierowania praktycznem kształceniem terminatorów. Ponadto są przewidziane pewne wyjątki, umożliwiające rzemieślnikom nieuprawnionym do używania tytułu mistrza — trzymanie uczniów, jednak tylko w okresie trzech lat od dnia wejścia w życie ustawy. Rzemieślnicy ci będą musieli złożyć w tym trzechletnim okresie czasu egzamin mistrzowski, o ileby chcieli zachować nadal prawo trzymania i kształcenia uczniów. Dział IX obejmuje także postanowienia dotyczące się komisyj dla egzaminów czeladniczych i mistrzowskich, przy czem jednak przewiduje możliwość zmiany tych postanowień w drodze rozporządzenia odpowiednio do nieistotnych warunków. W dziale IX są wreszcie zawarte przepisy dotyczące się organizacji i działalności izb rzemieślniczych powołanych do oficjalnej reprezentacji interesów rzemiosła. Przepisy te czynią zadość nakazowi z art. 68 Konstytucji, według którego dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego winny być tworzone izby rolnicze, handlowe, przemysłowe, rzemieślnicze..., których współpracę

z władzami państwowemi w kierowaniu życiem gospodarczem i w zakresie zamierzeń ustawodawczych mają określić ustawy. W myśl powyżej wskazanego artykułu Konstytucji został opracowany projekt osobnej ustawy o izbach przemysłowo-handlowych. Również projektem osobnej ustawy miały być ujęte przepisy dotyczące się izb rzemieślniczych, w toku jednak prac przygotowawczych okazało się, że z uwagi na ścisły związek przepisów ustawy przemysłowej, regulujących sprawy rzemiosła, z przepisami dotyczącymi się działalności izb rzemieślniczych, praktyczniej i bardziej celowo jest objąć ustawą przemysłową także przepisy dotyczące się izb rzemieślniczych, wzorując się zresztą pod tym względem na niemieckiej ustawie przemysłowej.

Obecnie istnieją w Polsce izby rzemieślnicze tylko w Poznaniu, Bydgoszczy, Grudziądzu i Katowicach. W województwach małopolskich i w cieszyńskiej części województwa śląskiego mają rzemieślnicy dotychczas reprezentantów swoich interesów w izbach handlowo-przemysłowych; w pozostałych województwach nie istnieją ani izby rzemieślnicze ani handlowo-przemysłowe.

W zakończeniu tej krótkiej charakterystyki ustawy nadmienić jeszcze należy, że ustawa nie obejmuje postanowień regulujących stosunki pracy w przemyśle, jakkolwiek tego rodzaju postanowienia były zawarte tak w niemieckiej jak i w austriackiej ustawie przemysłowej. Racjonalność jednak odrębnego regulowania ustawowego tych spraw została uznana tak zagranicą (we Francji, w Anglii, Niemczech), jak i w Polsce.

W Rosji już w roku 1913 wydzielono z ustaw przemysłowej i górniczej postanowienia dotyczące się stosunków pracy i stworzono z nich odrębną ustawę o pracy w przemyśle. Obowiązujące jeszcze w państwie przepisy ustaw przemysłowych austriackiej i niemieckiej, dotyczące się stosunków pracy w przemyśle i handlu i rosyjska ustawa o pracy w przemyśle tracą moc obowiązującą w miarę wchodzenia w życie polskich ustaw regulujących stosunki pracy.

Porównanie Polskiej Ustawy Przemysłowej z dzielnicowemi Ustawami Przemysłowemi.

Obowiązująca dotychczas na należących do Polski obszarach Spisza i Orawy *węgierska ustawa przemysłowa*, wydana jako artykuł XVII ustaw z roku 1884, jest co do struktury i zasadniczych przepisów tak zbliżona do obowiązującej w województwach małopolskich i części cieszyńskiej województwa śląskiego austriackiej ustawy przemysłowej, że można bez ujmy dla całości przedmiotu zaniechać osobnego porównywania polskiej ustawy przemysłowej z węgierską. Nie od rzeczy będzie nadmienić co do obecnego stanu prawnego na Węgrzech, że wydana jako artykuł XII ustaw z roku 1922 obszerna nowela do ustawy z roku 1884 zmienia i uzupełnia przepisy dotyczące się prowadzenia przemysłu koncesjonowanego i rzemieślniczego, ingerencji korporacji przemysłowych przy badaniu do wodu uzdolnienia zawodowego, oraz przepisy regulujące praktyczną naukę w rzemiośle, prawa i obowiązki pryncypała i ucznia, składanie egzaminów czeladniczych i majsterskich w kierunku jeszcze bardziej zbliżonym do postanowień austriackiej ustawy przemysłowej w brzmieniu z roku 1907.

Austrjacka ustawa przemysłowa („Gewerbeordnung“ t. j. Ordynacja przemysłowa) pochodzi z roku 1859, była jednak zmieniana i uzupełniana ustawami z roku 1883, 1885, 1895, 1897, 1902, 1905, 1907, 1910 i 1913 (Nowele z 1910 i 1913 dotyczyły się zresztą jedynie postanowień regulujących pracę w przemyśle). Na podstawie upoważnienia wyrażonego w ustawie z dnia 5 lutego 1907 (Dz. u. p. Nr. 26) Minister handlu w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych zestawiał i ogłosił w Dzienniku ustaw państwa z dnia 16 sierpnia 1907 r. Nr. 199 tekst całej „Ordynacji przemysłowej“ z uwzględnieniem zmian i uzupełnień wynikających z wydanych poprzednio nowel. Zaznacza się na tem miejscu, że w urzędowych polskich wydaniach Dziennika ustaw państwa dla królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych „Gewerbeordnung“ jest konsekwentnie nazywaną „Ordynacją przemysłową“.

Polska ustawa przemysłowa jest zbliżona do austrjackiej ustawy szczególnie co do konstrukcji, zawiera również niektóre wspólne zasady. Znaczniejsze różnice między temi ustawami przedstawiają się następująco:

1) Ustawa polska nie przewiduje dowodu uzdolnienia dla wolnych przemysłów handlowych; ustawa austrjacka natomiast wymaga dowodu uzdolnienia do prowadzenia handlu towarów mieszanych, kolo-nialnego, korzennego, materiałowego (§§ 13 a i 38). Przepis ten na żądanie Koła Polskiego nie został wprowadzony w życie w Małopolsce, jest jednak obo-

wiązujący w części cieszyńskiej województwa śląskiego.

2) Ustawa polska przepisuje uzyskanie koncesji dla 13 rodzajów przemysłu, podczas gdy w myśl ustawy austrjackiej i rozporządzeń wykonawczych podlega koncesjonowaniu zgórą 40 rodzajów przemysłu i handlu.

3) Ustawa austrjacka daje Ministrowi Przemysłu i Handlu prawo rozszerzenia listy przemysłów koncesjonowanych; ustawa zaś polska upoważnia Ministra Przemysłu i Handlu jedynie do wyłączenia poszczególnych rodzajów lub gałęzi przemysłów wymienionych w art. 8 z pod przymusu koncesyjnego.

4) Ustawą austrjacką stowarzyszenia (korporacje) przemysłowe mają zastrzeżone prawo opinjowania co do dowodów uzdolnienia, składanych przez petentów i to z prawem odwołania od decyzji władzy przemysłowej, nie uwzględniającej ich opinji, a w konsekwencji także z prawem skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Ustawa polska nie upoważnia korporacyj do wglądu w przedkładane władzom przemysłowym dowody uzdolnienia.

5) Według austrjackiej ustawy władza przemysłowa I instancji jest właściwą do zatwierdzania projektów urządzenia zakładów przemysłowych (o ile nie rozciągają się poza obszar powiatu), natomiast według polskiej ustawy zatwierdzanie projektów urządzenia zakładów wielu wyliczonych w ustawie kategorii jest zastrzeżone władzy przemysłowej II instancji. Tyczy się to przeważnie tych kategorii zakładów, dla których ustawa austrjacka przewidu-

je postępowanie edyktałne (połączone z ogłoszeniem). Polska ustawa nie zna edyktałnego postępowania i przepisuje dla wyliczonych w niej kategorii zakładów przemysłowych postępowanie nieco odmienne od zwykłego, bardziej rygorystyczne. W odróżnieniu od austriackiej ustawy polska ustawa ustala czasokresy, w ciągu których władza przemysłowa winna powziąć decyzję w sprawach urzędzenia zakładów przemysłowych.

6) Przemysły okrężne są objęte oddzielną ustawą o handlu obnośnym (patent cesarski) z dnia 4 września 1852 r. Dz. u. p. Nr. 252 (uzupełniona ustawą z dnia 21 marca 1883 r. Dz. u. p. Nr. 37), oraz przepisami zebranymi w okólniku Min. handlu, skarbu i spraw wewnętrznych z dnia 23 grudnia 1881 r. L. 2049. Austriacka ustawa przewiduje możliwość rozszerzania ważności licencji („książki na handel okrężny” — „Hausierbuch”) na prowadzenie handlu okrężnego na całe państwo, lecz na podstawie tej licencji bez osobnej wizy może posiadać licencji wykonywać handel okrężny jedynie w granicach powiatu, w którym wydano mu licencję. Były wprowadzić przewidziane ustawą wyjątki, lecz bardzo nieznaczne, np. handlarze płótnem z Dembowic (pow. jasielski) mieliby prawo na podstawie licencji dokonywać sprzedaży płótna w całym państwie; to samo dotyczyło okrężnych handlarzy drelichów z Andrychowa (pow. wadowicki), sukna z Kęt (pow. bialski). Polska ustawa ustala ważność licencji na obszar województwa z zastrzeżeniem rozszerzenia na inne województwa. Austriacka ustawa przewiduje możliwość uzyskania przez gminę zakazu prowadzenia handlu

okrężnego na jej terytorjum, podczas gdy według polskiej ustawy można ograniczyć wykonywanie tego handlu w poszczególnych gminach przez zarządzenie przepisujące uzyskanie wizy właściwej władzy przemysłowej (art. 55).

7) Stosunek do korporacji w obydwóch ustawach jest zupełnie odmienny.

Ustawa austriacka przepisuje przymus korporacyjny, który rozciąga się na wszystkie rodzaje przemysłów, podlegające ustawie przemysłowej. Jedyne wyjątek przewiduje ustawa austriacka dla przedsiębiorstw fabrycznych w tym kierunku, że pozostawia decyzji fabrykanta, czy chce być członkiem korporacji przemysłowej. Z uwagi na zasadę przymusu korporacyjnego postanowienia dotyczące się kas chorych i kas zapomogowych dla członków korporacji, ich pracowników i uczniów, oraz dotyczące się przedsiębiorstw gospodarczych dla członków korporacji są w ustawie austriackiej bardzo szczegółowo rozwinięte, przyczem przewidziany jest ścisły nadzór władz przemysłowych nad tworzeniem i działalnością tych kas i przedsiębiorstw.

Ustawa polska przewiduje jedynie *możliwość* dobrowolnego zrzeszania się w korporacje na podstawie zgóry określonych normalnych przepisów. Uchwalone w myśl tych przepisów statuty winny uzyskać zatwierdzenie władzy przemysłowej. Korporacje mają jako zadanie rozwój, podniesienie stanu moralnego, kulturalnego i gospodarczego zrzeszonych, ich pracowników i uczniów, mogą tworzyć także kasy i fundusze zapomogowe dla członków korporacji i ich pracowników, jak niemniej tworzyć kasy zaliczkowe,

oraz przedsiębiorstwa gospodarcze dla swych członków. Natomiast tworzenia kas chorych a tem mniej przymusowych ustawa polska nie przewiduje.

8) Ustawa austriacka przewiduje przymusowe powiatowe związki korporacyj (stowarzyszeń). Ustawa polska wprowadza zupełną wolność tworzenia związków korporacyjnych. Ponadto polska ustawa pozostawia swobodę korporacjom i związkom korporacyjnym w przystępowaniu do zrzeszeń istniejących na zasadzie ogólnych ustaw o stowarzyszeniach (art. 110).

9) Ustawa austriacka zawiera obszerny dział regulujący stosunki między samodzielnymi przemysłowcami a ich pomocnikami. Wobec zasadniczej odrębności ustawodawstwa socjalnego dział ten musiał wypaść z ustawy przemysłowej i dlatego polska ustawa zajmuje się nawet sprawami uczniów przemysłowych jedynie ze stanowiska nauki przemysłu.

10) Postanowienia karne w myśl austriackiej ustawy mają charakter jedynie kar administracyjnych bez możliwości odwołania się do sądów.

Ustawa polska jest znacznie liberalniejsza ze stanowiska sankcyj karnych, gdyż np. nie upoważnia władz przemysłowych do odbierania uprawnień przemysłowych, przewiduje prawo nakładania aresztu jedynie do 14 dni, a nie jak ustawa austriacka — do 3-ch miesięcy i daje możność ukaranemu odwołania się od orzeczenia władzy przemysłowej do właściwego sądu.

11) Wykaz rodzajów przemysłu, które — o ile nie są prowadzone sposobem fabrycznym — należy uważać za rzemiosło, jest o wiele obszerniejszy

w ustawie austriackiej aniżeli w polskiej. Przytem w polskiej ustawie są zaliczone do rzemiosła także mularstwo, ciesielstwo, kamieniarstwo i studniarstwo, podczas gdy według austriackiej ustawy należą one do przemysłów koncesjonowanych.

12) Ustawa polska utrzymuje przewidziany przez ustawę austriacką obowiązek dla zamierzającego wykonywać samoistnie rzemiosło wykazania się dowodem zawodowego uzdolnienia. Jednak ujęcie tego obowiązku jest traktowane w ustawie polskiej w sposób znacznie liberalniejszy; ustawa ta określa wprawdzie dokładnie, co należy uważać za dowód uzdolnienia zawodowego, udziela jednak bez żadnych ograniczeń władzom przemysłowym wojewódzkim prawa uznawania za wystarczające także innych dowodów uzdolnienia.

Ponadto ustawa polska nie przewiduje ingerencji korporacyj (cechów) w zakresie wydawania opinii co do dokumentów uzdolnienia zawodowego, przedstawianych przy rozpoczęciu wykonywania samoistnego rzemiosła.

13) W ustawie austriackiej cechy (korporacje rzemieślnicze) są ujęte w ogólnym dziale: „Stowarzyszenia“ i podlegają wszystkim tym postanowieniom, jakie wogóle są obowiązujące dla stowarzyszeń przemysłowych, a więc przede wszystkim są one przymusowe. Ustawa polska zawiera specjalne postanowienia o cechach i ich związkach w dziale IX obejmującym postanowienia dotyczące się rzemiosła. Ponadto stosują się do cechów i ich związków postanowienia zawarte w dziale V „Korporacje i związki

korporacji". Cechy i ich związki są podług ustawy polskiej *wolnemi* zrzeszeniami.

Polska ustawa przemysłowa, tak samo jak i austriacka, przewiduje udział czeladników w spełnianiu zadań cechów, jednak z konsekwencjami wynikającymi z wolności tych organizacji.

14) Ustawa austriacka nie zna organizacji izb rzemieślniczych w rozumieniu ustawy polskiej, która ustanawia izby rzemieślnicze, jako instytucję analogiczną do izb przemysłowo-handlowych.

Niemiecka ustawa przemysłowa („Gewerbeordnung“) zasadnicza pochodzi z 1869 roku, była jednak zmieniana i uzupełniana w latach 1872, 1874, 1876, 1878, 1879, 1880, 1881, 1883, 1884, 1886, 1887, 1890, 1891, 1893, 1896, 1897, 1900. Na zasadzie ustawy z dnia 30 czerwca 1900 (Dz. u. p. str. 321) Kanclerz Państwa przeredagował i ogłosił tekst całej ustawy („Ordynacji przemysłowej“) z uwzględnieniem wszystkich zmian i uzupełnień wynikłych z ustaw poprzedzających ogłoszenie. (Obwieszczenie z dnia 26 lipca 1900 r. Dz. u. p. str. 871). Po tem jednak obwieszczeniu uległa Ordynacja przemysłowa jeszcze dalszym zmianom i uzupełnieniom w latach 1905, 1907, 1908, 1910, 1911, 1915, 1917 i 1918. Ustawa przemysłowa (Ordynacja przemysłowa) obowiązująca jeszcze w województwach poznańskim i pomorskim i w górnośląskiej części województwa śląskiego różni się od obowiązującej obecnie w Niemczech ustawy, gdyż w Niemczech uległa ona po roku 1918 jeszcze dalszej nowelizacji.

1) Niemiecka ustawa przemysłowa nie precyzuje pojęcia „Gewerbe“, bądź „Handwerk“, pozostawia-

jąc tę sprawę — w razie potrzeby wyjaśnień — judykaturze.

Polska ustawa przemysłowa rozwiązuje ten problem w sposób zbliżony do postanowień austriackiej ustawy co do przemysłu wogóle w artykule 1 i 2, co do rzemiosła zaś w art. 142. Ustawa niemiecka obejmuje szerszy zakres rodzajów zajęć, niż ustawa polska. I tak w szczególności postanowienia niemieckiej ustawy tyczą się także zakładów leczniczych, przedsiębiorstw teatralnych, zabaw i widowisk, położeń, pielęgniarzy, sanitariuszów, biur detektywów prywatnych, biur próśb i podań, budowniczych i t. d., a więc licznych zatrudnień zarobkowych i przedsiębiorstw, wyłączonych w myśl art. 2 z postanowień polskiej ustawy.

Przepisy o nadzorze władz państwowych bądź samorządowych są w ustawie niemieckiej mniej jednolicie ujęte, niż w ustawie polskiej, która cały nadzór pozostawia władzom przemysłowym, ustalając odwołanie do sądu jedynie w sprawach karnych, podczas gdy ustawa niemiecka, jako obowiązująca na całym obszarze Rzeszy Niemieckiej z konieczności musiała mieć charakter ramowy, aby dostosować odnośne przepisy do wymogów ustawodawstwa poszczególnych państw związkowych.

2) Ustawa niemiecka nie przewiduje obowiązku dowodu uzdolnienia w zakresie zajęć podlegających polskiej ustawie przemysłowej z wyjątkiem wymagań stawianych rzemieślnikom kształcącym uczniów (terminatorów) o czem będzie mowa niżej.

Natomiast według polskiej ustawy poza rzemiosłem wymagane jest przedłożenie dowodu uzdolnie-

nia zawodowego także przez osoby ubiegające się o koncesję na prowadzenie: 1) przedsiębiorstw, instalacyj wodociągowych, gazowych, elektrycznych, 2) przemysłu kominarskiego, 3) wyrobu i sprzedaży materiałów i przedmiotów pyrotechnicznych i wybuchowych, 4) wyrobu i sprzedaży broni i amunicji, wreszcie 5) przedsiębiorstw trudniących się dochodzeniem roszczeń powstających z umowy o przewóz towarów do zarządów kolejowych i innych zakładów przewozowych.

3) Ustawa niemiecka żąda uzyskania pozwolenia (koncesji) jedynie na prowadzenie kilku rodzajów przemysłu — w szczególności gospodniego, lombardowego — natomiast przewiduje prawo zakazu ex post dalszego prowadzenia licznych rodzajów przemysłu, jak w szczególności handlu materiałami wybuchowymi, handlu starzyzną, bydłem, żywym ptactwem, gruntami wiejskimi, przedsiębiorstw budowlanych, kierownictwa budowy, sprzedaży ruchomości w drodze przetargu, informowania o stosunkach kredytowych.

4) Co do urządzania zakładów przemysłowych niemiecka ustawa wymaga zezwolenia władzy administracyjnej jedynie dla tych kategorii zakładów, które są w ustawie wyczerpująco wyliczone, przy czem dzieli je na 2 grupy t. j. zakłady, na których urządzenie zezwalają władze administracyjne I instancji (Kreisausschuss — wydział powiatowy — Stadtausschuss — wydział miejski — magistrat) i na których urządzenie zezwalają wyższe władze administracyjne (Bezirksausschuss — wojewódzki sąd administracyjny). Do pierwszej z tych grup na-

leżą np. gazownie, rafinerje ropy, fabryki asfaltu, huty szklane, cegielnie, odlewnie metali, wytwórnie mydła, topialnie łożu, zakłady do nasycania drzewa, a także wszelkie urządzenia kotłowe, do drugiej zaś destylarnie węgla, koksownie, fabryki materiałów wybuchowych, wytwórnie chemiczne, suszarnie, fabryki nawozów sztucznych, fabryki celulozy i fabryki wyrobów celuloidowych, cynkownie i t. d. Ustawa niemiecka określa przeto tak co do kategorii, jak też co do kompetencji władz ściślej aniżeli ustawa polska te zakłady, których urządzenie czyni się zależnem od uzyskania zezwolenia władzy.

5) Co do przemysłów określonych ustawa niemiecka przewiduje obowiązek uzyskania licencji (Wandergewerbeschein) od władzy administracyjnej II instancji z prawem uprawiania przemysłu na terytorjum całej Rzeszy; ustawa niemiecka zatem jest pod tym względem liberalniejsza, niż ustawa polska. Licencje są wydawane na rok kalendarzowy — tak jak to przepisuje również ustawa polska.

Ustawa niemiecka nie przewiduje ograniczenia uprawiania przemysłu określonego w poszczególnych miejscowościach na wniosek gminy, podczas gdy polska ustawa zawiera przepis umożliwiający ograniczenie tego rodzaju.

6) Ustawa niemiecka obowiązująca jeszcze (t. j. do dnia wejścia w życie polskiej ustawy) w b. dzielnicy pruskiej obejmuje obszerny dział normujący stosunki między przemysłowcami a ich pracownikami. Z przyczyn przytoczonych w porównaniu z austriacką ustawą polska ustawa nie zawiera postanowień tego rodzaju.

7) Ustawa niemiecka ujmuje sprawę postanowień karnych za przekroczenia przepisów ustawy przemysłowej w sposób odmienny, niż to czyni ustawa polska, gdyż pozostawia prawo karania sądom pierwszej instancji.

8) Ustawa niemiecka nie wymaga dowodu uzdolnienia dla samoistnego wykonywania rzemiosła. Jeśli jednak rzemieślnik samoistny pragnie mieć uczniów, to musi posiadać dowód uzdolnienia przewidziany ustawą (świadectwo egzaminu mistrzowskiego, ukończonej szkoły rzemieślniczej lub przemysłowej i t. p. (Polska ustawa różni się w tym zakresie od niemieckiej o tyle, że żąda wykazania dowodu uzdolnienia także od osób, rozpoczynających prowadzenie rzemiosła (zobacz l. 12 porównania z ustawą austriacką).

9) Ustawa niemiecka przewiduje możliwość przekształcania wolnych korporacji rzemieślniczych (cechów) w cechy przymusowe, podczas gdy polska ustawa zna tylko wolną organizację cechów.

10) Co do Izby rzemieślniczych ustawa polska wzoruje się naogół na przepisach ustawy niemieckiej. Różnica między temi ustawami ujawnia się w szczególności w postanowieniach dotyczących się wyborów członków Izby.

Postanowienie Księcia Namiestnika Królewskiego z 31 grudnia 1816 roku urządzające zgromadzenia rzemieślnicze, obowiązujące w b. Królestwie Kongresowem.

Przepisy tego postanowienia nie regulują spraw przemysłowych w ujęciu ustaw innych zaborów. Dają one jedynie prawną podstawę dla organizowania

zgromadzeń rzemieślniczych (cechów), oraz regulując stosunek majstra do uczniów i czeladzi.

Zaznaczyć należy, że z Postanowienia Księcia Namiestnika z 1816 roku nie wypływa żaden przymus posiadania dowodu uzdolnienia dla sprawowania samoistnego rzemiosła, natomiast rzemieślnicy, którzy chcą trzymać uczniów i czeladników muszą być mistrzami cechowymi, a więc posiadać dowód uzdolnienia.

Postanowienie Księcia Namiestnika Królewskiego z 11 stycznia 1817 roku o urządzeniu kupiectwa (ogłoszone dnia 5. III. 1818) tyczy się nietylko tworzenia zgromadzeń kupieckich, ale również określa warunki dla sprawowania zawodu kupieckiego, przewidując dowód uzdolnienia, oraz wykazanie się posiadaniem dostatecznego majątku.

Z tych przepisów stosuje się jednak obecnie tylko postanowienia dotyczące się organizacji Zgromadzeń Starszych Kupców.

Rosyjska ustawa o przemyśle fabrycznym i rzemieślniczym — „Ustaw o promyślności fabryczno-zawodowej i remieslennoj” (Zbiór praw Cesarstwa rosyjskiego, tom XI, część II wydania z roku 1913) obowiązuje jeszcze (t. j. do dnia wejścia w życie polskiej ustawy przemysłowej) na ziemiach b. zaboru rosyjskiego z ograniczeniami, które wynikają: a) z wydanych dotychczas polskich ustaw i rozporządzeń, a nadto b) z obowiązujących w b. Kongresowce, wyżej wspomnianych „Postanowień Księcia Namiestnika Królewskiego”. Ustawa ta zawiera w czterech głównych działach następujące postanowienia: w dziale I o zakładach przemysłu fabryczne-

go i rzemieślniczego, oraz o nadzorze nad kotłami parowymi (art. 1—27); w dziale II o popieraniu rozwoju przemysłu i o środkach zachęty ku temu, a w szczególności o radzie i komitetach handlu i rękodzieł, o zjazdach, o związkach, o przywilejach na wynalazki, o znakach towarowych, o prawie własności wzorów fabrycznych i modeli, o wystawach wyrobów przemysłowych (art. 28—158); w dziale III o badaniu, przewożeniu, przechowywaniu i sprzedaży olejów mineralnych, nafty i produktów jej destylacji (art. 164—197), o używaniu acetyleny, oraz przechowywaniu i sprzedaży kalcium — karbidu (art. 198—200); o fabrykach armat i broni, o prywatnych fabrykach prochu, o handlu prochem myśliwskim, o zakładach do wyrobu pistonów do broni myśliwskiej (art. 201—235); o wyrobie materiałów wybuchowych (art. 235—251); o wyrobie i sprzedaży kart do gry (art. 252—259); wreszcie w dziale IV o organizacji rzemieślniczej, zarządzie rzemieślniczym i o wykonywaniu rzemiosła w miastach, osadach i miasteczkach (art. 260—436). Niektóre z tych postanowień, jak w szczególności o kotłach parowych, o radzie i komitetach handlu i rękodzieł, o zjazdach, związkach, przywilejach na wynalazki, o znakach towarowych, wzorach, modelach, o wyrobie i sprzedaży kart do gry nie mają już teraz zastosowania, bądź praktycznego znaczenia wobec uregulowania odnośnych spraw ustawami i rozporządzeniami polskimi jak ustawą o nadzorze nad kotłami parowymi z dnia 31 maja 1921 r. (Dz. U. Nr. 50, poz. 303) i z dnia 6 grudnia 1921 r. (Dz. U. Nr. 108, poz. 786), dekretem Naczelnika Państwa o stowarzy-

szeniach z dnia 3 stycznia 1919 r. (Dz. Pr. Nr. 3, poz. 88), rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 7 listopada 1919 r. o utworzeniu Rady Handlowo-Przemysłowej (Monitor Polski Nr. 249), rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 lipca 1921 r. o utworzeniu Rady rzemieślniczej (M. P. Nr. 176), ustawą o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych z dnia 5 lutego 1924 r. (Dz. U. Nr. 31 poz. 306), ustawą z dnia 6 lipca 1920 r. w przedmiocie opłaty stemplowej od kart do gry (Dz. U. Nr. 101, poz. 666).

Z powyższego już wynika wielka różnica co do konstrukcji między omawianą rosyjską ustawą a polską ustawą przemysłową, gdyż polska ustawa (podobnie jak austriacka i niemiecka) zawiera obok wielu norm zasadniczych i ogólnych dotyczących się wykonywania przemysłu, handlu i rzemiosła także liczne specjalne przepisy dotyczące się poszczególnych rodzajów przemysłu i handlu, podczas gdy ustawa rosyjska zawiera poza szczegółowemi przepisami dotyczącymi się rzemiosła — ogólne postanowienia jedynie co do urządzania i otwierania zakładów fabrycznych („zakładów, fabryk i rękodzielni”), oraz specjalne przepisy dla nielicznych rodzajów przemysłu i handlu.

Według postanowień działu I wymagane jest uzyskanie pozwolenia na urządzenie rękodzielni, fabryk lub innych zakładów, różniących się „tem od rzemiosła, że są urządzone na wielką skalę i używają maszyn”. Pozwolenia udziela władza gubernalna (obecnie urząd wojewódzki); pozwolenia jednak na urządzenia fabryk i innych zakładów przemysłowych

tych kategorii, które ze względu na swą nieszkodliwość mogą być bez przeszkód dozwolone w miejscowościach zaludnionych, udziela w mieście zarząd miejski. Wykaz zakładów, na których urządzenie udzielała zezwolenia władza gubernjalna także w miastach — ustalał Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Handlu i Przemysłu, zaś co do zakładów poruszanych siłą wodną w porozumieniu z Ministrem Dróg i Komunikacji.

Wykaz ważny w roku 1913 obejmował 34 rodzaje zakładów przemysłowych zastrzeżonych kompetencji władzy gubernjalnej (jak przedzalnice, farbiarnie, papiernie, fabryki wyrobów kauczukowych, ceraty, sortownie szmat, cegielnie, piece wapienne, zakłady chemiczne, destylarnie olejów mineralnych i roślinnych, garbarnie, fabryki nawozów sztucznych, wyrobu ogni sztucznych, syropiarnie, huty, młyny i t. p., a nadto wszystkie zakłady działające zapomocą maszyn parowych, kotłów parowych, młotów parowych i pieców kowalskich, oraz silników poruszanych naftą, gazem lub elektrycznością.

Rosyjska Ustawa nie zawiera jednak żadnych postanowień normujących postępowanie władz przy udzielaniu pozwoleń na urządzenie zakładu przemysłowego i ogranicza się do zaznaczenia, że przy „budowie gmachów fabrycznych” winny być zachowane przepisy ustawy budowlanej.

Zawarte w dziale IV rosyjskiej ustawy o przemysle fabrycznym i rzemieślniczym postanowienia co do organizacji, zarządu rzemieślniczego, oraz wykonywania rzemiosł w miastach, osadach i mia-

steczkach, różnią się pod wielu względami od zawartych w polskiej ustawie przepisów o rzemiośle. Cechy (jako organizacje rzemieślnicze) są stowarzyszeniami obowiązkowemi, gdyż według art. 269 „w którym mieście jest co najmniej pięciu majstrów jednego rzemiosła, tam powstaje cech; rzemieślnicy wykonywujący swoje rzemiosło są zaliczani do właściwego im zawodowo cechu“, a art. 262 przepisuje, że wszędzie, gdzie istnieje cech, albo jeden dla wszystkich zawodów zarząd rzemieślniczy, obowiązany jest każdy zapisać się do cechu lub zarządu rzemieślniczego, kto ma zamiar w danej miejscowości „prowadzić warsztat rzemieślniczy bądź też wykonywać rzemiosło“. Cechy mają na celu „zapewnienie wykształcenia zawodowego...“, zarząd sprawami zawodowemi i zachowanie należytego porządku w zawodach rzemieślniczych“. Cechy obejmują jako członków wszystkie kategorie pracowników danego rzemiosła, a więc majstrów, czeladników i uczniów. W mieście, w którym istnieje cech, ten tylko ma prawo nazywać się majstrem danego rzemiosła, trzymać czeladników i uczniów, kto ma dyplom ukończenia technicznego lub rzemieślniczego zakładu naukowego, albo też po odbyciu nauki u majstra cechowego otrzymał świadectwo nadające mu prawo używania tytułu majstra (art. 353). Władzę nadzorczą nad cechami sprawuje zarząd gubernjalny. Zarząd nad wszystkiemi cechami w danem mieście sprawuje Główny Zarząd Rzemieślniczy złożony ze starszych cechów. Przewodniczący tego Zarządu Głównego posiada zastrzeżone kompetencje w zakresie cechów i rzemiosł wogóle.

Przewidziany w rosyjskiej ustawie „jeden dla wszystkich zawodów zarząd rzemieślniczy polega na tem, że wykonywający rzemiosła nie dzielą się na cechy, mogą wykonywać różne rzemiosła i stanowią w każdym mieście, osadzie lub miasteczku jeden stan rzemieślniczy pod zwierzchnictwem jednego zarządu rzemieślniczego“ (art. 412). Tam gdzie są takie zarządy (zamiast cechów) wykonywający rzemiosło dzielą się na „rzemieślników“ (prowadzących własne warsztaty rzemieślnicze) i „rzemieślników-robotników“. Nie mają oni prawa tytułować się majstrami względnie czeladnikami. Taki rzemieślnik ma prawo zatrudniać rzemieślniczych robotników, nie zaś czeladników i uczniów. Cech lub jeden dla wszystkich zawodów zarząd rzemieślniczy nie może według art. 262 nikomu zabronić zarobkowania pracą lub jakimkolwiek przemysłem. Ustawa określa obowiązek cechów i zarządów rzemieślniczych opiekowania się majątkiem zmarłego rzemieślnika, oraz pozostałą małoletnią rodziną, wdową, a także uczniami kształcącymi się zawodowo u zmarłego.

Niezależnie od tego ustawa zastrzega dla wdowy po zmarłym majstrze cechowym prawo samoistnego prowadzenia pozostawionego warsztatu pracy, oraz trzymania czeladników i uczniów.

Ustawa rosyjska dokładnie i ściśle ustanawia obowiązki majstra w stosunku do uczniów, którym zapewnia ze strony cechów, głównego zarządu rzemieślniczego i jego przewodniczącego opiekę, zawiera wreszcie szczegółowe poczęści mocno przestarzałe przepisy o zarządach cechów, o pracy rzemieślni-

czej, obowiązkach członków cechu, o ogólnej kasie rzemieślniczej, kasach cechowych i t. d.

Co do sankcyj karnych zachodzi między polską ustawą a rosyjską ta różnica, że w polskiej są przewidziane administracyjne kary upomnienia, grzywny i aresztu za wykroczenia przeciw jej przepisom, podczas gdy rosyjska tylko w dziale dotyczącym rzemiosła przewiduje jedynie grzywny i to jako kary porządkowe. Poza tem powołane są w tym dziale art. 282, 334, 377, 420 i 547 kodeksu karnego (r. 1903) jako obejmujące postanowienia karne co do przekroczeń z działu o rzemiosle. Nadto zaznaczyć należy, że rosyjski kodeks karny z r. 1903 zawiera bardzo wiele postanowień karnych tyczących się przekroczeń popełnianych specjalnie przy wykonywaniu przemysłu i handlu, jak np. art. 310 przewidujący karę za urządzanie zakładów przemysłowych bez należytego pozwolenia, art. 318 i 319 dotyczące prowadzenia zakładu zastawniczego (bez uprawnienia, oraz przy braku przestrzegania obowiązujących przepisów o lombardach), art. 335 przepisujący kary za bezprawne prowadzenie handlu lub procederu wogóle, art. 223 i 224 odnoszące się, między innymi przekroczeniami, do nieuprawnionego wyrobu materiałów wybuchowych i handlu takimi wyrobami i prochem.

Nakoniec wspomnieć jeszcze należy o rosyjskiej ustawie handlowej (Zbiór Praw Ces. Ros. tom XI, część 2 wydania z r. 1911), a to z tego względu, że zawiera ona obok właściwego zakresu przepisów z dziedziny prawa prywatnego także kilka postano-

wień z dziedziny prawa publicznego, odnoszących się do wykonywania przemysłu i handlu. I tak w szczególności dodatek do art. 46 normuje postępowanie przy zakładaniu kantorów komisowych, oraz biur informacyjnych o zdolności kredytowej i płatniczej, w art. zaś 664, 666 do 668 są zawarte ramowe postanowienia dotyczące się jarmarków.

Ustawa Przemysłowa.

(Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej
z dnia 7 czerwca 1927 r. Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468).

DZIAŁ I.

Postanowienia zasadnicze.

Art. 1.

Za przemysł w rozumieniu niniejszego rozporządzenia uważa się wszelkie zatrudnienie zarobkowe lub przedsiębiorstwo, wykonywane samoistnie i zawodowo, bez względu na to, czy jest ono wytwarzające, przetwarzające, handlowe lub usługowe.

Zawarte w ustawie przemysłowej przepisy mają przeważnie w równej mierze zastosowanie tak do przemysłu wielkiego (fabrycznego), średniego i drobnego, rzemiosła, jak do przedsiębiorstw handlowych i usługowych, wogóle do wszelkiego rodzaju zatrudnień i przedsiębiorstw prawnie dozwolonych, które wykonywane są w celach zarobkowych, samoistnie i zawodowo, z wyjątkiem jednak zatrudnień i przedsiębiorstw wymienionych w art. 2.

Wszystkie w myśl powyższego pod przepisy ustawy przemysłowej podpadające zatrudnienia i przedsiębiorstwa określa się wspólnem mianem „przemysł” celem uniknięcia niepotrzebnego przeładowywania ustawy przez powtarzanie w każdym artykule

ogólnej natury, że ma on zastosowanie do przemysłu fabrycznego, rzemiosła, handlu i t. d.

Natomiast tam, gdzie chodzi o przepisy mające zastosowanie tylko do handlu lub rzemiosła, są użyte określenia ściślejsze, jak „handel“, „handel okrężny“, „przemysł rzemieślniczy“, „rzemiosło“.

Art. 2.

Nie są przemysłem w rozumieniu niniejszego rozporządzenia i przepisom jego nie podlegają:

- 1) rolnictwo, ogrodnictwo i leśnictwo;
- 2) rybołówstwo i łowiectwo;
- 3) przedsiębiorstwa, regulowane przepisami ustaw górnich;
- 4) przedsiębiorstwa, zastrzeżone ustawowo wyłącznie Państwu;
- 5) przedsiębiorstwa kolejowe, żeglugowe i promowe, samolotowe (żegluga powietrznej);
- 6) przedsiębiorstwa i agencje emigracyjne;
- 7) zakłady elektryczne, służące do wytwarzania, przetwarzania, przesyłania i rozdzielania energii elektrycznej;
- 8) zakłady naukowe i wychowawcze, praca zawodowa prywatnych nauczycieli i wychowawców młodzieży;
- 9) zakłady lecznicze, zdrojowiska i uzdrowiska, ambulatorja, lecznice zwierzęce;
- 10) banki, kantory wymiany, instytucje kredytowe i ubezpieczeniowe, domy składowe publiczne;
- 11) praca zawodowa adwokatów, obrońców sądowych, notariuszów, inżynierów, architektów, budowniczych (techników budowlanych), geo-

metrów, mierniczych, rzeczników patentowych;

- 12) działalność literacka, twórczość artystyczna, wykonywanie nakładu własnych utworów, wydawnictwo i sprzedaż czasopism;
- 13) praca zawodowa lekarzy, lekarzy weterynaryjnych, farmaceutów, felczerów, dentystów, techników dentystycznych, położnych, pielęgniarzy, sanitarjuszów, masażyistów;
- 14) apteki, laboratorja bakterjologiczne i do celów djaгностиyki lekarskiej, wyrób i sprzedaż surowic, szczepionek, preparatów organo-terapeutycznych oraz produktów bakteryjnych leczniczych i zapobiegających chorobom, wyrób i sprzedaż substancyj i przetworów odurzających, detaliczna sprzedaż trucizn i środków leczniczych;
- 15) praca zawodowa zaprzysiężonych maklerów handlowych, giełdowych, wekslowych, towarowych i okrętowych;
- 16) przedsiębiorstwa zabaw, koncertów, przedstawień teatralnych, widowisk i innych rozrywek publicznych wszelkiego rodzaju;
- 17) przemysł domowy (zarobkowe zatrudnienie wytwórcze, wykonywane ubocznie i wyłącznie przy pomocy osób należących do rodziny lub do służby domowej);
- 18) pośrednictwo pracy;
- 19) przedsiębiorstwa detektywów prywatnych;
- 20) biura próśb i podań;

21) handel takimi przedmiotami i taką bronią i amunicją, które służą wyłącznie do celów wojennych;

22) przedsiębiorstwa, mające na celu pośrednictwo przy sprzedaży ziemi oraz prowadzenie parcelacji, osadnictwa i regulacji rolnych na terenach, położonych poza granicami miast.

Rozporządzenie Rady Ministrów określi, w jakich granicach rozporządzenie niniejsze mieć będzie zastosowanie do przedsiębiorstw państwowych oraz przemysłowej pracy publicznych zakładów naukowych, zakładów karnych i poprawczych.

Przepisy dotyczące się przeważnej części zatrudnień lub przedsiębiorstw niepodlegających ustawie przemysłowej są już obecnie zawarte w innych specjalnych ustawach i rozporządzeniach, jak w ustawach lasowych, łowieckich, górniczych, kolejowych, szkolnych, ustawie o monopolu tytoniowym z dnia 1 czerwca 1922 r. (Dz. U. Nr. 47, poz. 409), o poczcie, telegrafii i telefonii z dnia 3 czerwca 1924 r. (Dz. U. Nr. 58, poz. 584), o monopolu spirytusowym z dnia 26 marca 1927 r. (Dz. U. Nr. 32, poz. 289), o monopolu sprzedaży soli z dnia 30 grudnia 1924 r. (Dz. U. Nr. 117, poz. 1043), o monopolu zapalczanym z dnia 15 lipca 1925 r. (Dz. U. Nr. 83, poz. 561), w zasadniczej ustawie sanitarnej z dnia 19 lipca 1919 r. (Dz. Pr. Nr. 63, poz. 371), o uzdrowiskach z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. Nr. 31, poz. 254), o dobrowolnej i przymusowej emigracji z dnia 4 listopada 1920 r. (Dz. U. Nr. 108, poz. 707), w rozporządzeniu Rady Ministrów o Urzędzie Emigracyjnym z dnia 20 października 1924 r. (Dz. U.

Nr. 94, poz. 873), w ustawie elektrycznej z dnia 21 marca 1922 r. (Dz. U. Nr. 34, poz. 277), w ustawie o zmianie cen za dostarczenie energii elektrycznej z dnia 6 maja 1924 r. (Dz. U. Nr. 44, poz. 461), o zakładach ubezpieczeniowych z dnia 26 września 1922 r. (Dz. U. Nr. 89, poz. 810), w rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej o warunkach wykonywania czynności bankowych i nadzorze nad temi czynnościami z dnia 28 grudnia 1924 r. (Dz. U. Nr. 114, poz. 1018), o domach składowych z dnia 28 grudnia 1924 r. (Dz. U. Nr. 114, poz. 1020), w ustawie o tytule inżynierów z dnia 21 września 1922 r. (Dz. U. Nr. 90, poz. 823), o mierniczych przysięgłych z dnia 15 lipca 1925 r. (Dz. U. Nr. 97, poz. 682), w rozp. Min. Przemysłu i Handlu z dnia 16 grudnia 1924 r. o egzaminie rzeczników patentowych (Dz. U. Nr. 111, poz. 992), w rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej o giełdach z dnia 28 grudnia 1924 r. (Dz. U. Nr. 114, poz. 1019), w ustawach o widowiskach z dnia 7 lutego 1919 r. (Dz. Pr. Nr. 14, poz. 177) z dnia 3 grudnia 1924 r. (Dz. U. Nr. 110, poz. 986) i w rozp. Rady Ministrów z dnia 11 lipca 1922 r. (Dz. U. Nr. 110, poz. 985), w ustawie o popieraniu przemysłu ludowego z dnia 31 lipca 1924 r. (Dz. U. Nr. 80, poz. 778), o zarobkowym pośrednictwie pracy z dnia 21 października 1921 r. (Dz. U. Nr. 88, poz. 647 i z dnia 3 czerwca 1926 r. (Dz. U. Nr. 28, poz. 171), o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28 grudnia 1925 r. (Dz. U. Nr. 1, poz. 1 z r. 1926), o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji urzędów i komisji ziemskich z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. U. Nr. 90, poz. 706).

Art. 3.

Prowadzenie przemysłu jest wolne i dozwolone każdemu, o ile rozporządzenie niniejsze nie przewiduje w tym względzie wyjątków lub ograniczeń.

Prawa prowadzenia przemysłu, nabyte na podstawie dotychczasowych przepisów, pozostają w mocy.

Rozporządzenie niniejsze nie narusza uprawnień przemysłowych z ustawy o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych.

Ustęp pierwszy odpowiada postanowieniu art. 101 Konstytucji z dnia 17 marca 1921 r.

Z tego, że w ustępie drugim jest mowa wogóle o „dotychczasowych przepisach“ wynika, że prawa prowadzenia przemysłu nabyte także na podstawie innych dotychczasowych przepisów, aniżeli przepisów ustaw przemysłowych, pozostają w mocy. Specjalnie co do rzemiosła zobacz nadto art. 198, ustęp 4 ustawy.

Do ustępu 3 zobacz ustawę z dnia 5 lutego 1924 r. o ochronie wynalazków wzorów i znaków (Dz. U. Nr. 31, poz. 306).

Art. 4.

Przy prowadzeniu przemysłu cudzoziemiec korzysta z równych praw z obywatelami Państwa Polskiego, jeżeli w jego ojczystym kraju obywatel polski wzajemnie używa równych praw z obywatelami miejscowymi.

Wzajemność winna być stwierdzona powołaniem się na umowy międzynarodowe. Jeżeli cudzoziemiec nie może udowodnić wzajemności w powyższy spo-

sób, o dopuszczeniu go do nabycia uprawnienia przemysłowego i prowadzenia przemysłu orzeka Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrami Spraw Zagranicznych i Spraw Wewnętrznych po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej lub rzemieślniczej.

Ustęp pierwszy jest zgodny z zawartą w art. 95 Konstytucji zasadą, że cudzoziemiec używa pod warunkiem wzajemności równych praw z obywatelami Państwa Polskiego, o ile ustawy nie wymagają wyraźnie obywatelstwa polskiego.

Za cudzoziemca uważany jest każdy, kto nie posiada obywatelstwa polskiego (art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 sierpnia 1926 r. o cudzoziemcach Dz. U. Nr. 83, poz. 465). Do ustępu drugiego zobacz odnośne postanowienia umów (konwencji, traktatów, układów), handlowych, zestawionych w Dodatku I (str. 297 i następne).

Art. 5.

W przedsiębiorstwach przemysłowych, należących do osób niezdolnych do działań prawnych i do małoletnich, winni być ustanowieni zastępcy posiadający ustawowe warunki samoistnego prowadzenia przemysłu. Przepis ten nie stosuje się do małoletnich, którzy na mocy szczególnych przepisów są zdolni do działań prawnych.

Przy nabywaniu uprawnienia i prowadzeniu przemysłu osoby prawne winny zastosować się do przepisów niniejszego rozporządzenia; w szczególności winny ustanowić zastępcę, posiadającego ustawowe warunki prowadzenia przemysłu.

Za zgodne z przepisami ustawowemi prowadzenie przedsiębiorstw przemysłowych należących do osób niezdolnych do działań prawnych, małoletnich lub do osób prawnych mają odpowiadać wobec władzy przemysłowej te osoby fizyczne, które będą w myśl art. 5, 7 ust. 4, 9 ust. 1 i 37 ustanowione i zgłoszone jako odpowiedzialni zastępcy.

Wyjątek o którym mowa w ustępie 1 zdanie 2 tyczy się w szczególności wypadku przewidzianego w § 112 niemieckiej ustawy cywilnej; mianowicie w myśl tego paragrafu małoletni może otrzymać od opiekuna za zgodą sądu nadopiekuńczego zezwolenie na samodzielne prowadzenie przemysłu i wówczas staje się własnowolnym w odnośnym zakresie.

Art. 6.

Niezależnie od ograniczeń, wynikających z niniejszego rozporządzenia, prowadzenie przemysłu podlega przepisom ustaw podatkowych, celnych, o wyłącznościach państwowych, o ochronie pracy, przepisom bezpieczeństwa i spokoju publicznego, sanitarnym, weterynaryjnym, budowlanym, ogniowym, drogowym, kolejowym, wodnym, probierczym, o kotłach parowych, miarach, wreszcie przepisom, dotyczącym się osób wojskowych i cywilnych funkcjonariuszów państwowych.

Do przepisów, o których w tym artykule mowa, należą w szczególności postanowienia ustawy o państwowym podatku przemysłowym z dnia 15 lipca 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 79, poz. 525) — zobacz Doda-

tek II str. 340, art. 4 ustawy o opłacie (podatku) od kart do gry z dnia 6 lipca 1920 r. (Dz. U. Nr. 101, poz. 666), tyczący się uzyskania zezwolenia władzy skarbowej na *wyrób i sprzedaż kart do gry*, art. 4 ustawy o poczcie, telegrafii i telefonii z dnia 3 czerwca 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 58, poz. 584), tyczący się uzyskania osobnego zezwolenia naczelnej władzy pocztowej na *otwarcie zakładu do rozsyłki listów* w obrębie poszczególnych miejscowości, art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 26 marca 1927 r. o monopolu spirytusowym (Dz. Ust. Nr. 32, poz. 289) tyczący się *wyrobu i oczyszczania spirytusu*, *wyrobu drożdży, octu, wódek gatunkowych i likierów*, oraz *sprzedaży wódek*, art. 7 lit. f. ustawy z dn. 31 lipca 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych (Dz. U. Nr. 80, poz. 777) zawierający upoważnienie dla Ministra Skarbu do wydawania koncesyj na *otwieranie i prowadzenie wolnych składów* służących do przechowywania zagranicznych nieoclonionych towarów, oraz na prawo zawodowego *pośrednictwa* przy załatwianiu formalności *przy urzędach celnych*, postanowienia ustawy z dn. 18 grudnia 1919 r. i 14 lutego 1922 r. o czasie pracy w *przemysle i handlu* (Dz. U. z r. 1920 Nr. 2, poz. 7 i z r. 1922 Nr. 14, poz. 127), ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie *pracy młodocianych i kobiet* (Dz. U. Nr. 65, poz. 636), zasadniczej ustawy *sanitarnej* z dn. 19 lipca 1919 r. (Dz. Pr. Nr. 63, poz. 371) i obowiązujących na obszarze b. zaborów ros. i austr. rozporządzeń: Ministra Zdrowia Publicznego z dn. 26 lutego 1921 r. w przedmiocie *urządzenia i utrzymania piekarni i sklepów z pieczywem*, oraz wy-

pieku chleba (Dz. U. Nr. 26, poz. 151), Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 1 maja 1926 r. o urządzeniu i utrzymaniu publicznych *zakoładów kąpielowych* (Dz. U. Nr. 44, poz. 296), Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 3 marca 1926 r. w przedmiocie *pokojoów umeblowanych i pensjonatów* (Dz. U. Nr. 23, poz. 142), Ministra Spraw Wewnętrznych i Nadzwyczajnego Komisarza do spraw walki z epidemjami z dn. 13 marca 1926 r. w przedmiocie desygnacji hoteli, pokojoów umeblowanych i pensjonatów (Dz. U. Nr. 27, poz. 165), Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 29 kwietnia 1926 r. co do *zakładoów fryzjerskich i golarskich* (Dz. U. Nr. 42, poz. 261). Należą tu również postanowienia rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 6 grudnia 1924 r. o *obrocie szmatami* (Dz. U. z r. 1925 Nr. 8, poz. 60) — zobacz Dodatek IV str. 403, — dalej art. 15 ustawy z dn. 7 października 1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz. U. Nr. 89, poz. 656) co do *odległościod dróg publicznych*, w jakich winny być umieszczone fabryki i zakłady, mogące zagrażać bezpieczeństwu ruchu na drogach publicznych, art. 25 i 45 ustawy wodnej z dn. 19 września 1922 r. (Dz. U. Nr. 102, poz. 936) co do uzyskiwania pozwolenia władzy wodnej na *wpuszczanie cieczy do wód płynących* i na urządzanie *zakładoów kąpielowych*, przeznaczonych do użytku publicznego, art. 30 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o *państwowej służbie cywilnej* (Dz. U. Nr. 21, poz. 164), wedle którego urzędnik państwowy od 8 st. służbowego w górę, wykonującą władzę administracyjną lub skarbową nie

może posiadać na terenie podlegającym jego władzy przedsiębiorstwa rolnego, przemysłowego lub handlowego, (postanowienie to nie odnosi się do urzędników władz centralnych), art. 20 dekretu o miarach z dn. 8 lutego 1919 r. (Dz. Pr. Nr. 15, poz. 211), według którego *wyrób i sprzedaż narzędzi mierniczych* podlega koncesjonowaniu i nadzorowi Głównego Urzędu Miar, oraz rozporządzenie Min. Przem. i Handlu z dn. 14 maja 1919 r. (Dz. Pr. Nr. 57, poz. 346), według którego a) przemysłowcy, rzemieślnicy i handlujący winni wyjednywać zezwolenie Głównego Urzędu Miar na wyrób, reparację i sprzedaż narzędzi mierniczych, b) właściciele i kierownicy zakładów wyrobu, reparacji lub sprzedaży narzędzi mierniczych, podlegających legalizacji, są obowiązani stosować się do przepisów wydawanych przez Główny Urząd Miar w przedmiocie prowadzenia ewidencji, znaczenia i reklamowania wyrabianych lub sprzedawanych przez nich narzędzi; art. 23 ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r. o *budowie i utrzymaniu dróg publicznych* (Dz. U. Nr. 6, poz. 32), według którego otrzymujący z budowy lub utrzymania dróg szczególne korzyści lub też nadmiernie zużywający, jak np. kopalnie, fabryki i inne przedsiębiorstwa, mogą być pociągani do udziału w kosztach budowy i utrzymywania dróg przez Ministerstwo Robót Publicznych, na rzecz zaś dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych przez odnośne związki samorządowe, ustawy i rozporządzenia o *nadzorze nad kociołami parowymi* (zobacz Dodatek III, str. 350), ustawy i rozporządzenia *probiercze* (zobacz Dodatek V, str. 437).

DZIAŁ II.

Przemysł ze stałą siedzibą.**A. Przepisy ogólne.***Art. 7.*

Kto rozpoczyna prowadzenie przemysłu ze stałą siedzibą, nie należącemu do przemysłów koncesjonowanych (art. 8), winien donieść o tem równocześnie władzy przemysłowej I instancji, która potwierdzi bezzwłocznie odbiór zgłoszenia.

W doniesieniu (zgłoszeniu) należy podać:

1) imię, nazwisko, wiek, przynależność państwową i miejsce zamieszkania rozpoczynającego przemysł;

2) rodzaj przemysłu z możliwie dokładnem określeniem przedmiotu przedsiębiorstwa;

3) miejsce prowadzenia przemysłu (siedzibę, lokal);

4) firmę przedsiębiorstwa.

Osoby prawne winny podać dane wskazane pod liczbą 2—4.

O ile przemysł ma być prowadzony przez zastępcę lub dzierżawcę, należy podać także dane, dotyczące się jego osoby.

Dział II tyczy się w odróżnieniu od działu III tych przemysłowców, którzy mają stałą siedzibę przemysłową, jak stałe miejsce sprzedaży w halach targowych, sklep, biuro przedsiębiorstwa, warsztat rzemieślniczy lub fabryka.

Jak wynika z ustępu 1 art. 7 nie potrzeba pozwolenia władzy przemysłowej na prowadzenie przemysłu

ze stałą siedzibą, o ile nie chodzi o przemysł koncesjonowany (art. 8). Ze względu jednak na potrzeby ewidencji i nadzoru przewidziany jest w tym artykule obowiązek doniesienia władzy przemysłowej o rozpoczęciu wykonywania przemysłu. Za niewykonanie tego obowiązku może być przemysłowiec ukarany na podstawie art. 126 ustawy przemysłowej. Co do formy zgłoszenia i potwierdzenia odbioru zgłoszenia zobacz art. 135 ustęp 3 i 4.

Co do województw poznańskiego i pomorskiego zobacz ponadto art. 196.

Art. 8.

Następujące rodzaje przemysłu wolno prowadzić dopiero po uzyskaniu koncesji:

1) przedsiębiorstwa instalacji wodociagowych, gazowych, elektrycznych;

2) przemysł kominarski;

3) wyrób i sprzedaż wszelkiego rodzaju materiałów i przedmiotów pyrotechnicznych i wybuchowych;

4) wyrób i sprzedaż broni i amunicji;

5) wyrób i sprzedaż statków powietrznych;

6) przemysł gospodni (hotele, domy zajezdne, pensjonaty, utrzymywanie lokali gier w karty);

7) przedsiębiorstwa, pośredniczące w nabywaniu biletów podróży kolejami, okrętami i t. p., w ekspedjowaniu bagażu podróżujących oraz w ułatwianiu wszelkiego rodzaju udogodnień w podróży;

8) przedsiębiorstwa trudniące się dochodzeniem roszczeń, powstających z umowy o przewóz towarów, do zarządów kolejowych i innych zakładów przewozowych;

9) przedsiębiorstwa informacyjne o stosunkach kredytowych i zdolności płatniczej przemysłowców i innych osób;

10) handel starzyzną (handel używanymi już ubraniami, używanem obuwem, używaną bielizną i pościelą i innemi używanymi przedmiotami z tkanin i metalu, o ile przedmioty te nie przedstawiają wartości artystycznej lub historycznej);

11) przemysł zastawniczy (udzielanie pożyczek na zastaw ruchomości);

12) przedsiębiorstwa sprzedaży ruchomości w drodze przetargu (sale licytacyjne);

13) przemysł oprawczy (rakarski).

Jako uzupełnienie tego artykułu zobacz art. 198, ustęp 3-ci.

Handel takimi przedmiotami i taką bronią i amunicją, które służą wyłącznie do celów wojennych nie podpada pod postanowienia ustawy przemysłowej (zobacz art. 2, l. 21) i jest już poczęści, a będzie w całości uregulowany specjalnemi przepisami. Kto jednak otrzyma koncesję na wyrób wymienionych w art. 8 pod 3) i 4) materiałów i przedmiotów, będzie uprawniony także sprzedawać tego rodzaju materiały i przedmioty, jak to wynika z artykułu 31.

Art. 9.

Podanie o udzielenie koncesji należy wnieść do władzy przemysłowej I instancji. Podanie winno zawierać dane określone w art. 7 ust. 2—4. Ubiegający się o koncesję na prowadzenie przemysłów, wymienionych w art. 8 l. 1, 2, 3, 4 i 8, winien wykazać odpowiednią umiejętność zawodową.

W jaki sposób wykazuje się umiejętność zawodową, ustali w drodze rozporządzenia Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami po uprzednim wysłuchaniu opinii izb przemysłowo-handlowych.

W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, władza przemysłowa wojewódzka na wniosek izby przemysłowo-handlowej może zwolnić ubiegającego się o koncesję od obowiązku wykazania umiejętności zawodowej w sposób, przepisany na podstawie ust. 2, jeżeli w inny sposób, według uznania władzy wystarczający, zostanie wykazane nabywanie biegłości i wiadomości, potrzebnych do prowadzenia danego przemysłu.

Co do władzy i formy podania zob. art. 135 ustęp 1 i 2-gi; co do opłaty stempowej od podania zobacz art. 146 ustawy o opłatach stempowych (Dodatek II, str. 345).

Art. 10.

Z uwagi na interes publiczny lub bezpieczeństwo Państwa można odmówić udzielenia koncesji na przemysły, wymienione w art. 8, po zasięgnięciu opinii właściwej izby przemysłowo-handlowej.

W razie odmownej decyzji należy podać powody odmowy (zobacz art. 137).

Art. 11.

Jeżeli nie zachodzą żadne przeszkody ustawowe co do osoby, przemysłu, siedziby (lokalu), względnie przeszkody, uzasadniające zastosowanie art. 10, właściwa władza przemysłowa (art. 131 i 132 ust. 1 l. 3) udzieli koncesji na prowadzenie przemysłu.

Co do formy koncesji zobacz art. 135, ustęp 5-ty, co do opłaty stemplowej art. 156 ustawy o opłatach stemplowych (Dodatek II, str. 345).

Art. 12.

Z ważnych powodów natury gospodarczej może Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami wyłączyć w drodze rozporządzenia poszczególne rodzaje lub gałęzie przemysłów, wymienionych w art. 8, z pod przymusu koncesyjnego.

Przed wydaniem takiego rozporządzenia należy zasięgnąć opinii izb przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych.

Wyłączone na zasadzie art. 12 rodzaje lub gałęzie przemysłu z pod przymusu koncesyjnego nie mogą być w drodze rozporządzenia ministerjalnego podciągnięte ponownie pod przymus koncesyjny, gdyż ustawa przewiduje jedynie możliwość wyłączenia w drodze takiego rozporządzenia poszczególnych rodzajów i gałęzi przemysłu z pod przymusu koncesyjnego.

B. Zakłady przemysłowe.

Art. 13.

Zakładami przemysłowymi w rozumieniu niniejszego rozporządzenia są zarówno budowle, lokale, jak wszelkie inne miejsca, służące stale do prowadzenia przemysłu, i to bez względu na to, czy są w tym celu zaopatrzone w maszyny albo w specjalne urządzenia.

Według tego artykułu jest zakładem przemysłowym tak fabryka, jak warsztat rzemieślniczy, hotel, pensjonat, restauracja, kawiarnia, herbaciarnia, młczarnia, sklep, stałe miejsce sprzedaży w halach targowych, na placu lub na ulicy i t. p. Zatwierdzenie projektu urządzenia zakładu wymagane jest jednak tylko dla tych zakładów przemysłowych, które określa art. 14 i 16. Elektrownie lub warsztaty przemysłu domowego nie są zakładami przemysłowymi w rozumieniu ustawy przemysłowej, gdyż według art. 2, 1. 7 i 17 nie podlegają przepisom tej ustawy.

Art. 14.

Dla urządzenia zakładu przemysłowego jest wymagane uprzednie zatwierdzenie przez władzę przemysłową projektu urządzenia, jeżeli zakład przemysłowy będzie używał specjalnych palenisk lub napędu mechanicznego, albo też jeżeli zakład z powodu swego położenia lub wykonywanego w nim przemysłu może w znacznej mierze zagrażać bezpieczeństwu publicznemu, a przede wszystkim życiu i zdrowiu sąsiadów, lub też może ich narażać na szkody i specjalne uciążliwości z powodu hałasu, wycieków i t. p.

Projekt urządzenia zakładu zatwierdza władza przemysłowa I instancji, o ile nie chodzi o zakłady przemysłowe, co do których decyzja jest zastrzeżona kompetencji władz wyższych (art. 16 i 132).

Minister Przemysłu i Handlu może w drodze rozporządzenia zwolnić poszczególne kategorie zakładów przemysłowych od obowiązku składania projektów urządzenia do zatwierdzenia.

Zatwierdzenie projektu urządzenia zakładu przemysłowego (art. 13) przez władzę przemysłową jest wymagane tylko w takim wypadku, jeżeli w danym zakładzie ma być wykonywany przemysł (art. 1) przy używaniu palenisk „specjalnych” lub napędu mechanicznego, albo jeżeli dany zakład przemysłowy (art. 13) z powodu swego położenia lub rodzaju przemysłu (art. 1), dla którego jest przeznaczony, może „w znacznej mierze” zagrażać bezpieczeństwu publicznemu, a przede wszystkim życiu, zdrowiu sąsiadów lub narażać ich na szkody i specjalne uciążliwości z powodu hałasu, wyziewów i t. p. Wątpliwości co do kwestji, czy w danym wypadku projektowane palenisko jest zwyczajne lub „specjalne”, nie będą prawdopodobnie podnoszone. Natomiast możliwe będą wypadki różnego zapatrywania się na kwestję, czy dany zakład przemysłowy może „w znacznej mierze” zagrażać bezpieczeństwu publicznemu, zdrowiu i życiu sąsiadów lub narażać ich na szkody i specjalne uciążliwości. Ale i tego rodzaju wątpliwości będą rzadko podnoszone wobec tego, że z jednej strony bardzo wiele zakładów przemysłowych, których projekt urządzenia podlega zatwierdzeniu władzy przemysłowej, jest wymienionych w art. 16, z drugiej zaś strony według art. 14 ustęp 3-ci Minister Przemysłu i Handlu może w drodze rozporządzenia określić poszczególne kategorie zakładów przemysłowych, których projekty urządzenia nie będą podlegały zatwierdzeniu władzy przemysłowej.

Art. 15.

Jeżeli dla urządzenia zakładu przemysłowego zachodzi potrzeba wykonania budowy lub innych

urządzeń, na których wykonanie w myśl przepisów budowlanych lub wodnych potrzeba osobnego zezwolenia, to, o ile ta sama władza jest powołana do zatwierdzenia projektu urządzenia zakładu przemysłowego i udzielenia zezwoleń budowlanych lub wodno-prawnych, winna zatwierdzenie projektu i udzielenie odnośnych zezwoleń załatwić jedną wspólną decyzją.

Jeżeli władza przemysłowa, powołana do zatwierdzenia projektu urządzenia zakładu przemysłowego, nie jest równocześnie powołana do udzielenia zezwoleń, o których mowa w poprzednim ustępie, uzależni zatwierdzenie projektu urządzenia od uzyskania wymaganych zezwoleń budowlanych lub wodno-prawnych.

Zobacz art. 17 ustęp 1 i art. 18 ustęp 3-ci.

Art. 16.

Zakłady przemysłowe, których projekty urządzenia zatwierdza władza przemysłowa wojewódzka przy przestrzeganiu postępowania określonego w artykułach 17 do 26 włącznie, są następujące:

*bielniki, wykańczalnie i drukarnie tkanin;
farbiarnie przedzy i tkanin;
sortownie gałganów i starzyzny;
wapienniki, piece do wypalania gipsu, alabastru i błyszczów;
huty szkła, wytwórnice kryształów i zwierciadeł;
wytwórnice wyrobów kauczukowych i gumowych;
wytwórnice ceraty;
warzelnie asfaltu;
warzelnie smoły;*

wytwórnice papy smołowniczej;
 destylarnie węgla kamiennego i brunatnego, torfu i żywicy;
 destylarnie oraz rafinerie olejów mineralnych, wytwórnice gazoliny;
 gazownice;
 palarnie sadzy;
 wytwórnice kwasu solnego, azotowego i siarkowego;
 wytwórnice nawozów sztucznych;
 wytwórnice chemikaliów i laboratoria chemiczne;
 zakłady do przerabiania oleju, wytwarzania pokostów, lakierów i farb;
 zakłady do nasycania drzewa;
 wytwórnice celulozy;
 wytwórnice celulozoidu i fabryki wyrobów celulozowych;
 wytwórnice tapet;
 rzeźnie;
 zakłady do przeróbki zwierząt (oprawiska, rakarnie);
 zakłady do przeróbki kości i wszelkich odpadków zwierzęcych;
 garbarnie, zakłady do solenia i suszenia skór surowych, do wyprawy skór i futer, oraz farbowania tychże;
 topialnie łoju;
 wytwórnice prochu strzelniczego, ogni sztucznych i wszelkich środków i materiałów zapalających, wybuchowych i rozsadzających;
 wytwórnice krochmalu;
 wytwórnice syropu kartoflanego;

kuty, odlewnie żelaza i innych metali, kuźnie mechaniczne, stalownie i walcownie;
 kotłarnie, fabryki maszyn i żelaznych konstrukcyj budowlanych, łańcuchów, drutu i gwoździ;
 zakłady do ołowiania, cynkowania i cynowania;
 wszelkie zakłady przemysłowe, działające przy pomocy silników parowych, elektrycznych, spalinowych, o ile moc tych silników przekracza siłę 10 koni mechanicznych, lub działające przy pomocy siły wodnej.

Minister Przemysłu i Handlu może listę zakładów przemysłowych, ustaloną w ust. 1, zmieniać w drodze rozporządzenia w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami z mocą obowiązującą w całym Państwie lub na poszczególnych obszarach administracyjnych.

Na zasadzie poprzedzającego ustępu zatwierdzanie projektów urządzenia poszczególnych kategorii zakładów przemysłowych, określonych w ust. 1, może być przekazane władzom przemysłowym I instancji z zastrzeżeniem przestrzegania postanowień art. 17 do 27,

Na podstawie ustępu drugiego objęta tym artykułem lista zakładów przemysłowych może być:
 a) powiększona przez wstawienie nowych kategorii zakładów przemysłowych albo przez niżenie mocy określonych w artykule silników poniżej siły 10 koni mechanicznych, albo b) zmniejszona przez skreślenie poszczególnych kategorii wymienionych w niej zakładów, bądź też przez podniesienie przewidzianej w artykule mocy silników powyżej siły 10 koni me-

chanicznych. — Zmiany takie mogą być jednak wprowadzane tylko w drodze rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami i to z mocą obowiązującą w całym państwie lub na poszczególnych obszarach administracyjnych, a więc nawet dla poszczególnych województw, powiatów lub miast. — Ustęp trzeci jest koniecznym uzupełnieniem ustępu drugiego na wypadek, jeżeli zarządzone zmniejszenie listy zakładów przemysłowych objętej ustępem pierwszym tego artykułu będzie miało na celu jedynie odciążenie władz przemysłowych drugiej instancji (wojewódzkich), nie zaś wyjęcie skreślonych z listy kategorii zakładów przemysłowych z pod postanowień art. 17 do 27.

Art. 17.

Ubiegający się o zatwierdzenie projektu urządzenia zakładu przemysłowego, podlegającego postanowieniom art. 16, winien złożyć właściwej władzy przemysłowej (art. 16 i 132) plany urządzenia zakładu oraz szkic sytuacyjny, na którym winny być uwidocznione zabudowania gruntów sąsiednich. W wypadkach, przewidzianych w art. 15 ust. 1, należy przedłożyć władzy przemysłowej wszelkie wymagane przez przepisy budowlane lub wodne plany, projekty i obliczenia. Władza przemysłowa zbada niezwłocznie, czy podanie odpowiada warunkom tego artykułu i nie później, niż w ciągu 7 dni po otrzymaniu podania, wezwie w razie potrzeby stronę do uzupełnienia danych, potrzebnych do jasnego zobrazowania położenia i urządzenia zakładu.

Kto chce zapobiec, ażeby pewne szczegóły urządzenia i fabrykacji, będące tajemnicą jego przedsiębiorstwa, nie dostały się do wiadomości publicznej wskutek postępowania, przepisane w artykułach następujących, dołącza co do tych szczegółów osobne opisy i plany, zaopatrując je dopiskiem: „tajemnica przedsiębiorstwa“.

W artykułach 17—25 jest unormowany tryb postępowania tyżącego się zatwierdzania projektów urządzeń zakładów przemysłowych, określonych w art. 16. Postanowienia tych artykułów odpowiadają zasadzie: 1. że właściwą władzą powołaną do zatwierdzania projektów urządzeń zakładów przemysłowych jest władza przemysłowa, 2. że jednak władza przemysłowa winna załatwiać odnośne sprawy w porozumieniu z wszystkimi innymi władzami, które stosownie do zakresu swego działania powołane są do stawiania warunków tyżących się urządzeni zakładu i 3. że uruchomienie zakładu może nastąpić dopiero po spełnieniu wszystkich warunków wyszczególnionych w decyzji, którą został zatwierdzony projekt urządzenia. Zasada pod 2. wyrażona jest uwzględniona także w artykule 29 ustęp 2, według którego w razie odwołania się od decyzji władzy przemysłowej do władzy przemysłowej wyższej instancji, władza ta, o ile zarzuty podniesione w odwołaniu wypływają z zastosowania innych ustaw (budowlanych, sanitarnych, wodnych i t. d.), rozstrzyga w porozumieniu z właściwymi władzami równorzędnej instancji.

Co do opłat stemplowych zobacz Dodatek II, str. 345.

Do ustępu drugiego artykułu 17 zobacz art. 21, ustęp 3-ci.

Art. 18.

W załatwieniu podania, odpowiadającego w zupełności warunkom art. 17, władza przemysłowa zawiadomi bezzwłocznie o zamierzonym urządzeniu zakładu przemysłowego urząd gminy właściwy dla miejsca zakładu w celu uzyskania jego opinii, która winna być nadesłana w ciągu 10 dni.

O ile w powyższym terminie nie wniesiono zarzutów, władza przemysłowa zbada z urzędu, czy projektowany zakład nie będzie zagrażał życiu i zdrowiu pracowników i sąsiadów albo narażał ogółu na szkody i specjalne uciążliwości.

W wypadkach, przewidzianych w art. 15 ust. 1, władza przemysłowa przeprowadzi zarazem wszelkie czynności, wymagane przez przepisy ustawy budowlanej lub wodnej, przestrzegając, aby przepisane temi ustawami dochodzenia były o ile możliwości przeprowadzone łącznie z dochodzeniem w myśl przepisów niniejszego rozporządzenia.

Stosownie do wyników badania władza przemysłowa powożmie po wysłuchaniu opinii zainteresowanych władz decyzję zgodnie z temi przepisami ustawowemi (w szczególności budowlanemi, wodnemi, sanitarnemi, weterynaryjnemi i bezpieczeństwa pracy), jakim dany zakład podlega ze względu na położenie i rodzaj. W razie zatwierdzenia projektu władza przemysłowa określi szczegółowo warunki, od których spełnienia czyni się zależnem urządzenie i uruchomienie zakładu.

Decyzja winna być powzięta w terminie dni 30, licząc od dnia złożenia podania lub jego uzupełnienia (art. 17).

Według tego artykułu należy zawiadomić o zamierzonym urządzeniu zakładu urząd gminny „właściwy dla miejsca zakładu”. Jeżeli przeto zakład ma być urządzony na terenach należących do dwóch lub więcej gmin wszystkie odnośne urzędy gminne winny być zawiadomione jako właściwe dla miejsca danego zakładu przemysłowego w celu uzyskania ich opinii. — Tak z brzmienia drugiego ustępu tego artykułu, jako też z artykułu 19 i 21 wynika, że oprócz właściwego urzędu gminnego mogą również inne władze i strony zainteresowane w ciągu dni 10 (o których mowa w ustępie pierwszym) wnieść zarzuty przeciw urządzeniu danego zakładu przemysłowego. Z uwagi na krótki stosunkowo termin, w którym władza przemysłowa ma powziąć decyzję, rozpocznie z reguły przepisane w ustępie drugim badanie z urzędu równocześnie z zawiadomieniem właściwego urzędu gminnego zasięgając w szczególności opinii władz zainteresowanych.

Art. 19.

O ile podniesiono zarzuty natury prywatnoprawnej, należy je wymienić w piśmie, zatwierdzającem projekt, z odesłaniem strony na drogę sądową; zarzuty takie nie mogą być powodem odmowy albo odroczenia zatwierdzenia projektu urządzenia zakładu przemysłowego.

O ile podniesiono inne zarzuty, zarządza się rozprawę celem wyczerpującego omówienia ich ze stro-

nami; następnie po przeprowadzeniu badania wydaje się decyzję zgodnie z postanowieniami art. 18 w terminie dni 30, licząc od dnia złożenia podania lub jego uzupełnienia (art. 17).

Rozprawa odbywa się w lokalu urzędowym władzy przemysłowej, albo komisyjnie na miejscu (art. 21). Co do równoczesnego przeprowadzenia dochodzeń wymaganych przepisami ustaw budowlanych i wodnej zobacz art. 18 ustęp trzeci.

Art. 20.

O ile właścicielowi lub posiadaczowi gruntu przysługuje prawo obrony przeciw szkodom i specjalnym uciążliwościom, wynikającym z ruchu zakładu przemysłowego, urządzonego na gruncie sąsiednim, nie można domagać się w powództwie unieruchomienia zakładu, jeżeli zakład odpowiada co do urządzenia projektowi, zatwierdzonemu przez władzę przemysłową; natomiast można domagać się zastosowania takich urządzeń, któreby usunęły szkodliwe lub przykre oddziaływanie, albo jeżeliby urządzenia takie były niewykonalne lub uniemożliwiały prawidłowy ruch zakładu, wynagrodzenia szkody.

Postanowienie tego artykułu nie narusza prawa żądania w drodze sądowej unieruchomienia zakładu przemysłowego z powołaniem się na umowę lub na inne uzasadnienie natury prywatno-prawnej (zobacz art. 19).

Art. 21.

Jeżeli będzie zachodziła potrzeba gruntownego zbadania projektu urządzenia zakładu przemysłowe-

go lub podniesionych zarzutów, władza przemysłowa winna zarządzić rozprawę komisyjną na miejscu. Do rozprawy należy wezwać władze i strony zainteresowane oraz wskazanych przez te strony świadków i rzeczoznawców.

Decyzję należy powziąć w terminie, określonym w art. 18.

Biorący udział w rozprawie winni zachować w tajemnicy te szczegóły urządzenia i fabrykacji, o których dowiedzieli się wskutek wezwania ich do rozprawy, i wstrzymać się od naśladowania i stosowania odnośnych urządzeń i sposobów fabrykacji, i to tak długo, dopóki one stanowią tajemnicę danego przedsiębiorstwa.

Zobacz art. 23.

Art. 22.

Strona, podnosząca zarzuty, ponosi koszty dochodzeń, spowodowanych nieuzasadnionymi zarzutami; koszty innych dochodzeń ponosi przedsiębiorca.

W decyzji należy ustalić udział stron w pokryciu kosztów.

Zasadniczo koszty dochodzeń, a więc koszty komisyjne, rzeczoznawców i t. p. ponosi przedsiębiorca, a to nawet wtedy, jeżeli podniesiono zarzuty nieuzasadnione, ale jeżeli z powodu podniesienia tych zarzutów żadnych osobnych, z kosztami połączonych, dochodzeń nie zarządzono. Tak np. jeżeli okaże się potrzeba zarządzenia rozprawy na miejscu (art. 21) celem „gruntownego zbadania projektu urządzenia zakładu przemysłowego“, koszty tej rozprawy komisyjnej poniesie w całości przedsiębiorca,

choćby inna strona podniosła zarzuty nieuzasadnione, jeżeli z powodu podniesienia tych zarzutów nie zwiększyły się koszty zarządzanej już z innego powodu rozprawy komisyjnej. Inaczej natomiast sprawa będzie się przedstawiała, jeżeli władza przemysłowa uzna potrzebę zarządzania rozprawy na miejscu celem zbadania zarzutów podniesionych przez stronę. Jeżeli w takim wypadku okaże się, że zarzuty były nieuzasadnione, strona która te zarzuty podniosła będzie musiała pokryć koszty zarządzanej rozprawy.

Art. 23.

W poszczególnych wypadkach, w których decyzja jest zastrzeżona władzy przemysłowej wyższej instancji, może ta władza zlecić przeprowadzenie rozprawy (art. 19 i 21) władzy przemysłowej niższej instancji.

Art. 24.

Uruchomienie zakładu przemysłowego może nastąpić dopiero po spełnieniu warunków, ustalonych prawomocną decyzją, którą zatwierdzony został projekt urządzenia zakładu. O uruchomieniu zakładu należy bez zwłoki powiadomić właściwą władzę przemysłową (art. 17).

Delegatowi władzy przemysłowej należy umożliwić stwierdzenie na miejscu, czy urządzenie zakładu przemysłowego odpowiada w zupełności warunkom, ustalonym prawomocną decyzją.

Z postanowienia tego artykułu wynika, że niema osobnego pozwolenia na uruchomienie zakładu przemysłowego, podczas gdy według praktyki, jaka się

wytworzyła w b. zaborze rosyjskim i austriackim na podstawie obowiązujących tam ustaw przemysłowych nakłada się z reguły (przy większych zakładach przemysłowych) na przemysłowca obowiązek uzyskania jeszcze osobnego pozwolenia na uruchomienie zakładu przemysłowego. Jakkolwiek zatem według art. 24 przemysłowiec, uzyskawszy zatwierdzenie projektu, może uruchomić zaraz zakład przemysłowy, o ile urządził go zgodnie z zatwierdzonym projektem, to jednak winien on bez zwłoki zawiadomić o tem uruchomieniu właściwą władzę przemysłową, która może w odpowiednim czasie stwierdzić przez swego delegata, czy uruchomiony zakład odpowiada w zupełności warunkom przepisany w decyzji zatwierdzającej projekt urządzenia.

Art. 25.

W razie zamierzonej istotnej zmiany w urządzeniu zakładu przemysłowego należy powiadomić o tem właściwą władzę przemysłową wojewódzką. Władza przemysłowa może na wniosek przedsiębiorcy zaniechać zastosowania postępowania, przepisanego art. 18, i zatwierdzić projekt zmian bez przeprowadzenia rozprawy, jeżeli po wysłuchaniu opinii zainteresowanych władza nabierze przekonania, że zmiany w urządzeniu zakładu przemysłowego nie sprzeciwiają się przepisom ustawowym i nie spowodują nowego, ani większego niebezpieczeństwa lub też większych uciążliwości dla sąsiedztwa, aniżeli te, które są połączone z dotychczasowym ruchem zakładu. O decyzji należy zawiadomić patentanta w terminie dni 20, licząc od dnia otrzymania wniosku.

Przez określenie zmiany jako „istotnej“ zwalnia ustawą przedsiębiorcę od obowiązku doniesienia władzy o takich zmianach w zatwierdzonym zakładzie, które wskutek swej istoty nie sprzeciwiają się żadnym postanowieniom ustawowym i nie mogą wywołać zastrzeżeń z art. 14 co do zagrożenia bezpieczeństwu publicznemu i t. d.

Art. 26.

Ważność zatwierdzonego projektu urządzenia zakładu przemysłowego wygasa, jeżeli w przeciagu pięciu lat od dnia zatwierdzenia nie uruchomiono zakładu lub jeżeli przerwa w jego ruchu trwała dłużej, niż pięć lat.

Władza przemysłowa może jednak ze względu na szczególne okoliczności terminy te przedłużyć.

W razie zupełnego zniszczenia zakładu przemysłowego ponowne urządzenie tego zakładu zależne jest od uprzedniego zatwierdzenia projektu urządzenia.

Art. 27.

O ile nieznaczny rozmiar zakładu i inne okoliczności przemawiają za uproszczeniem postępowania, związanego z zatwierdzeniem projektu, władza przemysłowa zaniecha zastosowania przepisów art. 18 ustęp I.

Za „inną okoliczność“ można np. uważać położenie zakładu przemysłowego w bardzo znacznej odległości od osad ludzkich i dróg publicznych.

Art. 28.

Postanowienia art. 17 do 26 włącznie będą odpowiednio stosowane także w wypadkach, w których zatwierdzenie projektów urządzeń zakładów przemysłowych należy według art. 14 ust. 2 do kompetencji władzy przemysłowej I instancji. W powyższych wypadkach władza przemysłowa I instancji, nie wdrażając postępowania, określonego w art. 18 ust. 1, i w zasadzie bez zarządzenia rozprawy komisyjnej na miejscu w jaknajkrótszy sposób zbada przedstawiony przez petenta projekt i wyda decyzję w terminie dni 20, licząc od dnia otrzymania projektu.

Co do kompetencji władz w województwach poznańskim i pomorskiem zobacz art. 196.

Art. 29.

Od decyzji władz przemysłowych niższej instancji, wydanych w sprawach, dotyczących się zatwierdzenia projektów urządzenia zakładów przemysłowych, wolno stronom, t. j. przedsiębiorcy oraz tym zainteresowanym osobom, które w ustawowym terminie wystąpiły z zarzutami, odwołać się do władzy przemysłowej wyższej instancji.

O ile zarzuty, podniesione w odwołaniu, wypływają z zastosowania przepisów, w których zakresie wydały swą opinię władze, wskazane w art. 18 ust. 4, rozstrzyga władza przemysłowa wyższej instancji w porozumieniu z właściwymi władzami równorzędnej instancji.

Decyzja winna być powzięta w ciągu dni 30, licząc od dnia w którym władza odwoławcza otrzymała odwołanie.

Co do odwołania zobacz art. 137.

Art. 30.

W miarę potrzeby Ministrowie Przemysłu i Handlu, Pracy i Opieki Społecznej oraz Spraw Wewnętrznych łącznie ustalają w porozumieniu z innymi zainteresowanymi ministrami drogą rozporządzeń warunki, którym odpowiadać winny zakłady przemysłowe (art. 14) poszczególnych kategorii.

C. Prowadzenie przemysłu.

Art. 31.

Uprawniony do prowadzenia przemysłu wytwórczego ma prawo bez specjalnego zgłoszenia: 1. wykonywać wszelkie prace, potrzebne do zupełnego wykończenia i sprzedaży własnych wyrobów, 2. sprzedawać wyroby danego rodzaju przemysłu także cudzej produkcji.

Według tego artykułu np. przedsiębiorca prowadzący browar może dla sprzedaży piwa swej produkcji wyrabiać we własnych warsztatach beczki, stolarz zaś może zrobione przez siebie szafy lakierować, zaopatrywać w zamki, w zawiasy, w szyby, a to bez osobnego zgłoszenia wykonania tych czynności i bez wykazywania dowodu fachowego uzdolnienia w tym zakresie, jakkolwiek bednarstwo, lakiernictwo, ślusarstwo, szklarstwo są zaliczone do przemysłów rzemieślniczych. Natomiast o ileby np.

stolarz także przyjmował do lakierowania meble zrobione w obcym warsztacie, winien zgłosić władzy przemysłowej wykonywanie lakiernictwa i wykazać odpowiedni dowód uzdolnienia stosownie do art. 144.

Art. 32.

Wątpliwości przy stosowaniu art. 31 w poszczególnych wypadkach rozstrzyga władza przemysłowa wojewódzka po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej i izby rzemieślniczej.

Art. 33.

Prowadzący przemysł winien oznaczyć na zewnątrz w odpowiedni sposób swoje przedsiębiorstwo przemysłowe.

W zewnętrznem oznaczeniu należy uwidocznnić dokładnie i czytelnie imię i nazwisko lub firmę przemysłowca oraz rodzaj prowadzonego przemysłu i to w sposób, wykluczający wszelką wątpliwość, czy chodzi o przemysł wytwórczy, handlowy lub usługowy.

Uwidocznione imiona i nazwisko muszą się zgadzać z imionami i nazwiskiem, podanymi w zgłoszeniu przemysłu (art. 7), w podaniu o udzielenie koncesji (art. 9) lub też we wpisie firmy do rejestru handlowego.

Przedsiębiorstwa, prowadzone przez osoby prawne, należy oznaczyć na zewnątrz przez uwidocznienie zarejestrowanej firmy.

Z brzmienia ustępu i wynika, że każdy przemysłowiec ze stałą siedzibą winien oznaczyć na zewnątrz swoje przedsiębiorstwo, że zatem w wypadku,

kiedy przemysłowiec nie posiada osobnego lokalu przemysłowego (sklepu, kantoru, warsztatu i t. d.) winien uwidocznić imię i nazwisko i rodzaj prowadzonego przemysłu na zewnątrz swego mieszkania. Taki wypadek może zachodzić przy wykonywaniu np. kominiarstwa, mularstwa, brukarstwa i t. d.

Według art. 2 ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. Nr. 96, poz. 559) oznaczenie przedsiębiorstwa nie może być takie, aby wprowadzało w błąd odbiorców co do tożsamości z innym przedsiębiorstwem konkurencyjnym, gdziekolwiekby się ono znajdowało. „Jeżeli ktoś z powołaniem się na swe prawo (np. prawo do nazwiska) oznacza swe przedsiębiorstwo w sposób mogący wywołać pomyłki co do tożsamości z innym przedsiębiorstwem konkurencyjnym, które już dawniej używało podobnych oznaczeń, winien przez odpowiednie dodatki do oznaczeń usunąć możliwość wprowadzania w błąd odbiorców. Sąd jednak na wniosek późniejszego użytkownika oznaczeń może według uznania nakazać umieszczenie dodatków, usuwających obawę wprowadzenia w błąd odbiorców, także temu przedsiębiorcy, który w pierw oznaczenia używał, chociaż jest powodem“.

Art. 34.

Dopóki przemysł prowadzi się w myśl art. 40 na rachunek spadkobierców, albo na rachunek masy upadłości (konkursowej) lub spadkowej, należy go prowadzić pod nazwiskiem (firmą) ostatniego posiadacza z dodatkiem wskazującym na ten stosunek.

Art. 35.

Postanowienia art. 33 ust. 2 do 4 włącznie i art. 34 stosuje się odpowiednio do ogłoszeń, cenników i tym podobnych publikacyj przemysłowca, dotyczących się jego przedsiębiorstwa.

Art. 36.

O zaniechaniu prowadzenia przemysłu i o każdej zmianie lokalu przemysłowego należy bezzwłocznie zawiadomić władzę przemysłową I instancji.

O ile chodzi o zmianę lokalu, przeznaczonego do prowadzenia przemysłu koncesjonowanego (art. 8), należy uprzednio uzyskać na to pozwolenie władzy przemysłowej.

Zobacz art. 135 ust. 6 i 7, oraz art. 196.

Art. 37.

O otworzeniu filii należy donieść tak władzy przemysłowej I instancji, właściwej dla głównej siedziby przemysłu, jakoteż władzy przemysłowej, właściwej dla miejsca siedziby filii.

Co do osoby kierownika filii, co do miejsca, urządzenia i zewnętrznego oznaczenia filii stosuje się przepisy dotyczące się zakładu głównego.

W artykule tym jest mowa o filii w ścisłym tego słowa znaczeniu, a więc filją wytwórni np. mebli będzie osobno (poza głównym zakładem) urządzonego zakładu produkującego meble lub ich części, natomiast nie uważa się za filję w myśl tego artykułu lokalu sprzedaży mebli, urządzonego poza wytwórnią. (Konsekwencją tego jest, że przepisy odnoszące się do kierownika wytwórni mebli, nie tyczą się kierow-

nika lokalu sprzedaży, że zatem w szczególności nie może powstać kwestja co do żądania wykazania dowodu fachowego uzdolnienia kierownika lokalu sprzedaży do prowadzenia stolarstwa, gdyż do takiego kierownika mają zastosowanie tylko ogólne wymogi ustawowe, dotyczące prowadzących handel). Filją zaś przedsiębiorstwa handlowego jest lokal sprzedaży (sklep) poza głównym lokalem sprzedaży.

Co do kompetencji władz zobacz częściowo odmiennie postanowienia dla województw poznańskiego i pomorskiego w art. 196.

Art. 38.

Przemysł ze stałą siedzibą wolno prowadzić przez ustanowionego w tym celu zastępcę. O ustanowieniu zastępcy należy jednak donieść władzy przemysłowej, wykazując równocześnie, że zastępca posiada ustawowe warunki prowadzenia odnośnego przemysłu.

W razie wydzierżawienia przedsiębiorstwa przemysłowego należy donieść o tem władzy przemysłowej I instancji. Donieść winien o tem przemysłowiec wspólnie z dzierżawcą, który winien wykazać, że posiada ustawowe warunki prowadzenia odnośnego przemysłu.

Jeżeli władza przemysłowa zabroni prowadzenia przemysłu przez zgłoszonego zastępcę z powodu, że zastępca nie odpowiada warunkom ustawowym, prawo odwołania się do wyższej władzy przemysłowej przysługuje tylko przemysłowcowi.

Dzierżawca przedsiębiorstwa przemysłowego jest co do praw i obowiązków, wpływających z niniej-

szego rozporządzenia i co do prowadzenia przemysłu uważany za przemysłowca samodzielnego.

Przepis ten ogranicza wolność przedsiębiorcy w wyborze zastępcy lub dzierżawcy o tyle, że ustanowiony przez przedsiębiorcę zastępca lub upatrzony dzierżawca winien odpowiadać warunkom ustawowym co do prowadzenia odnośnego przemysłu. Co do tych warunków zobacz art. 4, 9 ustęp 1 i art. 144.

Obowiązek doniesienia władzy przemysłowej o ustanowieniu zastępcy spoczywa tylko na przedsiębiorcy; w razie więc zaniechania tego doniesienia, może być pociągnięty do odpowiedzialności tylko przedsiębiorca, a nie zastępca. Inaczej natomiast ma się sprawa w razie zaniechania doniesienia o wydzierżawieniu przedsiębiorstwa, gdyż w takim wypadku może być pociągnięty do odpowiedzialności tak przedsiębiorca jak i dzierżawca.

Art. 39.

Przemysłowiec ma prawo nawet sposobem określonym osobiście lub przez swych pracowników (pełnomocników handlowych, komiwojażerów): 1. zbierać zamówienia na swe towary u kupców i wytwórców, w których przedsiębiorstwie towary odnośnego rodzaju mają zastosowanie, 2. skupywać dla potrzeb swego przemysłu towary u kupców, wytwórców lub w miejscach publicznej sprzedaży.

Minister Przemysłu i Handlu ustala drogą rozporządzenia po wysłuchaniu opinii izb przemysłowo-handlowych bliższe warunki wykonywania czynności określonych w ustępie poprzedzającym, oraz ustala towary, na które można szukać zamówień także

u innych osób, aniżeli wskazanych w ustępie poprzedzającym pod l. 1. W taki sam sposób reguluje Minister Przemysłu i Handlu zbieranie zamówień na towary przez samodzielnych agentów handlowych.

Artykuł ten w ustępie pierwszym ustala, że przemysłowiec (t. j. tak fabrykant, rzemieślnik i inny przemysłowiec wytwarzający, jak kupiec) ma prawo *nawet sposobem okrężnym* a) zbierać zamówienia na swoje towary, b) skupywać dla potrzeb swego przemysłu towary, byle zbierał (osobiście bądź przez swych pracowników) zamówienia *na swe towary u kupców i wytwórców, w których przedsiębiorstwach* towary odnośnego rodzaju mają zastosowanie lub byle skupował dla potrzeb swego przemysłu u kupców lub miejscach publicznej sprzedaży. Na podstawie ustępu drugiego artykułu 39 może być ustalone, a) w jaki sposób będzie mogła osoba spełniająca funkcje wyżej określone wylegitymować się na żądanie organów władzy, że jest uprawnioną w myśl art. 39 ustęp 1 do spełniania tych czynności, b) na które towary może przemysłowiec (lub jego pełnomocnik) zbierać zamówienia *nawet u innych osób, aniżeli u kupców i wytwórców wyżej określonych* i czy zbierający zamówienia może mieć przy sobie oprócz próbek, wzorów także i towary. Ponadto art. 39 upoważnia Ministra do uregulowania w drodze rozporządzenia zbierania zamówień przez *samodzielnych* agentów handlowych. Co do spełniania omawianych czynności przez zagranicznych przemysłowców i komiwojażerów w Polsce i odwrotnie zobacz odnośne postanowienia umów handlowych w Dodatku I.

Art. 40.

Na podstawie uprawnienia, nabytego przez przemysłowca, może być po jego śmierci wykonywany dalej odnośny przemysł koncesjonowany lub rzemieślniczy na rachunek wdowy przez czas jej wdowieństwa, albo na rachunek małoletnich zstępnych przez czas ich małoletności. Przemysł nie może być wykonywany na rachunek wdowy, o ile była ona sądownie rozdzielona od stołu i łóża z własnej winy lub też została wykluczona od spadkobrania.

Władzy przemysłowej I instancji należy donieść bez zwłoki, na czyj rachunek będzie wykonywany przemysł i równocześnie wymienić osobę, powołaną do dalszego prowadzenia przemysłu.

Jeżeli oprócz wdowy, która chce korzystać z prawa, określonego w ust. 1, pozostali także małoletni zstępni do spadku uprawnieni, natenczas prawo dalszego wykonywania przemysłu przysługuje wspólnie wdowie i tym zstępnym, o ile przemysłowiec nie poczynił w tej mierze innych zarządzeń.

Prowadzenie przemysłu na rachunek masy upadłości (konkursowej) lub spadkowej należy również zgłosić władzy przemysłowej.

Osoby, powołane do dalszego prowadzenia przemysłu w wypadkach w tym artykule przewidzianych, winny odpowiadać warunkom ustawowym dla prowadzących przemysł.

Postanowienia tego artykułu mają zwłaszcza w tych wypadkach doniosłe znaczenie, w których chodzi o dalsze prowadzenie przemysłu koncesjonowanego. Tak np. na podstawie koncesji udzielonej przedsiębiorcy na prowadzenie hotelu lub na zakład

lombardowy można po jego śmierci prowadzić dalej dane przedsiębiorstwo na rachunek wdowy lub małoletnich zstępnych. W takich więc wypadkach mimo śmierci przedsiębiorcy koncesja nie wygasa, przeto nie potrzeba uzyskiwać nowej koncesji na dalsze prowadzenie danego przedsiębiorstwa. Co do oznaczenia przedsiębiorstwa na zewnątrz zobacz art. 34.

Art. 41.

Przepisy, regulujące prowadzenie przemysłów koncesjonowanych (art. 8), wydaje Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami w drodze rozporządzeń po uprzednim wysłuchaniu opinii izb przemysłowo-handlowych. W szczególności Minister Przemysłu i Handlu może przepisać prowadzenie ksiąg, wykazów, a dla przedsiębiorstw wymienionych w artykule 8 l. 7 i 9, także składanie kaucji.

Przepisy o przemyśle gospodnim (hotele, domy zajezdne, pensjonaty) mogą zobowiązywać osoby, trudniące się tym przemysłem, do składania władzy przemysłowej I instancji cenników do zatwierdzenia. Zatwierdzenie cenników następuje po wysłuchaniu opinii rady gminnej (miejskiej) i izby przemysłowo-handlowej.

Artykułem tym została ustalona kompetencja Ministra Przemysłu i Handlu do wydawania przepisów regulujących prowadzenie przemysłów koncesjonowanych. Ustawa pozostawia przytem uznaniu Ministra („wydaje“, „może“) czy, kiedy i jakie rozporządzenia należy wydać na zasadzie art. 41.

Art. 42.

Przedsiębiorcy, prowadzący przemysł zastawniczy, winni składać kaucję i prowadzić osobne księgi i wykazy, tyjące się zastawów.

Kaucja, której złożenie nie zwalnia przedsiębiorcy od osobistej odpowiedzialności, służy do zabezpieczenia pokrycia roszczeń do przedsiębiorcy, wynikłych z prowadzenia przezeń przemysłu zastawniczego.

Rada Ministrów na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu, przedstawiony po wysłuchaniu opinii izb przemysłowo-handlowych i w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych i Skarbu, wyda drogą rozporządzenia przepisy, tyjące się kaucji, a w szczególności ustalające wysokość kaucji według poszczególnych kategorii miejscowości, sposób i warunki jej składania i uzupełnienia oraz zwrotu po zaniechaniu prowadzenia przemysłu, tudzież przepisy, tyjące się zawierania umów zastawniczych, obowiązków i praw prowadzącego przemysł zastawniczy w razie niewykupienia zastawionego przedmiotu, wreszcie przepisy, tyające się sposobu prowadzenia ksiąg i wykazów.

Rozporządzenie wykonawcze do tego artykułu winno wejść w życie z dniem wejścia w życie ustawy.

Art. 43.

Dla przedsiębiorstw, prowadzących przemysł przewozu osób i towarów, dla publicznych posłańców, tragarzy, przewodników i dla kominiarzy może władza przemysłowa I instancji ustalić taryfy maksymalne po wysłuchaniu opinii rady gminnej (miejskiej).

skiej) oraz izby przemysłowo-handlowej, o ile zaś chodzi o kominiarzy — także izby rzemieślniczej.

Art. 44.

Zarządy zakładów przemysłowych, których wykaz ustala Minister Przemysłu i Handlu, obowiązane są przedstawiać władzy przemysłowej II instancji w wyznaczonych przez nią terminach informacje co do produkcji i urządzeń zakładów.

Ustawa nie przepisuje specjalnej formy dla ustalenia wykazu zakładów przemysłowych, o których mowa w tym artykule, daje przeto Ministrowi Przemysłu i Handlu możność obrania najbardziej celowej formy obwieszczenia danego zarządzenia.

DZIAŁ III.

Przemysł okrężny.

Art. 45.

Za przemysł okrężny w rozumieniu niniejszego rozporządzenia uważa się następujące zatrudnienia zarobkowe, wykonywane samoistnie, zawodowo i osobiście bez stałej siedziby przemysłowej:

- 1) sprzedaż towarów;
- 2) skupywanie w celu odprzedaży towarów u innych osób niż u kupców, albo w innych miejscach niż w przeznaczonych do sprzedaży towarów;
- 3) proponowanie i wykonywanie drobnych świadczeń natury przemysłowej (jak drutowanie naczyń, naprawianie parasoli, ostrzenie noży, wprawianie szyb i t. p.).

Według definicji zawartej w tym artykule za handel okrężny uważa się zawodowe wykonywanie bez stałej siedziby: a) sprzedaży towarów, b) skupywania w celu odsprzedaży towarów u innych osób niż u kupców albo w innych miejscach niż przeznaczonych do sprzedaży towarów. Z postanowień więc tego artykułu i art. 39 wynika, że w zasadzie każdy, kto zamierza zawodowo prowadzić sposobem okrężnym czynności handlowe wyżej określone, winien uzyskać na to pozwolenie władzy (art. 46). Wyjątek od tej zasady ustala ustawa w art. 39 dla przemysłowców ze stałą siedzibą, którzy mają prawo (a więc nie potrzebują uzyskiwać osobnego pozwolenia — licencji) nawet sposobem okrężnym skupywać dla potrzeb swego przemysłu towary u kupców, wytwórców lub w miejscach publicznej sprzedaży. Kupiec przeto ze stałą siedzibą prowadzący handel towarami spożywczymi ma prawo skupywać tego rodzaju towary sposobem okrężnym nie tylko u kupców lub miejscach publicznej sprzedaży (jak targi, jarmarki, sale licytacyjne) lecz też u wytwórców. O ileby natomiast chciał skupywać okrężnie takie towary także w innych miejscach (na ulicach miasta, po drogach), lub u innych osób aniżeli u kupców i wytwórców, musiałby uzyskać na to licencję (art. 46). Nadto przewiduje ustawa zwolnienie od uzyskiwania licencji w wypadkach określonych art. 53. Zobacz ponadto §§ 19 i 28 ustawy o państwowym podatku przemysłowym (Dodatek II).

Art. 46.

Kto zamierza prowadzić przemysł okrężny, winien uzyskać licencję (pozwolenie) władzy przemysłowej.

słowej I instancji właściwej dla miejsca jego zamieszkania.

Zobacz art. 135, ust. 2 i 3.

Art. 47.

Następujące towary nie mogą być sprzedawane i skupywane w wykonywaniu przemysłu okrężnego:

- 1) napoje alkoholowe;
- 2) drogie kamienie, platyna, złoto i srebro, przedmioty sporządzone z tych kruszców, tudzież mające ozdoby lub oprawę z tych kruszców, monety wszelkiego rodzaju;
- 3) karty do gry;
- 4) papiery wartościowe, losy loteryjne, udziały na papiery wartościowe i losy;
- 5) materiały i przedmioty pyrotechniczne i wybuchowe wszelkiego rodzaju;
- 6) łatwo zapalne płyny;
- 7) wszelkiego rodzaju broń i amunicja oraz przedmioty ekwipunku wojskowego;
- 8) środki lecznicze i trucizny.

Nie mogą być sprzedawane w wykonywaniu przemysłu okrężnego używane: ubrania, obuwie, bielizna, pościel, w szczególności pierze z pościeli, ponadto włosy ludzkie.

Art. 48.

Prowadzącemu handel okrężny nie wolno przy sprzedaży towaru na raty zastrzegać sobie lub osobie trzeciej prawa odstąpienia od umowy w razie niewykonania przez nabywcę towaru warunków umowy.

Prowadzącemu handel okrężny drukami, obrazami i rysunkami nie wolno ich sprzedawać, jeżeli kupującemu zapewnia się premję albo jeżeli na drukach, dostarczanych częściami, nie jest uwidoczniła cena całego wydania.

Art. 49.

Prowadzącemu handel okrężny nie wolno sprzedawać towarów sposobem przetargu lub losowania.

Art. 50.

Jeżeli prowadzący przemysł okrężny używa w tym celu wózka, kosza, straganu i t. p., winien je zaopatrzyć napisem zawierającym jego nazwisko, imię i miejsce zamieszkania.

Uwidocznione w napisie nazwisko, imię i miejsce zamieszkania winny zgadzać się z nazwiskiem, imieniem i miejscem zamieszkania podanymi w licencji (art. 56).

Art. 51.

Należy odmówić licencji na przemysł okrężny, jeżeli osoba, starająca się o nią:

- 1) jest dotknięta chorobą zakaźną;
- 2) zostaje pod dozorem policyjnym;
- 3) jest znana jako nałogowy żebrak, włóczęga lub pijak.

Nadto należy odmówić licencji na przemysł okrężny osobom nie mającym obywatelstwa polskiego.

Wyłączenie obcokrajowców od prowadzenia przemysłu okrężnego jest wprawdzie wyjątkiem od za-

sady ustalonej w art. 4, co do przemysłu okrężnego jednak zastrzegła sobie Polska w zawartych umowach (konwencjach, traktatach) handlowych zupełną swobodę własnego ustawodawstwa (zobacz odnośne postanowienia w Dodatku I).

Art. 52.

Można odmówić licencji na przemysł okrężny, jeżeli osoba starająca się o nią:

- 1) nie skończyła jeszcze 21 roku życia;
- 2) nie ma w Państwie faktycznego stałego miejsca zamieszkania;
- 3) została skazana za czyny popełnione przeciw Państwu, z chęci zysku, przeciw moralności publicznej, za rozmyślne nastawianie na życie i zdrowie ludzkie, za podpalenie lub za przekroczenie zakazów i zarządzeń, zapobiegających szerzeniu się chorób zaraźliwych ludzkich i zwierzęcych, — na karę więzienia lub aresztu, o ile nie upłynęło jeszcze trzy lata od odbycia kary;
- 4) była parokrotnie karana w ostatnich dwóch latach, poprzedzających dzień załatwienia jej podania, za niestosowanie się do przepisów, regulujących prowadzenie przemysłu okrężnego.

Jeżeli żadna z przytoczonych w art. 51 i 52 okoliczności nie ma miejsca i wydaniu licencji nie stoi na przeszkodzie zarządzone na podstawie art. 55, ust. 3 ograniczenie, władza przemysłowa winna wydać licencję.

Art. 53.

Nie wymaga się licencji na przemysł okrężny od tego:

- 1) kto osobiście lub przez domowników sprzedaje sposobem okrężnym surowe produkty swego gospodarstwa rolnego, leśnego, ogrodniczego, sadowniczego, swej hodowli drobiu, pasieki, albo zwierzyń i ryby, uzyskane z własnego polowania i połowu;
- 2) kto w promieniu 15 kilometrów od miejsca swego zamieszkania sprzedaje sposobem okrężnym wyroby, należące do przedmiotów zwykłego obrotu targów małych (art. 61, ust. 1), albo spełnia drobne świadczenia natury przemysłowej, o ile to odpowiada zwyczajom miejscowym.

W uwzględnieniu miejscowych zwyczajów i stosunków targowych władza przemysłowa wojewódzka może ustalić po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej i zrzeszeń zawodowych, jakie jeszcze inne przedmioty powszedniego użytku można sprzedawać sposobem okrężnym bez licencji.

Nie wymaga się licencji od osób, prowadzących przemysł okrężny jedynie na targach (jarmarczniczków). Winny one jednak o rozpoczęciu prowadzenia tego przemysłu donieść władzy przemysłowej, właściwej dla miejsca zamieszkania, która w myśl art. 7 potwierdzi odbiór doniesienia.

Zobacz art. 59.

Co do jarmarczniczków zobacz § 20 ustawy o państwowym podatku przemysłowym (Dodatek II).

Art. 54.

Licencję na przemysł okrężny wydaje się na rok kalendarzowy i na obszar danego województwa. Władze przemysłowe wojewódzkie mogą rozszerzać ważność licencji, wydanej w innym województwie, na swoje terytorja na czas najdłuższej do końca roku kalendarzowego, na który wydana została licencja.

Ustawa pozostawia swobodnemu uznaniu władzy przemysłowej wojewódzkiej uwzględnienie prośby o rozszerzenie ważności licencji wydanej w innym województwie na swoje terytorjum. Nie zwalnia to jednak władzy od obowiązku podania powodów w razie nie uwzględnienia odnosnej prośby (zob. art. 137).

Art. 55.

Jeżeli stosunki miejscowe uzasadniają ograniczenie przemysłu okrężnego w danej gminie, władza przemysłowa wojewódzka może zarządzić na wniosek rady gminnej (miejskiej), że w gminie tej na prowadzenie przemysłu okrężnego, wymienionego w art. 45 l. 1 i 3, na podstawie licencji, wydanej przez inną władzę, będzie wymagane osobne zezwolenie (wiza) miejscowej władzy przemysłowej.

Zarządzenie takie należy ogłaszać w urzędowym czasopiśmie wojewódzkim i w Monitorze Polskim. Nadto zarządzenia te winny być uwidaczniane na tablicy, przeznaczonej na obwieszczenia urzędu gminnego.

W razie nadmiernej nieuzasadnionej miejscowemi stosunkami liczby starających się o licencję na przemysł okrężny określony w art. 45 l. 1 i 3, władza

przemysłowa wojewódzka po zasięgnięciu opinii izby przemysłowo-handlowej, o ile zaś chodzi o przemysł okrężny, określony w art. 45 l. 3, także opinii izby rzemieślniczej, może ograniczyć ilość wydawanych licencji; w takim razie jednak należy uwzględnić wszystkie te osoby, które posiadały już licencję na przemysł okrężny.

Przewidziane w ustępie pierwszym ograniczenia prowadzenia przemysłu okrężnego w poszczególnych miejscowościach daje władzom możność odpowiedniego regulowania nadmiernego przypływu zamiejscowych handlarzy okrężnych, jaki często daje się zauważyć w większych miastach, oraz w czasie sezonu kuracyjnego lub letniego w zdrojowiskach, uzdrowiskach i letniskach.

Art. 56.

Licencja na przemysł okrężny winna zawierać następujące szczegóły: imię i nazwisko właściciela licencji, rok urodzenia, stan rodzinny, miejsce zamieszkania i opis jego osoby oraz dokładne określenie rodzaju przemysłu okrężnego.

Wzory licencyj ustali Minister Przemysłu i Handlu, który może zarządzić użycie fotografii zamiast opisu osoby.

Art. 57.

Właściciel licencji winien mieć ją przy sobie w czasie prowadzenia przemysłu okrężnego i na żądanie władz właściwych i ich organów okazywać ją lub zaprzestać prowadzenia przemysłu, jeżeli nie ma licencji przy sobie.

Jest on również obowiązany okazywać towary, które ma z sobą.

Art. 58.

Prowadzący przemysł okrężny może mieć pomocnika, o ile uzyskał na to pozwolenie władzy przemysłowej, która wydała mu licencję. Pozwolenie takie uwidocznili władza przemysłowa w licencji z podaniem bliższych danych (art. 56), tyczących się pomocnika.

Pozwolenia należy odmówić, jeżeli pomocnik należy do osób wyłączonych w myśl art. 51 do prowadzenia przemysłu okrężnego. Pozwolenia można odmówić z powodów wyszczególnionych w art. 52, oraz jeżeli żadne okoliczności, zasługujące na uwzględnienie, nie przemawiają za udzieleniem pozwolenia.

Prowadzący przemysł okrężny powinien z zasady obchodzić się bez pomocnika (art. 45, ustęp 1). W tym artykule jednak jest przewidziana możliwość udzielenia pozwolenia na przybranie sobie stałego pomocnika w wypadkach zasługujących na uwzględnienie (podeszły wiek, ułomność fizyczna, konieczność używania stale obcej pomocy do przenoszenia lub przewożenia wózkiem i t. p. towarów ciężkich lub znacznej objętości). Z brzmienia tego artykułu wynika, że właściciel licencji nawet w razie przybrania sobie w myśl powyższego pomocnika winien osobiście wykonywać przemysł okrężny a zatem nie może pozostawić pomocnikowi nawet chwilowo wykonywania tego przemysłu na podstawie swej licencji (patrz art. 57).

Art. 59.

Nie wolno wchodzić bez pozwolenia celem prowadzenia przemysłu okrężnego do prywatnych mieszkań, a po zachodzie słońca do obcych domów i zagrod. Przepis ten stosuje się także do sprzedaży i prac przemysłowych, o których mowa w art. 53.

DZIAŁ IV.

Targi gminne.

Art. 60.

Targi gminne dzielą się na:

- 1) targi małe (zwykłe, tygodniowe);*
- 2) targi wielkie (powiatowe, wojewódzkie, odpustowe, kiermasze, jarmarki).*

W ustawie przemysłowej jest mowa jedynie o targach gminnych tj. o targach odbywających się w lokalach i miejscach urządzonych przez gminę jako targowisko, a to w dniach i godzinach ustalonych regulaminem targowym, uchwalonym przez radę gminną (miejską) i zatwierdzonych przez władzę przemysłową. (Ponadto zobacz str. 115—116).

Art. 61.

Targi małe odbywają się stosownie do potrzeb miejscowych. Obrót targowy na nich ogranicza się do produktów surowych przyrody, zwierząt domowych z wyłączeniem większych zwierząt (jak koni, krów, wołów), do artykułów żywnościowych wszelkiego rodzaju, naczyń i narzędzi gospodarczych i rolniczych oraz do przedmiotów, których wytwarzaniem zajmuje się ubocznie okoliczna ludność.

Na wniosek rady gminnej (miejskiej) władza przemysłowa I instancji ustala, jakie jeszcze przedmioty oprócz wyżej określonych z uwagi na zwyczaje i potrzeby miejscowe uważać należy jako przedmioty obrotu targowego na danym targu małym.

Głównym celem targów małych jest, jak to wynika z definicji, ułatwianie *aprowizacji* oraz zaopatrywania się ludności miejscowej i okolicznej w narzędzia gospodarcze i rolnicze, oraz w takie przedmioty powszedniego użytku, które ludność okoliczna danej miejscowości zwykła nabywać na targach. Pod tym względem zachodzą różnice w zwyczajach ludności poszczególnych okolic. Dlatego w ustępie drugim tego artykułu jest przewidziana możliwość rozszerzania listy przedmiotów obrotu targowego z uwagi na zwyczaje i potrzeby miejscowe.

Art. 62.

Na targach wielkich obrót towarowy obejmuje wszystkie przedmioty wolnego obrotu towarowego, o ile poszczególne uprawnienia targowe nie ograniczają obrotu targowego wyraźnie do pewnych rodzajów towarów, jak np. do bydła, wełny, zboża. Obrót targowy obejmuje jednak i w razie takiego ograniczenia uprawnienia targowego także przedmioty, określone postanowieniami art. 61.

Z natury rzeczy wynika, że targi wielkie (jarmarki) odbywają się rzadziej, aniżeli targi małe. Z udzielonego uprawnienia targowego powinno jasno wynikać w razie ograniczenia obrotu targowego dla jakich rodzajów towarów poza przedmiotami

określonymi w artykule 61 przeznaczony jest dany targ wielki. Jest to rzeczą ważną z uwagi na postanowienia artykułu 67 ustęp 1 i na postanowienia umów (traktatów, konwencji) handlowych, dotyczące się zwiedzania targów i jarmarków przez cudzoziemców.

Art. 63.

Targi odbywają się w tych lokalach i na tych miejscach, które gmina w tym celu dostarczy i urządzi jako targowisko, w dnie, określone w uprawnieniu, i w godzinach, ustalonych w regulaminie.

Obrót towarowy, dokonywany poza targowiskami albo poza czasem targowym, nie jest obrotem targowym.

Art. 64.

Uprawnienia na targi (przywileje targowe), nabyte przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, pozostają w mocy.

Art. 65.

Uprawnień na targi małe udziela władza przemysłowa I instancji, a na targi wielkie władza przemysłowa wojewódzka — w obu wypadkach po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej.

Gmina, starająca się o uprawnienie targowe, winna przedstawić projekt urządzenia targowiska (art. 63) i projekt regulaminu targowego (art. 68).

Przy udzielaniu uprawnień na targi należy baczyć na to, ażeby nowy targ z powodu obranego czasu targowego nie przeszkadzał w znacznej mierze normalnemu obsyłaniu targów okolicznych.

Art. 66.

Od decyzji, nie uwzględniającej w całości lub częściowo wniosku gminy o udzielenie jej uprawnień targowego, gmina może odwołać się w terminie czterotygodniowym do władzy przemysłowej wyższej instancji, która rozstrzyga ostatecznie.

W województwach poznańskim i pomorskiem rozstrzygają w II instancji w sprawach targów małych wojewódzkie sądy administracyjne (art. 196).

Art. 67.

Każdy ma prawo uczęszczać na targi, tudzież sprzedawać i kupować na targach towary, należące do kategorii przedmiotów dozwolonego na nich obrotu targowego.

Takie jednak towary, których sprzedażą trudnić się można jedynie na podstawie uzyskanej koncesji, wolno na targach sprzedawać tylko osobom, posiadającym koncesje.

O ile miejscowe zwyczaje i potrzeby za tem przemawiają, wolno zastrzec regulaminem targu małego konsumentom wyłączne prawo zakupu artykułów żywnościowych w pierwszych godzinach targowych.

Zasadniczem postanowieniem, ustalającym najważniejsze kryterjum obrotu targowego jest przepis, że *każdy ma prawo* (już z mocy ustawy) *uczęszczać na targi, tudzież sprzedawać i kupować* na targach towary należące do kategorii przedmiotów dozwolonego na nich obrotu targowego. Na zasadzie tego postanowienia nawet ci, którzy chcą *okrężnym sposobem* sprzedawać i kupować towary, nie potrzebują żadnych pozwoleń (licencyj), jeżeli spełnianie tych czynności ograniczą na miejsca przeznaczone dla targu i na rodzaje towarów dopuszczonych do obrotu na danym targu. Tyczy się to również cudzoziemców, jakkolwiek cudzoziemcy pozatem nie mogą prowadzić w Polsce handlu okrężnego (§ 51).

Co do dopuszczania cudzoziemców na targi zobacz umowy handlowe, a w szczególności art. 4 umowy między Polską a Turcją, art. 27 Konwencji między Polską a Francją (Dodatek I str. 297).

Art. 68.

Porządek targowy ustala się zgodnie z powyższymi przepisami regulaminem targowym, który uchwała rada gminna (miejska), a zatwierdza właściwa (art. 65) władza przemysłowa po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej.

Co do opłat za używanie komunalnych urządzeń targowych zobacz ustawę z dn. 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. Nr. 94, poz. 747) i rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy z dn. 18 marca 1924 r. (Dz. U. Nr. 31, poz. 317).

DZIAŁ V.

Korporacje i związki korporacyj.

I. Korporacje.

Art. 69.

Celem spełnienia zadań, określonych w art. 70, prowadzący samodzielnie przemysł mogą zrzeszać się na zasadzie postanowień niniejszego rozporządzenia w korporacje.

Przyjęcie dla korporacji innej nazwy (jak zgromadzenie, stowarzyszenie przemysłowe) jest dopuszczalne, o ile nazwa odpowiada charakterowi korporacji jako zrzeszenia osób prowadzących przemysł.

W dziale V zawarte są normy dotyczące się *dobrowolnego* zrzeszania się prowadzących jakikolwiek przemysł w rozumieniu ustawy przemysłowej (art. 1 i 2). Na podstawie art. 69 mogą się zrzeszać przemysłowcy bądź wykonywający ten sam rodzaj przemysłu (np. hotelarze), bądź prowadzący przemysł rozmaitych rodzajów pokrewnych, a nawet nie pokrewnych (np. kawiarze, restauratorzy i hotelarze, lub kupcy towarów korzennych, restauratorzy i t. d.). Naturalnie ze względu na gospodarcze zadania jakie ma spełniać korporacja, jest bardziej celowe tworzenie korporacyj skupiających przemysłowców bądź tego samego bądź pokrewnych rodzajów. Postanowienie art. 69 nie uszczupla prawa zrzeszania się prowadzących przemysł na podstawie ogólnych ustaw o stowarzyszeniach (art. 110).

Art. 70.

Zadaniem korporacji jest:

- 1) *pielegnowanie ducha łączności oraz utrzymywanie i podnoszenie godności zawodowej członków;*
- 2) *piecza nad utrzymaniem dobrego stosunku między członkami korporacji i ich pracownikami, prowadzenie informacyjnych wykazów wolnych miejsc pracy w przedsiębiorstwach członków korporacji i poszukujących takich miejsc pracy;*
- 3) *piecza nad sprawami młodzieży przemysłowej, pozostającej na nauce u członków korporacji, oraz rozstrzyganie sporów, wynikłych ze stosunku nauki.*

Art. 70 zawiera zasadnicze zadania korporacji, które korporacja, działająca na podstawie ustawy przemysłowej, musi spełniać tak, że w statucie korporacji (art. 73) winny postanowienia tego artykułu być w zupełności uwzględnione, podczas gdy od woli zrzeszonych zależy ustalenie w statucie, które z zadań określonych w art. 71 i w jakiej mierze korporacja będzie spełniała.

Art. 71.

Korporacje mogą rozszerzyć swoją działalność na spełnianie następujących zadań:

- 1) *popieranie i urządzanie szkół, kursów, odczytów i t. p. celem wykształcenia zawodowego członków korporacji i ich pracowników oraz uczniów;*
- 2) *tworzenie kas i funduszy zapomogowych dla członków korporacji i ich rodzin i pracowników;*

- 3) *gospodarcze popieranie przemysłowej pracy członków korporacji przez utrzymywanie wspólnych warsztatów pracy, składów surowców, półfabrykatów i wzorów, wspólnych magazynów sprzedaży, przez zakładanie kas zaliczkowych dla członków i t. p.*

Co do statutów zobacz art. 73, ust. 4 i art. 75.

Art. 72.

Okrąg korporacji nie powinien z zasady rozciągać się poza obszar jednego powiatu administracyjnego. Na rozszerzenie okręgu na inne powiaty lub gminy, należące do jednego i tego samego województwa, wymagane jest zezwolenie władzy przemysłowej wojewódzkiej.

Na rozszerzenie okręgu korporacji na gminy lub powiaty, należące do innego województwa, wymagane jest zezwolenie Ministra Przemysłu i Handlu.

W razie udzielenia zezwolenia na utworzenie kilku korporacji dla jednego i tego samego rodzaju przemysłu z okręgami, obejmującymi jedne i te same powiaty lub gminy, bądź w całości bądź częściowo, winny być statutowo ustalone nazwy odnośnych korporacji w taki sposób, ażeby ułatwić odróżnianie tych korporacji od siebie.

Z tego artykułu łącznie z art. 73 ustęp 2 L. 1 i art. 74, wynika, że w wypadkach, kiedy okręg korporacji nie rozciąga się poza obszar jednego województwa, przewidziane w art. 72 zezwolenie władzy przemysłowej wojewódzkiej łączy się z zatwierdzeniem statutu. Natomiast w wypadkach, kiedy chodzi o rozszerzenie okręgu korporacji poza terytorjum jednego województwa, zatwierdzenie statutu może nastąpić do-

piero po udzieleniu przez Ministra Przemysłu i Handlu zezwolenia na zaznaczone wyżej rozszerzenie okręgu korporacji.

Art. 73.

Zadania korporacji, ustroj jej zarządu i stosunki prawne członków, o ile niniejsze rozporządzenie nie zawiera w tym względzie postanowień, ustala się w statucie.

Statut musi zawierać postanowienia, dotyczące się:

- 1) *nazwy, siedziby, okręgu, oraz określenia tych rodzajów i gałęzi przemysłu, dla których korporacja jest utworzona;*
- 2) *zadań korporacji;*
- 3) *przyjęcia, wystąpienia i wykluczenia członków;*
- 4) *praw i obowiązków członków oraz sposobu wymierzania i poboru opłat (wpisowego i składek);*
- 5) *zakresu działania, sposobu zwoływania i odbywania walnego zebrania oraz warunków ważności jego uchwał;*
- 6) *liczby i wyboru delegatów, jeżeli zebranie ma się składać z delegatów (art. 87);*
- 7) *składu, zakresu działania i okresu pełnienia funkcji zarządu korporacji oraz warunków ważności jego uchwał;*
- 8) *sposobu stwierdzania uchwał walnego zebrania i zarządu;*
- 9) *kontroli nad przestrzeganiem przepisów, wydanych o zatrudnieniu pomocników i uczniów, uczęszczaniu do szkoły kształcącej lub zawodowej i przepisów, regulujących sprawę uczniów;*

- 10) sposobu rozstrzygania sporów, wynikłych ze stosunku nauki;
- 11) preliminarzy i rocznych zamknięć rachunków;
- 12) kar porządkowych;
- 13) zmiany statutu oraz uchwalania i zmiany statutów dodatkowych (art. 75);
- 14) rozwiązania korporacji;
- 15) czasopisma, w którym zamieszcza się obwieszczenia korporacji.

Statut nie może zawierać postanowień, które są sprzeczne z obowiązującymi przepisami, albo nie dotyczą się zadań korporacji, określonych niniejszem rozporządzeniem.

Nie wolno zamieszczać w statucie głównym korporacji postanowień szczegółowych o urządzeniach do spełniania zadań wymienionych w art. 71 l. 2 i 3.

Co do współudziału czeladników w spełnianiu zadań korporacji rzemieślniczych (cechów) zobacz art. 161.

Art. 74.

Statut korporacji zatwierdza władza przemysłowa wojewódzka, właściwa dla miejsca siedziby korporacji. Zatwierdzenia statutu należy odmówić, jeżeli statut nie odpowiada obowiązującym przepisom.

Od decyzji odmownej można odwołać się do Ministra Przemysłu i Handlu w terminie czterotygodniowym.

Postanowienia powyższe stosuje się także do zmiany statutu korporacji.

Z postanowienia tego artykułu w związku z art. 137 ustęp 1 wynika, że władza przemysłowa w razie niezatwierdzenia statutu winna w swej odmownej

decyzji wskazać którym przepisom ustawowym statut sprzeciwia się lub nie czyni zadość.

W województwach poznańskim i pomorskim zatwierdzanie statutów jest zastrzeżone wojewódzkim sądom administracyjnym (zobacz art. 196).

Art 75.

Postanowienia o poszczególnych urządzeniach do spełniania zadań wymienionych w art. 71 l. 2 i 3, należy ująć w osobne statuty (statuty dodatkowe korporacji).

Statuty takie zatwierdza władza przemysłowa wojewódzka. Przed powzięciem decyzji należy zasięgnąć opinii rady gminnej (miejskiej), izby przemysłowo-handlowej, a o ile chodzi o korporację rzemieślniczą (cech) izby — rzemieślniczej.

Od decyzji odmownej korporacja może odwołać się do Ministra Przemysłu i Handlu w terminie czterotygodniowym.

Postanowienia powyższe stosuje się także do zmiany statutów dodatkowych z tem ograniczeniem, że pozostawia się uznaniu władzy przemysłowej, czy w poszczególnym wypadku można powziąć decyzję bez zasięgnięcia opinii w myśl ustępu drugiego.

Zatwierdzanie statutów dodatkowych nie zostało przekazane artykułem 196 wojewódzkim sądom administracyjnym; należy przeto także w województwach poznańskim i pomorskim do kompetencji władzy przemysłowej wojewódzkiej.

Art. 76.

Należy oddzielnie prowadzić rachunki dochodów i rozchodów urządzeń korporacji określonych w art. 71 l. 2 i 3, tudzież zarządzać, oddzielnie majątkiem przeznaczonym dla poszczególnych urządzeń tego rodzaju. Majątku tego nie wolno używać na pokrywanie wydatków na inne cele.

Art. 77.

Korporacja jest osobą prawną; może nabywać majątek ruchomy i nieruchomy, zawierać umowy, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywaną.

Za zobowiązania odpowiada korporacja swoim majątkiem.

Ustawa przemysłowa nie przewiduje żadnych specjalnych formalności, a w szczególności rejestracji sądowej, dla uzyskania przez korporację osobowości prawnej, przeto korporacja staje się osobą prawną z chwilą ukonstytuowania się na podstawie zatwierdzonego statutu.

Art. 78.

Na członków korporacji wolno przyjmować:

- 1) prowadzących samodzielnie w okręgu korporacji przemysł, dla którego korporacja istnieje;
- 2) osoby, które w przedsiębiorstwach takiego przemysłu pracują w okręgu korporacji na stanowiskach kierowniczych, wymagających wyższej kwalifikacji zawodowej, jak dyrektorowie, kierownicy, szefowie oddziałów, wermistrze i t. p.;
- 3) osoby, zamieszkałe w okręgu korporacji, które w takim przemyśle pracowały jako samodzielni przemysłowcy, albo na stanowiskach kierowni-

czych w przedsiębiorstwach przemysłowych, a obecnie nie trudnią się pracą natury przemysłowej.

Inne osoby mogą być przyjmowane tylko na członków honorowych korporacji.

Złożenia egzaminu jako warunku przyjęcia na członka korporacji wolno żądać tylko w takim razie, jeżeli statut zawiera postanowienia, regulujące przedmioty egzaminu i sposób egzaminowania.

Celem egzaminu winno być stwierdzenie uzdolnienia do samodzielnego wykonywania zwyczajnych robót danego przemysłu.

Jeżeli przyjęcie na członka uczyniono zawisłem od złożenia dowodów ukończonej nauki w przemyśle, albo od przedstawienia dowodu wykonywanej w ciągu pewnego okresu czasu pracy w charakterze pomocnika, albo od złożenia egzaminu, wolno czynić wyjątki od spełnienia tych warunków tylko w wypadkach, ustalonych w statucie.

Od złożenia egzaminu można zwolnić starającego się o przyjęcie na członka, jeżeli wykaże, że już przed inną korporacją dla tego samego rodzaju przemysłu złożył egzamin przyjęcia.

Członkiem korporacji zostaje się z dniem doręczenia zawiadomienia o wpisaniu na listę członków.

Artykuł ten nie nakłada obowiązku ustalenia statutem, że osoby określone, we wszystkich trzech punktach mogą być członkami korporacji; natomiast statut musi zawierać postanowienie co do możliwości przyjmowania na członków osób określonych w punkcie 1, a to już z uwagi na postanowienie art. 69.

Art. 79.

Wystąpić można z korporacji z końcem roku obrotowego po pisemnem zgłoszeniu wystąpienia. Zgłoszenie wystąpienia winno nastąpić w terminie, w statucie oznaczonym. Termin ten nie może być dłuższy, niż 6 miesięcy.

Występujący z korporacji traci z dniem wystąpienia wszelkie prawa członka do majątku korporacji i do utworzonych przez korporację osobnych funduszków i urządzeń, o ile statut nie stanowi inaczej, obowiązany zaś jest uiścić opłaty (art. 82), które w dniu jego wystąpienia były już nałożone.

Art. 80.

Jeżeli po śmierci członka korporacji jego przemysł prowadzi się dalej na rachunek wdowy albo małoletnich spadkobierców (art. 40), prawa i obowiązki członka korporacji, z wyjątkiem prawa głosowania, przechodzą na wdowę lub na małoletnich spadkobierców.

Statut może przyznać także prawo głosowania wdowie albo zastępcy powołanemu do dalszego prowadzenia przemysłu.

Wdowa, na której rachunek prowadzi się dalej przemysł na podstawie uprawnienia nabytego przez jej zmarłego męża, nie jest członkiem korporacji, gdyż członkiem korporacji może zostać tylko osoba, która odpowiada jednemu z warunków wymienionych w art. 78. Ustawa daje jednak możność przyznania statutem wdowom po członkach korporacji prawa głosowania (art. 80). Nie jest natomiast przewidziana możność przyznania im prawa wybieralności.

Art. 81.

Korporacji nie wolno zobowiązywać członków do działań lub zaniechań, nie wynikających ze statutu.

Nie wolno nakładać opłat ani zużywać funduszków korporacji na inne cele, aniżeli na spełnianie zadań korporacji, ustawowo albo statutem ustalonych.

Korporacja może pobierać osobne opłaty za korzystanie z jej urządzeń, szkół, gospód, informacyjnych wykazów pracy i t. p.

Korporacja zatem nie ma prawa zobowiązywać swych członków do poczynañ nie będących w żadnym związku z zadaniami korporacji, jak np. przepisywać członkom minimalne ceny za towary przez nich wytwarzane, albo zmuszać ich do nabywania towarów ze wskazanego przez korporację źródła.

Art. 82.

Koszty, połączone z utworzeniem i działalnością korporacji, pokrywa się opłatami (składkami), pobieranymi w tym celu od członków, o ile inne dochody korporacji nie wystarczają na ich pokrycie.

Sposób wymierzania i poboru tych opłat (składek) winien być unormowany statutem (art. 73).

Członkowie zalegający z opłatami mogą być wykluczeni od głosowania i wybieralności, o ile statut przewiduje taki środek represyjny (art. 86).

Art. 83.

Fundusze korporacji, które nie są przeznaczone na pokrywanie bieżących wydatków, należy lokować w sposób, przepisany dla lokat z zabezpieczeniem pupilarnem. W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, wła-

dza nadzorczą może zezwolić wyjątkowo na inny przejściowy sposób lokaty.

Przepisy art. 83 i 84 ograniczają w znacznej mierze prawo korporacji rozporządzania swymi dochodami i majątkiem. Czuwanie władzy nadzorczej w myśl tych przepisów nad tem, ażeby fundusze i wogóle majątek nie uszczuplały się wskutek nieodpowiedniego zarządzania niemi, leży w interesie racjonalnego używania funduszy korporacji dla celów statutem określonych zgodnie z postanowieniami art. 71 i 72. Należyte wykonywanie nadzoru w myśl zaznaczonych przepisów jest nadto wskazane z uwagi na postanowienie art. 98.

Art. 84.

Zezwolenie władzy nadzorczej jest wymagane do:

- 1) *nabywania, zbywania lub obciążania nieruchomości;*
- 2) *zaciągania pożyczek, o ile nie chodzi o krótkoterminowe pożyczki, które mogą być spłacone z nadwyżki bieżących dochodów jednego roku obrachunkowego;*
- 3) *na zbywanie ruchomości korporacji, posiadających wartość historyczną, artystyczną lub naukową.*

Art. 85.

Sprawami korporacji zawiadują:

- 1) *zebranie korporacji;*
- 2) *zarząd korporacji.*

Załatwianie poszczególnych kategorii spraw może być poruczone osobnym wydziałom (sekcjom), albo mężom zaufania, powołanym z grona członków korporacji.

Członkowie zarządu oraz mężowie zaufania spełniają swe funkcje bezpłatnie, o ile statut nie stanowi inaczej.

Potrzeba poruczania poszczególnych kategorii spraw osobnym sekcjom albo mężom zaufania może w szczególności mieć miejsce wtedy, jeżeli okręg korporacji jest stosunkowo znaczny tak, że należyte wykonywanie kontroli określonej w art. 73 ustęp 2-gi, l. 9 poza miejscem siedziby korporacji bezpośrednio przez zarząd korporacji byłoby bardzo utrudnione.

Art. 86.

Prawo głosowania na zebraniu oraz prawo wybieralności przysługuje pełnoletnim członkom korporacji.

Nie posiadają prawa głosowania i wybieralności członkowie:

- 1) *którzy zostali skazani za czyn karygodny, pociągający za sobą utratę zdolności do piastowania urzędu publicznego, i to aż do czasu odzyskania tej zdolności;*
- 2) *którzy wskutek zarządzenia sądowego są ograniczeni w zawiadywaniu swym majątkiem.*

Członkowie korporacji, którzy zalegają przez dłuższy czas z opłatami, mogą być przepisem statutowym wykluczeni od głosowania i wybieralności, dopóki zaległych opłat nie uiszczą.

Według tego artykułu już ustawa wyklucza od głosowania małoletnich członków korporacji, oraz tych członków pełnoletnich, co do których zachodzą okoliczności w ustępie drugim artykułu 86 określone; ci członkowie przeto chociażby statut nie zawierał wskazanych ustawowych ograniczeń nie mogą być

dopuszczeni do głosowania i wybierania, ani też nie mogą być ważnie wybrani (zobacz także art. 94).

Według ustępu trzeciego art. 86 można nadto *przepisem statutowym* wykluczyć od głosowania i wybieralności tych członków, którzy zalegają przez dłuższy czas z opłatami. Odnosny okres czasu powinien być określony statutem. Co do możliwości dopuszczenia do głosowania po śmierci członka korporacji pozostałej wdowy albo zastępcy powołanego do dalszego prowadzenia przemysłu zobacz. art. 80.

Art. 87.

W korporacjach, liczących więcej niż 500 członków, można zamiast walnego zebrania zwoływać zebrania delegatów, o ile nie chodzi o dokonywanie wyborów, o powzięcie uchwał, dotyczących się tworzenia urzędów, wspomnianych w art. 71 l. 2 i 3, albo o uchwalenie rozwiązania korporacji.

Uchwała, dotycząca się zaprowadzenia zebrań delegatów, winna być powzięta większością $\frac{3}{4}$ głosów członków korporacji, biorących udział w walnem zebraniu.

Uchwała ta winna zawierać postanowienia co do liczby delegatów i ich wyboru i być włączona do statutu. Liczba delegatów winna wynosić co najmniej pięć procent ogólnej liczby członków korporacji i co najmniej potrójną liczbę członków zarządu korporacji.

Art 88.

Zebranie (walne zebranie, zebranie delegatów) zwołuje starszy korporacji lub jego zastępca, po raz pierwszy zaś po utworzeniu korporacji oraz w razie, jeżeli zwołanie przez starszego lub jego zastępcę jest niemożliwe, władza nadzorcza.

Sposób zwołania określa statut korporacji.

Zebranie zwołuje się przynajmniej raz w roku. Walne zebranie należy zwołać, jeżeli zażąda tego przynajmniej jedna czwarta część członków korporacji. O zwołaniu winna być zawiadomiona władza nadzorcza i to przynajmniej na trzy dni przed dniem zebrania.

Zebraniu przewodniczy starszy korporacji lub jego zastępca, a w razie zwołania zebrania przez władzę nadzorczą — członek zebrania, zaproszony przez delegata tej władzy; po dokonanym wyborze starszego delegata władzy oddaje mu dalsze przewodnictwo.

Do ważności uchwał wymagana jest obecność ustalonej statutem liczby uprawnionych do głosowania.

Statut może zawierać postanowienie, że zebranie w razie braku kompletu może po jednogodzinnej przerwie obradować nad sprawami, objętymi porządkiem obrad, i powziąć uchwały. Postanowienie takie jednak nie ma zastosowania do spraw, do których uchwalenia statut wymaga bezwzględnie obecności pewnej minimalnej liczby uprawnionych do głosowania.

Uchwały na zebraniu zapadać mogą jedynie w sprawach, objętych porządkiem obrad.

O ile rozporządzenie niniejsze lub statut nie zawiera odmiennych postanowień, uchwały zapadają bezwzględną większością głosów.

Prawo zwoływania zebrania przysługuje zasadniczo starszemu korporacji. Natomiast zastępca starszego korporacji (art. 91 ustęp 2) zwołuje zebranie jedynie wtedy, gdy starszy korporacji nie jest w możności wykonywania swych funkcji. Statut korporacji określa, czy na zebranie zaprasza się z osobna każdego członka pisemnie z dołączeniem porządku

obrad, czy też zawiadomienie członków o dniu i godzinie zebrania, oraz o porządku obrad następuje przez zamieszczenie odpowiedniego ogłoszenia w czasopiśmie statutowo wskazanem (art. 73 L. 15). W statucie może być również ustalone, że w wypadkach ważniejszych, np. w razie wyborów, zmiany statutu, zaprasza się na zebranie każdego członka pisemnie, że natomiast w innych wypadkach wystarcza ogłoszenie zawiadomienia o zebraniu w określonym wyżej czasopiśmie. O zebraniu zawiadamia się według tego artykułu władzę nadzorczą (art. 95), według zaś art. 134 również właściwego instruktora korporacji przemysłowych.

Co do odmiennych postanowień wspomnianych w ostatnim ustępie art. 88 zobacz art. 87, ustęp 2 i art. 91.

Art. 89.

Zebranie uchwała we wszystkich tych sprawach korporacji, co do których decyzja nie należy według przepisów niniejszego rozporządzenia lub statutu do zarządu korporacji.

Zebraniu zastrzega się:

- 1) wybór członków zarządu;
- 2) uchwalenie budżetu oraz rozpatrywanie i zatwierdzenie rocznych rachunków;
- 3) uchwalanie wydatków, które nie były przewidziane w budżecie;
- 4) uchwalanie w sprawach, dotyczących majątku korporacji, a w szczególności w sprawach, wymienionych w art. 84;

- 5) *uchwalanie przepisów, dotyczących się szczegółowego regulowania nauki w przemyśle, w granicach rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu, wydanego w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej;*
- 6) *uchwały w sprawie tworzenia zebrania delegatów;*
- 7) *uchwalanie statutów dodatkowych oraz zmiany statutu korporacji i statutów dodatkowych;*
- 8) *uchwalenie rozwiązania korporacji.*

Sprawy wymienione w punktach 1 do 8 są ustawowo zastrzeżone zebraniu. Ponadto należą do kompetencji zebrania wszystkie inne sprawy, które nie zostały wyraźnie przekazane ustawą lub statutem zarządowi korporacji. Co do spraw należących według ustawy do kompetencji zarządu zobacz art. 92, 96, 124.

Art. 90.

Zarząd korporacji składa się ze starszego, podstarszych i innych członków zarządu. Okres pełnienia funkcji zarządu oraz liczbę podstarszych i innych członków zarządu ustala statut.

Art. 91.

Starszego, podstarszych i innych członków zarządu wybiera walne zebranie bezwzględną większością głosów. Jeżeli takiej większości nie osiągnięto, następuje wybór ściślejszy z pomiędzy tych, którzy otrzymali stosunkowo największą ilość głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los, kto ma być poddany wyborowi ściślejszemu lub kto ma być uważany za wybranego przy wyborze ściślejszym.

Wybrani podstarsi wybierają z pomiędzy siebie zastępcę starszego.

Szczegółowe postanowienia dotyczące się wyboru zarządu należy statutem tak wyczerpująco ustalić, ażeby nie nasuwały się wątpliwości co do ścisłego zastosowania przepisu zawartego w art. 91 ust. 1.

Reklamacje przeciw ważności wyborów może wnieść każdy z członków korporacji jak to zresztą wynika z art. 95 ustęp 2.

Art. 92.

Starszy, a w razie przeszkody jego zastępca zwołuje posiedzenie zarządu korporacji.

Zarząd zawiaduje według postanowień statutu i uchwał zebrania bieżącymi sprawami korporacji, przygotowuje sprawy i wnioski na zebrania, przyjmuje i oddala personel biurowy.

Zarządowi korporacji przysługuje prawo nakładania kar porządkowych, mianowicie nagany lub grzywny do 10 złotych na członków korporacji, nie stosujących się do przepisów statutu lub do uchwał zebrania albo do postanowień zarządu, wydanych na zasadzie przepisów statutu.

Grzywny wpływają do kasy korporacji.

W razie sporu wynikłego z powodu nałożenia kary porządkowej rozstrzyga władza nadzorcza (art. 95).

Art. 93.

Starszy korporacji, a w razie przeszkody jego zastępca reprezentuje korporację nazewną, kieruje działalnością korporacji i podpisuje korespondencję korporacji.

W statucie mogą być przewidziane także inne prawa i obowiązki starszego.

Jako legitymacja przy zawieraniu imieniem korporacji umów, wystarcza poświadczenie władzy nadzorczej, stwierdzające, że wymieniony w niem jest w danej chwili starszy korporacji.

Art. 94.

Reklamacje przeciw ważności wyborów wolno wnosić do władzy nadzorczej w terminie 14-dniowym po dniu ogłoszenia wyniku wyborów. Unieważnić można tylko taki wybór, który został dokonany wbrew przepisom niniejszego rozporządzenia lub statutu.

Jeżeli okaże się, że wybrany do zarządu korporacji nie posiada lub utracił prawo wybieralności, winien ustąpić z zarządu. W razie odmowy władza nadzorcza po przeprowadzeniu dochodzenia zarządza wykluczenie z zarządu.

Od takiego zarządzenia przysługuje prawo odwołania się do władzy wyższej. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania zarządzenia.

Do ustępu 2-go zobacz art. 86.

Art. 95.

Władzą nadzorczą korporacji jest władza przemysłowa I instancji, właściwa dla miejsca siedziby korporacji.

Władza nadzorcza rozstrzyga w szczególności w sporach, dotyczących się wyborów, wymiaru i poboru opłat korporacyjnych oraz innych praw i obowiązków członków.

Ma ona prawo wysyłać swego delegata na zebrania korporacji i posiedzenia zarządu oraz wydziałów.

Korporacja jest obowiązana składać władzy nadzorczej odpisy uchwalonych budżetów i zatwierdzonych zamknięć rachunkowych.

Władza nadzorcza może nakładać kary porządkowe, mianowicie nagany lub grzywny do 20 złotych na starszego korporacji lub jego zastępcę, jeżeli mimo ponownego wezwania nie uczyni zadość zleceniu władzy. Grzywny wpływają do kasy korporacji.

W razie znacznych nieprawidłowości w zawiadywaniu sprawami korporacji władza nadzorcza może zawiesić w czynnościach członków zarządu przy równoczesnem wydaniu zarządzenia co do tymczasowego zawiadywania sprawami korporacji przez inne osoby.

Od zarządzeń i orzeczeń władzy nadzorczej można się odwołać do władzy przemysłowej wojewódzkiej.

Zobacz art. 137.

Art. 96.

Władza przemysłowa wojewódzka może rozwiązać korporację:

- 1) jeżeli okaże się, że statut korporacji zawiera postanowienia sprzeczne z przepisami ustawowemi, a odpowiedniej zmiany statutu nie dokonano w terminie, wyznaczonym w tym celu przez władzę;
- 2) jeżeli działalność korporacji jest sprzeczna z przepisami ustawowemi lub zagraża interesom publicznym;
- 3) jeżeli liczba członków korporacji tak się zmniejszyła, że korporacja nie może spełniać należycie zadań, określonych w art. 70.

Od takiej decyzji wolno zarządowi korporacji odwołać się do Ministra Przemysłu i Handlu.

Ogłoszenie postępowania upadłościowego co do majątku korporacji powoduje z mocy samego prawa rozwiązanie korporacji.

Prawo odwołania się do decyzji władzy przemysłowej rozwiązującej korporację przysługuje zarządowi korporacji. W razie więc wniesienia takiego odwołania przez Starszego lub przez zastępcę starszego należy wykazać (dołączeniem odpisu protokołu posiedzenia zarządu korporacji), że zarząd powziął odnośną uchwałę.

Art. 97.

W razie dobrowolnego rozwiązania korporacji likwidację spraw przeprowadza zarząd, o ile zebranie korporacji nie uchwali inaczej.

Jeżeli zarząd nie spełnia należycie tego obowiązku, tudzież w razie zarządzonego na podstawie art. 96 rozwiązania korporacji likwidację przeprowadza władza nadzorcza lub osoba przez nią delegowana.

Władza przemysłowa wojewódzka może w razie zarządzonego rozwiązania korporacji przyznać istniejącym przy korporacji kasom zapomogowym osobowość prawną jako samoistnym zrzeszeniom; w takim razie pozostawia się tym kasom ich dotychczasowe fundusze.

Dobrowolne rozwiązanie korporacji następuje na podstawie odnośnej uchwały zebrania korporacji (art. 89, ustęp 2, l. 8) powziętej zgodnie z przepisami statutowemi (art. 73, ust. 2, l. 14). Zobacz nadto art. 99.

Art. 98.

Majątek rozwiązanej korporacji winien być użyty przede wszystkim na zaspokojenie zobowiązań korporacji.

Pozostały czysty majątek należy przekazać na ogólne cele, odpowiadające interesom przemysłu, stosownie do postanowień statutu lub uchwały zebrania, w braku zaś takich postanowień lub uchwały — gminie siedziby korporacji.

Gmina winna użyć przekazany jej majątek w sposób, najlepiej odpowiadający interesom przemysłu. Projekt użycia tego majątku podlega zatwierdzeniu przez władzę przemysłową wojewódzką, która winna przed powzięciem decyzji wysłuchać opinii izby przemysłowo-handlowej, o ile zaś chodzi o majątek korporacji rzemieślniczej (cechu) — izby rzemieślniczej.

Według tego artykułu czysty majątek rozwiązanej korporacji należy przeznaczyć na ogólne cele odpowiadające interesom przemysłu. Bliższe określenie tych celów następuje bądź już przez wstawienie odnośnych postanowień do statutu korporacji, bądź też na podstawie uchwały walnego zebrania korporacji.

W braku zaś takich postanowień lub uchwały powołana jest gmina siedziby rozwiązanej korporacji do użycia przejętego po korporacji majątku w sposób najlepiej odpowiadający interesom przemysłu. Czysty majątek rozwiązanej korporacji przeto w żadnym razie nie może być użyty na inne cele niż na odpowiadające interesom przemysłu (jak szkoły, bursy, stypendja, muzea przemysłowe).

Art. 99.

Istniejące w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia korporacje (stowarzyszenia przemysłowe), utworzone na zasadzie postanowień ustaw przemysłowych, winny w terminie 6 miesięcy uchwalić i przedstawić do zatwierdzenia nowe statuty, odpowiadające przepisom tego rozporządzenia.

Władza przemysłowa wojewódzka może przedłużyć w wypadkach zasługujących na uwzględnienie termin, oznaczony w ustępie I o dalsze 6 miesięcy.

Jeżeli korporacja nie złoży w tym terminie nowych statutów, zgodnych z przepisami niniejszego rozporządzenia, albo nie rozwiąże się dobrowolnie, właściwa władza przemysłowa wojewódzka zarządzi rozwiązanie korporacji.

Przejściowe postanowienia tego artykułu umożliwiają przekształcenie się istniejących w dniu wejścia w życie ustawy korporacji (stowarzyszeń przemysłowych, cechów, zgromadzeń i t. p.) powstałych na zasadzie ustaw przemysłowych w korporacje (cechy) odpowiadające postanowieniom polskiej ustawy; tak przekształcona korporacja jest przeto dawną korporacją, działającą jednak na podstawie nowego statutu. Przy takim więc przekształceniu się korporacji nie ma mowy o rozwiązaniu korporacji, a tem mniej o zastosowaniu art. 98. O ile natomiast korporacja, powstała przed wejściem w życie ustawy, nie zechce skorzystać z możliwości przekształcenia się w myśl art. 99, nastąpi jej rozwiązanie dobrowolne lub z zarządzenia władzy i wówczas zostanie zastosowany co do pozostałego po niej majątku art. 98. W czasie przejściowym, t. j. do chwili zatwierdzenia nowych

statutów w myśl art. 99 lub rozwiązania korporacji, działa ona wprawdzie na podstawie statutu zatwierdzonego przed wejściem w życie polskiej ustawy przemysłowej, jednakże z tem ograniczeniem, że działalność jej nie może być sprzeczna z postanowieniami tej ustawy, jak to wynika z postanowień art. 198 ust. 2. Co do kompetencji władz w województwach poznańskim i pomorskim zobacz art. 196.

2. Związki korporacyj.

Art. 100.

Korporacje mogą łączyć się w związki. Przystąpienie do związku uchwała zebranie korporacji.

Zadaniem związku korporacyj jest ułatwianie korporacjom, należącym do związku, i izbom rzemieślniczym spełniania ich zadań ustawowych oraz występowanie wobec władz z wnioskami, dotyczącymi ogólnych interesów tych rodzajów przemysłu, które są objęte statutem związku.

Związek jest obowiązany na żądanie władz przemysłowych, właściwych dla okręgu związku, oświadczać się w sprawach rodzajów przemysłu, objętych statutem związku.

Związek może zorganizować udzielanie informacji o wolnych miejscach pracy w przedsiębiorstwach członków tych korporacji, które należą do związku, materialnie popierać urządzenia, służące do kształcenia zawodowego członków korporacji związkowych i zatrudnianych w ich przedsiębiorstwach pracowników, zwoływać zjazdy zawodowe członków korporacji, nale-

żących do związku, oraz utworzyć kasę zapomogową dla członków korporacji związkowych i ich pracowników.

Z brzmienia ustępu pierwszego tego artykułu i ustępu 3-go artykułu 104 wynika, że do utworzenia związku korporacyj wymagane jest stwierdzenie, iż korporacje w odpowiedniej liczbie powzięły ważne uchwały, dotyczące się należenia do tego związku. Odnosne uchwały mogą być powzięte przez zebranie korporacyj nawet w takim razie, gdyby statuty nie zawierały żadnego postanowienia o możliwości przystąpienia korporacji do związku.

Art. 101.

Związek jest osobą prawną; może nabywać majątek ruchomy i nieruchomy, zawierać umowy, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywanym.

Związek odpowiada za zobowiązania tylko własnym majątkiem.

Zobacz uwagę do art. 77.

Art. 102.

Prawnym przedstawicielem związku jest zarząd związku. Członkom zarządu, którzy są powołani w myśl postanowień statutu do zastępowania związku nazewnątrz, wydaje władza nadzorcza poświadczenia, stwierdzające ich prawo do występowania w imieniu związku.

Art. 103.

W statucie związku należy ustalić:

- 1) nazwę, zadania i okrąg związku;
- 2) warunki przystąpienia do związku i wystąpienia ze związku;

- 3) *ustrój, siedzibę, prawa i obowiązki zarządu związku;*
- 4) *przepisy, dotyczące się zgromadzenia związku;*
- 5) *składki, przeznaczone na pokrywanie wydatków związku;*
- 6) *warunki zmiany statutu;*
- 7) *przepis, dotyczące się rozwiązania związku.*

Postanowienia, ustalające ustrój i działalność utworzonej przy związku kasy zapomogowej, należy ująć w osobny statut (dodatkowy).

Poddział „Związki korporacyjny” nie zawiera (w przeciwieństwie do poddziału „Korporacje”) żadnych postanowień co do ustroju zarządu związku, wobec czego stosownie do art. 103 l. 3, w statucie związku powinny być zawarte pod tym względem szczegółowe postanowienia.

Art. 104.

Statut związku, którego okrąg nie rozciąga się poza okrąg województwa, zatwierdza władza przemysłowa wojewódzka, statut związku zaś, którego okrąg rozciąga się na powiaty lub miejscowości dwu lub więcej województw, zatwierdza Minister Przemysłu i Handlu.

Zatwierdzenia należy odmówić, jeżeli statut zawiera postanowienia, sprzeczne z obowiązującymi przepisami lub dotyczące się zadań, które nie należą do zakresu działania związków korporacyj, ustalonego niniejszem rozporządzeniem.

Zatwierdzenia statutu można odmówić, jeżeli liczba korporacyj, tworzących związek, jest niewystarczająca do skutecznego spełniania zadań związku.

Od odmownej decyzji władzy przemysłowej wojewódzkiej można odwołać się do Ministra Przemysłu i Handlu.

Postanowienia ustępów 1, 2 i 4 tyczą się także zmiany statutów oraz statutów dodatkowych.

Zatwierdzenie statutu związku, którego okrąg nie rozciąga się poza terytorjum województwa, w województwach poznańskim i pomorskim należy do kompetencji wojewódzkich sądów administracyjnych (art. 196).

Co do ustawą określonego zakresu działania związku zobacz art. 100, zaś co do odwołania się w razie odmownej decyzji art. 137.

Art. 105.

Zarząd związku jest obowiązany co roku w miesiącu styczniu przesłać władzy nadzorczej wykaz korporacyj, które do związku należą, zawiadamiać tę władzę o każdej zmianie w składzie zarządu, o zmianie siedziby zarządu, oraz udzielać jej co roku odpisu zamknięcia rachunkowego wraz z wykazem stanu majątku.

Zebrania zarządu i zgromadzenia związku winny odbywać się w okręgu związku. O zwołaniu zgromadzenia związku należy przynajmniej na 7 dni przedtem zawiadomić władzę przemysłową wojewódzką, właściwą dla miejsca zebrania lub zgromadzenia, załączając porządek obrad.

Władza ma prawo:

- 1) wylączyć z porządku obrad zebrania zarządu lub zgromadzenia sprawy, nie należące do zadań związku;

- 2) wysyłać swego delegata i przez niego zamykać obrady, jeżeli przedmiotem ich są sprawy, nie należące do zadań związku.

Co do obowiązku zawiadamiania instruktora korporacji przemysłowych o zebraniach, udzielania im wyjaśnień i t. d. zobacz art. 134.

Art. 106.

Władza właściwa do zatwierdzenia statutu (art. 104 ust. 1) może rozwiązać związek:

- 1) jeżeli okaże się, że statut zawiera postanowienia, sprzeczne z obowiązującymi przepisami, a odpowiedniej zmiany statutu nie uchwalono w terminie, w tym celu wyznaczonym przez władzę;
- 2) jeżeli związek nie stosuje się do zarządzeń, wydanych na zasadzie art. 105;
- 3) jeżeli działalność związku przekracza zakres działania, dozwolony obowiązującymi przepisami.

Od decyzji władzy przemysłowej wojewódzkiej wolno zarządowi odwołać się do Ministra Przemysłu i Handlu.

Ogłoszenie postępowania upadłościowego co do majątku związku powoduje z mocy samego prawa rozwiązanie związku.

Art. 107.

Likwidację spraw rozwiązanego związku (art. 103 l. 7 i art. 106) przeprowadza przy odpowiednim zastosowaniu postanowień art. 97 zarząd związku albo władza nadzorcza.

Majątek winien być użyty na zaspokojenie zobowiązań związku.

O ile majątek był przeznaczony na zasilenie fundusów zakładów szkolnych albo na inne cele natury

publicznej, nie wolno użyć pozostałego czystego majątku w sposób, sprzeczny z tem przeznaczeniem. Zarządzenia w tym przedmiocie wydaje władza nadzorcza.

Pozostały czysty majątek rozdziela się między korporacje, które w czasie rozwiązania związku do niego należały, i to w stosunku do składek, wpłaconych w roku obrachunkowym, poprzedzającym rozwiązanie związku.

Spory, wynikłe z tego rozdziału, rozstrzyga ostatecznie władza nadzorcza.

Art. 108.

Związek korporacji podlega nadzorowi władzy przemysłowej wojewódzkiej, właściwej dla miejsca siedziby zarządu. Władza nadzorcza czuwa nad przestrzeganiem przepisów ustawowych i statutowych i może zmusić członków zarządu do przestrzegania tych przepisów zagrożeniem i nakładaniem kar porządkowych: upomnienia lub grzywny do 20 złotych. Grzywny wpływają do kasy związku.

Władza nadzorcza rozstrzyga w szczególności spory dotyczące się składek i wyborów.

Art. 109.

Do związków korporacji, istniejących w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, stosuje się odpowiednio postanowienia art. 99.

Art. 110.

Postanowienia niniejszego działu nie uszczuplają prawa prowadzących przemysł do zrzeszania się w stowarzyszenia i związki na zasadzie ogólnych ustaw o stowarzyszeniach także dla celów, wskazanych w art. 70, 71 i 100.

Korporacje i związki korporacyj mają prawo przystępowania także do zrzeszeń, istniejących na zasadzie ogólnych ustaw o stowarzyszeniach.

Przepis zawarty w drugim ustępie nie tyczy się cechów i związków cechów (zobacz art. 160 i 167).

DZIAŁ VI.

Uczniowie przemysłowi.

Art. 111.

Przemysłowcom, skazanym wyrokiem sądu za przestępstwa, popełnione z chęci zysku lub przeciw moralności publicznej, oraz przemysłowcom, którzy dopuścili się ciężkiego uchybienia obowiązkowi względem swych uczniów, może władza przemysłowa zabronić trzymania uczniów przemysłowych.

Postanowienia działu VI (art. 111—125) mają zastosowanie do spraw dotyczących się nauki w przemyśle wogóle, a więc tak w przedsiębiorstwach wytwórczych (fabrycznych, rzemieślniczych i innych), jak też w usługowych lub handlowych. Dla nauki w rzemiośle obowiązują ponadto postanowienia specjalne zawarte w dziale IX (art. 149—157). Zarządzenie na podstawie art. 111 należy do władzy przemysłowej I instancji (art. 131).

Art. 112.

Władza przemysłowa wojewódzka w wypadkach zasługujących na uwzględnienie może przemysłowcowi, któremu na podstawie art. 111 odebrano prawo trzymania uczniów, przywrócić to prawo po upływie roku.

Art. 113.

Przemysłowcom, którzy z powodu wad umysłowych lub fizycznych są niezdolni do odpowiedniego kształcenia uczniów przemysłowych w pracy zawodowej, władza przemysłowa może zabronić trzymania uczniów przemysłowych, dopóki te wady trwają.

Zarządzenie na podstawie art. 113 wydaje władza przemysłowa I instancji (art. 131).

Art. 114.

Celem zapobieżenia obejścia przez przemysłowców, którym zabroniono trzymania uczniów, zarządzeń, wydanych na zasadzie art. 111 i 113, władza przemysłowa może zarządzić kontrolę nad zatrudnianiem przez nich w swym przemyśle pracowników, którzy nie skończyli jeszcze 18 roku życia.

Kontrola przewidziana w tym artykule może być zarządzona równocześnie z zarządzeniem wydanym na zasadzie art. 111 lub 113, albo osobno. Celem zaś tej kontroli jest jedynie niedopuszczenie do tego, ażeby dany przemysłowiec, mimo zakazu, pod pozorem zatrudniania młodocianych pracowników trzymał uczniów.

Art. 115.

Od zarządzeń wydanych na podstawie art. 111, 113 i 114, wolno odwołać się do władzy przemysłowej wyższej instancji.

W województwach poznańskim i pomorskim do wojewódzkiego sądu administracyjnego (art. 196).

Art. 116.

Warunki, dotyczące się nauki, winny być w ciągu 4 tygodni po rozpoczęciu nauki ustalone umową pisemną.

W umowie należy:

- 1) określić *przemysł, w którym uczeń ma być kształcony;*
- 2) *podać czas trwania nauki;*
- 3) *wyszczególnić wzajemne świadczenia;*
- 4) *przytoczyć warunki rozwiązania umowy.*

Umowa winna być podpisana przez przemysłowca (pryncypała) albo jego zastępcę oraz przez ucznia i, jeżeli uczeń jest małoletni, przez jego ojca lub opiekuna.

Jeden egzemplarz umowy należy wręczyć uczniowi lub jego ojcu albo opiekunowi.

Na żądanie miejscowego urzędu gminnego i inspektora pracy należy przedstawić umowę do przejrzenia.

Jeżeli przemysłowiec jest członkiem korporacji, winien odpis zawartej umowy przesłać korporacji w ciągu dni 14.

Korporacja ma prawo postanowić, że umowę o naukę należy zawierać przed korporacją. W razie zawarcia umowy przed korporacją obie strony otrzymują odpisy umowy.

Minister Przemysłu i Handlu oraz Minister Pracy i Opieki Społecznej mogą w miarę potrzeby w drodze łącznie wydawanych rozporządzeń ustalać zasadnicze postanowienia umów o naukę w poszczególnych rodzajach przemysłu.

Czas nauki liczy się od dnia rozpoczęcia nauki u danego przemysłowca, a nie od dnia zawarcia umowy. Co do uwzględnienia przy zawieraniu umowy przebitego już czasu nauki w danym rodzaju przemysłu u innego przemysłowca zobacz art. 123.

Przy przyjmowaniu uczniów należy (z uwagi na postanowienia art. 6 zastosować się do postanowień ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. Nr. 65, poz. 636), której przepisom podlega także praca młodocianych (t. j. będących w wieku od lat 15 do ukończonych lat 18) płci obojga uczniów, terminatorów i praktykantów. W szczególności przepisuje art. 6 tej ustawy, że „młodocianych przyjmować wolno do pracy, jeśli przedstawia świadectwo z ukończenia lat 15, zezwolenia przedstawiciela władzy rodzicielskiej lub opiekuńczej, dowód z wykonania obowiązku szkolnego i świadectwo lekarza wskazanego przez inspekcję pracy, że dana praca nie przekracza sił młodocianego. Świadectwa są bezpłatne i nie podlegają opłacie stemplowej”. Przepis ten obowiązuje obecnie (według rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 31 grudnia 1924 r., Dz. U. R. P. z r. 1925 Nr. 4, poz. 40) „na obszarze okręgów szkolnych: pomorskiego, poznańskiego, krakowskiego, lwowskiego (województw pomorskiego, poznańskiego, krakowskiego, lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego). Zarządzenia, dotyczące innych okręgów, będą wydawane w miarę wprowadzenia w nich powszechnego nauczania”.

Art. 117.

Pryncypał winien starać się, ażeby uczeń miał sposobność i możliwość praktycznego wykształcenia się w przemyśle, przestrzegać, ażeby uczeń zachowywał się przyzwoicie, ażeby uczęszczał regularnie na naukę do

szkoły dokształcającej. Powinien ściśle przestrzegać, ażeby uczeń nie był obciążony pracą, nie mającą nic wspólnego z nauką w przemyśle albo przechodzącą siły fizyczne ucznia, oraz ażeby uczeń nie był źle traktowany przez pracowników i domowników.

Obowiązki te ciążyą także na zastępcy pryncypała.

Według art. 9 ustawy z dn. 2 lipca 1924 r. wskazanej w uwadze do art. 116 „młodociani obowiązani są do uczęszczania na naukę dokształcającą lub dla alfabetów. Do obowiązujących godzin pracy wlicza się godziny nauki zawodowej i dokształcającej w szkołach dla młodocianych uczniów, terminatorów i praktykantów, w liczbie nie przekraczającej 6 godzin tygodniowo. Regularne odbywanie tej nauki winno być wykazane zaświadczeniem odnośnego zakładu naukowego“. Rozporządzeniem Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dn. 31 grudnia 1924 r. o wykonaniu obowiązku szkolnego przez młodocianych (Dz. U. z r. 1925 Nr. 4, poz. 40) został unormowany między innymi sposób, w jaki kontroluje pracodawca względnie jego zastępca regularne uczęszczanie młodocianego na naukę do szkoły dokształcającej.

Art. 118.

Uczeń winien być posłuszny pryncypałowi i tej osobie, która w miejsce pryncypała kieruje zawodowym wykształceniem ucznia, zachowywać się przyzwoicie, pracować pilnie oraz uczęszczać regularnie na naukę do szkoły dokształcającej w myśl obowiązujących w tym względzie przepisów.

Jeżeli uczeń wykracza przeciw przepisom tego artykułu mimo upomnień, pryncypał może rozwiązać umowę o naukę (art. 120 ust. 1).

Art. 119.

Umowę o naukę można jednostronnie rozwiązać, o ile nie umówiono dłuższego czasu próby, w ciągu pierwszych 4 tygodni po rozpoczęciu nauki.

Umowa, według której czas próby ma trwać dłużej aniżeli trzy miesiące, jest nieważna.

Czas próby jest także czasem nauki, a różni się od reszty czasu nauki jedynie tem, że dopóki trwa czas próbnej nauki, każda ze stron, t. j. tak pryncypał jak uczeń (względnie jego opiekun), ma prawo bez podawania powodu jednostronnie rozwiązać umowę o naukę, podczas gdy po upływie czasu próby rozwiązanie umowy o naukę może nastąpić prawnie tylko w wypadkach określonych w art. 120 i 121 lub przewidzianych w umowie. Czas próbny nauki wynosi najmniej 4 tygodnie, a najwyżej 3 miesiące. Postanowienia art. 119 mają zastosowanie także w wypadku, gdy przyjmuje się ucznia na naukę, który już przebył częściowo czas nauki u innego pryncypała.

Art. 120.

Po upływie czasu próby pryncypał może rozwiązać umowę o naukę przed ukończeniem umówionego czasu nauki, jeżeli uczeń mimo upomnień wykracza przeciw obowiązkowi, określonym w art. 118, albo jeżeli zaniebduje uczęszczanie na naukę do szkoły dokształcającej.

Uczeń lub jego ojciec albo opiekun może rozwiązać umowę o naukę przed upływem czasu nauki:

- 1) jeżeli uczeń nie może pozostać w nauce bez uszczerbku dla zdrowia;
- 2) jeżeli pryncypał zaniedbuje swoje obowiązki względem ucznia w sposób, zagrażający zdrowiu lub moralności ucznia, zaniedbuje jego wykształcenie w przemyśle lub utrudnia regularne uczęszczanie na naukę do szkoły dokształcającej;
- 3) jeżeli pryncypał stał się niezdolnym do należytego spełniania ustalonych umową zobowiązań;
- 4) jeżeli pryncypał przesiedla się ze swoim przedsiębiorstwem przemysłowym do innej gminy; z tego powodu można jednak rozwiązać umowę o naukę tylko w czasie jednego miesiąca, licząc od dnia przesiedlenia się.

Z przyczyn podanych w tym artykule można jednostronnie rozwiązać umowę o naukę nawet wtedy, jeżeli umowa pod tym względem nie zawiera żadnych postanowień.

Zaniedbywaniem wykształcenia ucznia w przemyśle jest w szczególności częste używanie ucznia do innych prac aniżeli pracy w przemyśle. W zawartej umowie o naukę mogą być przytoczone oprócz określonych w art. 120 jeszcze inne przyczyny uzasadniające rozwiązanie umowy.

Co do zastępstwa opiekuna przez korporację, zobacz art. 123, ust. 2-gi.

Art. 121.

Jeżeli uczeń lub jego ustawowy zastępca oświadcza pisemnie pryncypałowi, że uczeń zmienia zawód lub przechodzi do przemysłu innego rodzaju, albo że wskutek zmienionych stosunków jest zniewolony powrócić do ro-

dziców, ażeby im pomagać w przemyśle lub w gospodarstwie, następuje rozwiązanie umowy o naukę z upływem 4 tygodni, o ile pryncypał nie zwolni ucznia wcześniej.

W tym artykule są przewidziane jeszcze inne powody, umożliwiające uczniowi względnie jego ustawowemu zastępcy rozwiązanie umowy o naukę.

Co do złożenia odnośnego oświadczenia przez korporację, zob. art. 123 ust. 2.

Podczas gdy w art. 120 i 121 jest mowa o wypadkach, w których umowa o naukę może być rozwiązana, mogą nastąpić wypadki, w których umowa winna być rozwiązana. Będzie to miało miejsce w szczególności w razie zarządzeń władzy na podstawie art. 111, 113, 125 i 148.

Art. 122.

Umowa o naukę wygasa w razie zwinienia przedsiębiorstwa, w razie śmierci ucznia lub pryncypała.

W razie śmierci pryncypała zarząd korporacji, a jeżeli zmarły nie należał do korporacji, urząd gminny wyda uczniowi świadectwo, stwierdzające przebyty czas nauki.

Wobec tego, że w razie śmierci pryncypała wygasa umowa o naukę, należy zawrzeć umowę o naukę nawet w takim wypadku, gdy uczeń ma pozostać nadal na nauce w przedsiębiorstwie prowadzonym dalej na rachunek wdowy lub małoletnich zstępnych (art. 40).

Art. 123.

W wypadkach, określonych art. 120 i 121, jeżeli ustawowy zastępca nie może się we właściwym czasie oświadczyć, korporacja jest obowiązana złożyć odnośne oświadczenia jako zastępca ucznia.

Jeżeli umowa o naukę została rozwiązana bez winy ucznia, korporacja, do której należy pryncypał ucznia, powinna postarać się, ażeby uczeń znalazł pomieszczenie w przedsiębiorstwie przemysłowem innego członka korporacji.

Przy zawieraniu nowej umowy o naukę należy uwzględnić przebyty już czas w nauce.

Zobacz co do czasu próby uwagę do art. 119.

Art. 124.

W razie rozwiązania umowy o naukę albo jej wygaśnięcia wskutek zwinienia przedsiębiorstwa przemysłowego pryncypał winien wydać uczniowi świadectwo, stwierdzające przebyty czas nauki.

W razie prawidłowego ukończenia nauki, pryncypał winien w ciągu 8 dni wydać świadectwo, stwierdzające przebyty czas nauki. Jeżeli pryncypał jest członkiem korporacji, zarząd korporacji winien wydać uczniowi na podstawie świadectwa nauki oraz szkolnych świadectw z nauki dokształcającej lub równorzędnej — świadectwo ukończenia nauki przemysłowej.

Jeżeli pryncypał nie należy do korporacji, wydane przez niego świadectwo, stwierdzające przebyty czas nauki, uwierzytelnia urząd gminny bezpłatnie.

Do wydawania „świadectwa ukończenia nauki” powołany jest jedynie zarząd korporacji. Pryncypał natomiast obowiązany jest wydać świadectwo „stwierdzające przebyty czas nauki”.

Jeżeli więc pryncypał nie należy do korporacji, uczeń nie może otrzymać „świadectwa ukończenia nauki” lecz tylko świadectwo stwierdzające przebyty czas nauki, wydane przez pryncypała, a uwierzytelnione przez urząd gminny.

Art. 125.

Jeżeli przemysłowiec przyjmuje na naukę uczniów w liczbie większej, aniżeli odpowiada to wielkości lub sposobowi prowadzenia przedsiębiorstwa, władza przemysłowa I instancji po porozumieniu z obwodowym inspektorem pracy i po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej może zobowiązać przemysłowca do zmniejszenia liczby uczniów przez rozwiązanie umowy o naukę oraz zabronić mu przyjmowania uczniów ponad oznaczoną liczbę.

Od takiego zarządzenia wolno odwołać się do władzy przemysłowej wyższej instancji.

Statuty korporacji mogą zawierać postanowienia, ustalające stosunek liczby uczniów do zatrudnionych w tem samem przedsiębiorstwie pomocników.

O ile statuty nie zawierają takich postanowień, władza przemysłowa wojewódzka po porozumieniu z okręgowym inspektorem pracy i po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej może w drodze rozporządzenia ustalić stosunek liczby uczniów do zatrudnionych pracowników.

Co do rzemiosła zobacz art. 148.

DZIAŁ VII.

Postanowienia karne.

Art. 126.

Prowadzący przemysł z naruszeniem przepisów niniejszego rozporządzenia, tudzież przepisów, wydanych w wykonaniu tego rozporządzenia, o ile dany czyn nie jest zagrożony karą w powszechnych ustawach karnych, będą karani w drodze administracyjnej:

- 1) *upomnieniem;*
- 2) *grzywną do 1000 złotych;*
- 3) *aresztem do 14 dni.*

Wobec postanowienia tego artykułu w b. zaborze rosyjskim w wielu wypadkach naruszenia przepisów polskiej ustawy przemysłowej będą miały zastosowanie nie postanowienia karne tej ustawy lecz kodeksu karnego z r. 1903.

Tak w szczególności winnych prowadzenia przemysłu koncesjonowanego (art. 8) lub określonego (art. 45) bez uprzedniego uzyskania koncesji względnie licencji na obszarze b. zaboru rosyjskiego będzie można ukarać według art. 335 kodeksu karnego z roku 1903, a przemysłowca, który urządzi zakład przemysłowy podpadający pod postanowienia art. 14 bez uprzedniego uzyskania zatwierdzenia projektu urządzenia, według art. 310 kodeksu karnego, a nie według art. 126 ustawy przemysłowej.

W Małopolsce zaś i w województwach poznańskim i pomorskim będą miały zastosowanie przeważnie postanowienia karne działu VII ustawy przemysłowej w wypadkach naruszenia przepisów tej ustawy.

Art. 127.

Rzeczoznawcy, winni naruszenia odnoszących się do nich przepisów niniejszego rozporządzenia, będą karani:

- 1) *grzywną do 1000 złotych;*
- 2) *aresztem do 14 dni.*

Uczniowie, naruszający postanowienia niniejszego rozporządzenia, do nich się odnoszące, będą karani:

- 1) *upomnieniem;*
- 2) *grzywną do 100 złotych.*

Ustęp pierwszy tyczy się naruszenia przepisu art. 21, ustęp 3-ci, ustęp zaś drugi naruszenia postanowień art. 118.

Art 128.

Z zasady należy nakładać grzywny.

W razie okoliczności obciążających, albo jeżeli ponowne ukaranie grzywną okazało się bezskuteczne, można orzec karę aresztu.

Władza orzekająca na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny oznaczy w orzeczeniu karę zastępczego aresztu według słusznego uznania, jednak nie ponad 14 dni.

Według tego artykułu należy zasadniczo nakładać grzywny. W orzeczeniu jednak nakładającym grzywnę należy oznaczyć na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny karę zastępczego aresztu. Wobec tego, że bezpośrednie nałożenie kary aresztu może nastąpić tylko w razie obciążających okoliczności lub jeżeli ponowne ukaranie grzywną okazało się bezskuteczne, należy w orzeczeniu nakładającym karę aresztu podać odpowiednie uzasadnienie zastosowania tego rodzaju kary.

Artykuł ten nie stosuje się do uczniów, gdyż uczniów, naruszających postanowienia artykułu 118, można karać jedynie upomnieniem lub grzywną do 100 złotych (art. 127).

Art. 129.

*Za wykroczenia, popełnione przez zastępcę, ulega karze także przemysłowiec, jeżeli nie przeszkodził po-
pełnieniu wykroczenia, chociaż mógł to uczynić.*

Co do zastępcy zobacz art. 38 i 117.

Art. 130.

Przekroczenia przepisów niniejszego rozporządzenia ulegają przedawnieniu z upływem 6 miesięcy, licząc od dnia popełnienia wykroczenia.

DZIAŁ VIII.

Władze przemysłowe.

A. Instancje.

Art. 131.

Starostowie, a w miastach, dla których zostały ustanowione inne władze jako władze administracyjne I instancji, władze te są władzami przemysłowemi I instancji. W miastach: Warszawie, Łodzi, Wilnie, Poznaniu, Toruniu, Bydgoszczy i Grudziądzu władzami przemysłowemi I instancji są z mocy niniejszego rozporządzenia magistraty tych miast w zleconym zakresie działania.

Władze przemysłowe I instancji wydają zarządzenia i orzeczenia na podstawie niniejszego rozporządzenia we wszystkich sprawach, co do których prawo zarządzenia i decyzji nie zostało zastrzeżone niniejszem rozporządzeniem wyższym władzom przemysłowym lub innym władzom; czuwają nad przestrzeganiem przepisów ustawowych oraz rozporządzeń i zarządzeń władz

przemysłowych; przeprowadzają dochodzenia w sprawach przekroczeń przepisów przemysłowych i wymierzają kary na zasadzie postanowień działu VII.

Władzami administracyjnymi I instancji w miastach Lwowie i Krakowie są magistraty tych miast, jak to wynika z postanowień statutów i § 4 ustawy z dnia 19 maja 1868 r. o ustanowieniu politycznych władz administracyjnych w królestwach Czech, Galicji i Łodomierji z W. Księstwem Krakowskiem (Dz. u. p. Nr. 44).

Co do spraw zastrzeżonych wyższym władzom przemysłowym i innym władzom zobacz art. 132 i 196.

Art. 132.

Wojewodowie są władzami przemysłowemi wojewódzkimi (II instancji).

Władze przemysłowe wojewódzkie:

- 1) rozstrzygają w drugiej i ostatniej instancji w razie odwołań od zarządzeń i orzeczeń władz przemysłowych I instancji;
- 2) wydają zarządzenia i orzeczenia we wszystkich sprawach, w których prawo decyzji jest im zastrzeżone poszczególnymi artykułami niniejszego rozporządzenia;
- 3) wydają pozwolenia (koncesje) na rodzaje przemysłu wymienione w art. 8 l. 3, 4, 5, 7, 8, 9 i 11;
- 4) zatwierdzają projekty urządzeń zakładów przemysłowych, określonych w art. 14, jeżeli urządzenia danego zakładu przemysłowego rozciągają się na obszary, należące do różnych powiatów województwa.

Jeżeli zakład przemysłowy ma być urządzony na terenach, należących do dwóch lub więcej województw, projekt urządzenia zakładu zatwierdza władza przemysłowa wojewódzka właściwa dla terenów, na których mieści się główna lub przeważająca część urządzeń zakładu. W razie wątpliwości decyduje Minister Przemysłu i Handlu o tem, która z władz przemysłowych jest kompetentna.

W mieście stoł. Warszawie Magistrat wydaje orzeczenia i zarządzenia, określone w ust. 1 l. 2 i 3 niniejszego artykułu z tem zastrzeżeniem, że koncesje na rodzaje przemysłu, wymienione w art. 8 l. 3, 4 i 6 wydaje w porozumieniu z Komisarzem Rządu na m. stoł. Warszawę.

Co do spraw zastrzeżonych kompetencji wojewódzkich sądów administracyjnych w województwach poznańskim i pomorskim zobacz art. 196.

Art. 133.

Minister Przemysłu i Handlu rozstrzyga w drugiej instancji z zastosowaniem postanowienia art. 29 ust. 2 odwołania od zarządzeń i orzeczeń, wydanych w pierwszej instancji przez władze przemysłowe wojewódzkie i przez Magistrat stoł. m. Warszawy, oraz wydaje zarządzenia i rozporządzenia wykonawcze w wypadkach, przewidzianych niniejszem rozporządzeniem.

Do tych rozporządzeń i zarządzeń wykonawczych które powinny wejść w życie z dniem wejścia w życie ustawy (zobacz art. 198 ustęp 1), należą w szczególności rozporządzenia względnie zarządzenia w myśl postanowień art. 9 (ust. 2), 39, 42, 56, 134, 145, 150, 158, 169, 173.

Art. 134.

Celem popierania rozwoju i skutecznej działalności korporacji przemysłowych (zwłaszcza cechów) oraz innych organizacyj zawodowych dla rzemiosła i drobnego przemysłu ustanawia się przy władzach przemysłowych wojewódzkich instruktorów korporacji przemysłowych.

Zadaniem instruktorów korporacji przemysłowych jest w szczególności wspierać radą i informacjami korporacje i związki korporacyj w spełnianiu ich zadań i wpływać na celową organizację tych zrzeszeń i ich urządzeń.

Korporacje i związki winny udzielać instruktorom żądanych wyjaśnień i danych, dotyczących się ich działalności, oraz zawiadamiać ich we właściwym czasie o zebraniach.

Instruktorowie mają prawo uczestniczyć w zebraniach izb rzemieślniczych, korporacyj, związków korporacyj, jakoteż ich zarządów celem informowania się i udzielania wyjaśnień lub porad.

Szczegółowy zakres czynności tych instruktorów ustala Rada Ministrów na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w drodze rozporządzenia.

Stosownie do postanowień tego artykułu dotychczasowi instruktorowie stowarzyszeń przemysłowych otrzymają tytuł „instruktorów korporacyj przemysłowych”. Głównem bowiem zadaniem tych instruktorów jest, jak to wynika z postanowień ustępu 2, 3 i 4, wpływać na celową organizację korporacyj (zwłaszcza cechów), związków korporacyj i ich urządzeń, oraz pomagać tym organizacjom radą i informacjami w spełnianiu zadań określonych ustawą

przemysłową. W ustępie jednak pierwszym art. 134 jest wyraźnie zaznaczone, że tych instruktorów ustanawia się celem popierania rozwoju i skutecznej działalności także „innych organizacji zawodowych dla rzemiosła i drobnego przemysłu”, t. j. także takich organizacji, które tworzy się na innej podstawie prawnej aniżeli ustawa przemysłowa.

B. Postępowanie przy rozpoczęciu prowadzenia przemysłu i zrzeczeniu się uprawnienia przemysłowego.

Art. 135.

Zgłoszenia przemysłu i podania o udzielenie koncesji na prowadzenie przemysłu koncesjonowanego należy wnosić na ręce władzy przemysłowej I instancji, właściwej dla miejsca siedziby przemysłu.

Podania o udzielenie pozwolenia na prowadzenie przemysłu określonego należy wnosić na ręce władzy przemysłowej I instancji, właściwej dla miejsca zamieszkania proszącego.

Zgłoszenia te lub podania wnosi się pisemnie albo ustnie (protokółarnie).

Potwierdzenia odbioru zgłoszenia (art. 7) wydaje się w formie wyciągu ze zgłoszenia z podaniem numeru porządkowego, pod którym zostało wpisane do rejestru uprawnień przemysłowych (art. 136).

Koncesję wydaje się w formie dokumentu, zawierającego dane, tyżące się osoby proszącego lub także osoby zastępcy, dokładne określenie przemysłu z powołaniem właściwych przepisów niniejszego rozporządzenia, miejsca prowadzenia przemysłu, oraz warunków, pod którymi koncesji udzielono.

O zrzeczeniu się uprawnienia przemysłowego winien przemysłowiec donieść bezwzględnie władzy przemysłowej I instancji i zwrócić potwierdzenie odbioru zgłoszenia (art. 7), kartę rzemieślniczą (art. 147), dokument koncesyjny albo licencję (art. 54).

Zrzeczenie się uprawnienia przemysłowego obowiązuje od dnia, w którym władza przemysłowa otrzymała doniesienie.

Co do opłat stemplowych zobacz Dodatek II, str. 345.

Z postanowienia ustępu 5 wynika, że tym samym aktem może być wydana koncesja i przyjęcie do wiadomości prowadzenia danego przemysłu przez zastępcę (art. 38).

Art. 136.

Władze przemysłowe I instancji prowadzą osobne rejestry uprawnień przemysłowych:

- 1) dla przemysłów niekoncesjonowanych;
- 2) dla przemysłów koncesjonowanych;
- 3) dla przemysłów określonych.

W rejestrze należy rejestrować bez zwłoki każde zgłoszenie przemysłu, wydanie koncesji lub licencji oraz uwidaczniać według akt odnośnych zmiany, zasługujące do zarejestrowanego przemysłu, jak otwarcie filji, zmianę siedziby, prowadzenie przemysłu przez zastępcę lub dzierżawcę, zrzeczenie się lub odebranie uprawnienia przemysłowego, prowadzenie przemysłu na rachunek wdowy lub małoletnich spadkobierców, masy spadkowej lub konkursowej.

Władze przemysłowe I instancji prowadzą nadto osobny rejestr zakładów przemysłowych, określonych w art. 14 i 16.

O każdym zarejestrowaniu i zmianie należy zawiadamiać władzę podatkową oraz izbę przemysłowo-handlową, o ile zaś chodzi o przemysły rzemieślnicze, izbę rzemieślniczą.

Wzory rejestrów ustala Minister Przemysłu i Handlu.

Co do prowadzenia rejestru przez inne władze zobacz art. 196.

Rejestr powinien obejmować dane dotyczące się także koncesyj, wydanych przez wyższe władze.

C. Środki prawne od decyzji władz przemysłowych.

Art. 137.

Decyzje (zarządzenia, orzeczenia), wydawane w poszczególnych wypadkach na podstawie przepisów niniejszego rozporządzenia, podaje się stronom do wiadomości z powołaniem się na przepis, na którego zasadzie decyzję wydano, tudzież, o ile decyzja nie uwzględnia całości lub części żądań i zastrzeżeń stron, z podaniem powodów nieuwzględnienia.

Przepisy ustawowe o środkach prawnych od orzeczeń władz administracyjnych mają zastosowanie do decyzji, wydawanych na zasadzie niniejszego rozporządzenia lub na podstawie rozporządzeń wykonawczych, o ile niniejsze rozporządzenie nie zawiera odmiennych postanowień.

Obowiązujące obecnie przepisy o środkach prawnych od orzeczeń władz administracyjnych są zawarte w ustawie z dnia 1 sierpnia 1923 r. (Dz. U. Nr. 91, poz. 712), w następującem brzmieniu:

Art. 1. O ile poszczególne ustawy wydane po wejściu w życie niniejszej ustawy nie będą zawierały odmiennych postanowień, służy od orzeczeń i zarządzeń, wydanych przez władze administracyjne I instancji, odwołanie do władzy administracyjnej II instancji, która rozstrzyga ostatecznie, zaś od orzeczeń i zarządzeń, wydanych w instancji I przez władze administracyjne II instancji oraz przez Komisarza Rządu na m. st. Warszawę — odwołanie do właściwego ministra.

Art. 2. Uchyła się wszelkie przepisy ogólne o instancjach odwoławczych, a w szczególności, zawarty w art. 6 ustawy tymczasowej z dnia 2 sierpnia 1919 r. o organizacji władz administracyjnych II instancji (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 395), oraz w art. 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 489).

Art. 3. Odwołanie wnosi się, o ile w ustawach inny termin nie będzie przepisany, w ciągu dni 14 od dnia doręczenia orzeczenia lub zarządzenia za pośrednictwem władzy, która je w I instancji wydała. Dnia doręczenia nie wlicza się do biegu terminu.

Wyznaczone w ustawach, które uzyskały moc obowiązującą przed wejściem w życie niniejszej ustawy, terminy odwołań, krótsze od określonego w ustępie pierwszym, utrzymuje się w mocy.

Art. 4. Odwołanie można wnieść pisemnie lub zgłosić do protokołu.

Dzień nadania na pocztę lub telegraf uważa się za dzień wniesienia odwołania.

Jeżeli ostatni dzień terminu przypada na niedzielę lub święto, termin kończy się dopiero w następnym dniu powszednim.

Art. 5. Instancja odwoławcza orzeka o niedopuszczalności względnie o spóźnionym terminie wniesienia odwołania.

Z odwołaniem można połączyć prośbę o przywrócenie terminu, jeżeli strona udowodni, że opóźnienie nastąpiło bez jej winy, z powodu nieprzewidywanych przeszkód, oraz o ile odwołanie wniesiono najpóźniej w ciągu 7 dni po ustaniu przeszkody. Prośbę o przywrócenie terminu rozstrzyga instancja odwoławcza.

Art. 6. Orzeczenia i zarządzenia władz, o których mowa w art. 1, winny zawierać pouczenie o środkach prawnych, wyjaśniające, czy podlegają dalszemu tokowi instancji, jeśli zaś mu podlegają, podające wyraźnie termin do wniesienia odwołania i władzę, do której je wnieść należy.

W razie mylnego wyznaczenia terminu w orzeczeniu lub zarządzeniu, odwołanie, wniesione w terminie wyznaczonym, chociażby po upływie właściwego terminu ustawowego, uważa się za wniesione w terminie ustawowym.

Jeżeli orzeczenie lub zarządzenie mylnie wskazuje władzę, do której odwołanie podać należy, właściwa instancja odwoławcza po otrzymaniu sprawy od władzy niewłaściwej postąpi z odwołaniem tak, jak gdyby było od początku wniesione do właściwej władzy.

W razie mylnego oznaczenia w orzeczeniu lub zarządzeniu, iż nie podlega ono już tokowi instancji, jak również w razie nieumieszczenia w orzeczeniu lub zarządzeniu pouczenia prawnego, przewidzianego w ustępie pierwszym, służy interesowanemu prawo żądania od władzy, która wydała odnośne orzeczenie lub zarządzenie, za pośrednictwem władzy, która mu je doręczyła, sprostowania, względnie uzupełnienia, orzeczenia lub zarządzenia.

Art. 7. Strona interesowana może prosić o wznowienie postępowania, zakończonego prawomocnem orzeczeniem, z powodu nowych istotnych okoliczności faktycznych, które istniały przed wydaniem orzeczenia i wpłynąć mogą na zmianę orzeczenia.

O dopuszczalności wznowienia orzeka władza, która w tej sprawie wydała orzeczenie w ostatniej instancji.

Prośba o wznowienie nie wstrzymuje wykonania prawomocnego orzeczenia, o ile władza, orzekająca o wznowieniu, inaczej nie postanowi.

Art. 8. Przepisy niniejszej ustawy nie dotyczą orzeczeń, wydanych w postępowaniu karno-administracyjnem.

Art. 9. Uchyła się wszystkie przepisy, odnoszące się do przedmiotów, unormowanych w art. 3 i następnych ustawy niniejszej, a z tą ustawą niezgodne; w szczególności uchyła się przepisy obowiązującej na obszarze Małopolski ustawy z dnia 12 maja 1896 r. (austr. Dz. Ust. Nr. 101) w przedmiocie uzupełnienia, względnie zmiany, postanowień, dotyczących się postę-

powania w takich przypadkach, gdy przeciw decyzjom i zarządzeniom władz politycznych stosuje się środki prawne.

Art. 10. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Art. 11. Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem Województwa Śląskiego.

Na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego ustawa niniejsza nie ma zastosowania do postępowania uchwałowego i sporno-administracyjnego.

Co do odmiennych postanowień ustawy przemysłowej zobacz w szczególności art. 66, 74, 176, ust. 3. Wypadki, w których można zaskarżyć do Najwyższego Trybunału Administracyjnego decyzje prawomocne (po wyczerpaniu toku instancji) określa ustawa z dnia 3 sierpnia 1922 r., w brzmieniu obwieszczonej w Dz. U. z r. 1926 Nr. 68, poz. 400.

Art. 138.

Władza przemysłowa wyższej instancji powinna z urzędu zmienić lub uchylić decyzję niższej władzy przemysłowej, jeżeli będzie stwierdzone, że decyzja jest częściowo lub w całości sprzeczna z postanowieniami ustawowymi.

Według postanowienia tego artykułu należy także prawomocną decyzję uchylić lub zmienić, jeżeli okaże się, że decyzja jest sprzeczna z postanowieniami ustawowymi.

Za decyzję sprzeczną z „ustawowymi postanowieniami” uważa się orzeczenie sprzeczne bądź z postanowieniami ustawy przemysłowej, bądź innej.

D. Postępowanie w sprawach karnych.

Art. 139.

Od orzeczenia karnego władzy przemysłowej I instancji można w ciągu 7 dni od dnia doręczenia orzeczenia wnieść na ręce tej władzy żądanie przekazania sprawy właściwemu sądowi powiatowemu (pokoju), który rozstrzyga przy odpowiednim zastosowaniu przepisów obowiązujących w pierwszej instancji sądowej. Wyrok sądu okręgowego, wydany w drugiej instancji, jest prawomocny.

Żądanie przekazania sprawy sądowi nie wstrzymuje wykonania kary, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności.

Na obszarze mocy obowiązującej niemieckiej ustawy postępowania karnego z roku 1877 stosuje się przepisy o policyjnych rozporządzeniach karnych.

Przepisy o których mowa w końcowym ustępie są zawarte w pruskiej ustawie o wydawaniu policyjnych zarządzeń karnych co do przekroczeń, z dn. 23 kwietnia 1883 r. (Zbiór ustaw str. 65). Według tej ustawy mogą być karane osoby od 12 roku życia. W razie ukarania grzywną należy równocześnie na wypadek niemożności zapłacenia oznaczyć karę zastępczego aresztu. Ukarani może w ciągu tygodnia po zawiadomieniu go o zarządzeniu karnem postawić wnioski (ustnie, pisemnie, protokółarnie) u sekretarza sądowego na rozstrzygnięcie sądowe.

Art. 140.

Celem zabezpieczenia wykonania orzeczeń karnych oraz celem wstrzymania dalszego prowadzenia przemysłu bez uprawnienia albo w sposób, zagrażający w wysokim

stopniu życia lub zdrowiu pracowników albo też innych osób, władza przemysłowa, wydająca orzeczenie karne, może zarządzić zajęcie towarów i narzędzi, a w wypadkach niecierpiących zwłoki — częściowe lub całkowite wstrzymanie ruchu zakładu przemysłowego.

Zarządzenie wstrzymania ruchu zakładu przemysłowego winno być natychmiast cofnięte, skoro bezpieczeństwo dla życia i zdrowia zostanie zapewnione w sposób zgodny z przepisami ustawowymi.

Przepisy ust. 1 i 2 niniejszego artykułu nie uszczuplają uprawnień ustawowych, przysługujących innym organom władzy.

O ile zajęte towary ulegają łatwo zepsuciu, władza przemysłowa zarządzi ich sprzedaż w drodze przetargu.

Zajęte towary lub kwotę uzyskaną ze sprzedaży (ust. 4) i zajęte narzędzia zwraca się stronie po wykonaniu kary.

Zastosowanie ustępu 1 tego artykułu jest przeto dopuszczalne w następujących wypadkach: 1) celem zabezpieczenia wykonania orzeczenia karnego, 2) celem wstrzymania dalszego prowadzenia przemysłu a) bez uprawnienia lub b) w sposób zagrażający w wysokim stopniu życiu lub zdrowiu pracowników albo innych osób. Zarządzenia odnośnie mogą mieć miejsce jedynie w razie wydania orzeczenia karnego.

DZIAŁ IX.

Rzemiosło.

A. Postanowienia ogólne.

Art. 141.

Postanowienia niniejszego rozporządzenia mają zastosowanie do rzemiosła ze zmianami, wynikającymi z przepisów zawartych w tym dziale.

Postanowienia działu IX mają zastosowanie tylko do tych rodzajów przemysłu, które według postanowień art. 142 są zaliczone do rzemiosła.

Art. 142.

Za rzemiosło w rozumieniu niniejszego działu uważa się następujące rodzaje przemysłu, o ile nie są prowadzone sposobem fabrycznym: bandażownictwo, rękawicznictwo, bednarstwo, białoskórnictwo, blacharstwo, brązownictwo, mosiężnictwo, ciesielstwo, cukiernictwo, dekarstwo (pokrywanie dachów dachówką, łupkiem), fotografowanie, fryzjerstwo, golarstwo, perukarstwo, garbarstwo, grzebienniarstwo, introligatorstwo, jubilerstwo i złotnictwo (wyrób towarów ze złota, srebra i drogich kamieni), grawerstwo, kamieniarstwo, kapelusznictwo, czapnictwo, kołodziejstwo, koszykarstwo, kotlarstwo, kowalstwo, krawiectwo, kuśnierstwo, kuchmistrzostwo, lakiernictwo, malarstwo, pozłotnictwo, mularstwo, wyrób instrumentów muzycznych, wyrób szkieł i narzędzi optycznych, piekarstwo, piernikarstwo, pilnikarstwo, powoźnictwo, rymarstwo, siodlarstwo, rzeźbiarstwo (rzeźbienie w drzewie i kamieniu), rzeźnictwo, wędliniarstwo (masarstwo), rzeźnictwo koni (wyrab mięsa końskiego), wyrób wędlin z mięsa końskiego, ślusarstwo, stolarstwo, studniarstwo, szczotkarstwo, szewstwo, cholewkarstwo, szklarstwo, szmuklerstwo, wyrób frędzli, sznurków i taśm do lamowania, wyrób przedmiotów z drucików złotych i srebrnych, przędzarstwo materji ze złota i srebra, szutkatorstwo, tapicerstwo, tokarstwo, zegarmistrzostwo, zdunstwo, garncarstwo.

Minister Przemysłu i Handlu może po wysłuchaniu opinji izb przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych

zmieniać w drodze rozporządzenia listę rzemiosł, objętą pierwszym ustępem, wyłączając z niej poszczególne rodzaje lub gałęzie rzemiosł, albo uzupełniając ją innemi jeszcze rodzajami lub gałęziami przemysłu, i to z ważnością dla całego obszaru Rzeczypospolitej lub dla poszczególnych województw.

Rozporządzenia wydawane na podstawie tego artykułu powinnyby z reguły mieć moc obowiązującą dla całego obszaru Rzeczypospolitej, gdyż należy unikać tak odmiennego traktowania tych samych rodzajów przemysłu na obszarach Polski, że tylko w poszczególnych województwach wymaga się od prowadzącego dany przemysł wykazania uzdolnienia zawodowego.

Z brzmienia ustępu drugiego wynika, że w każdym wypadku, a więc i wtedy, jeżeli zgóry projektowane jest rozporządzenie z mocą obowiązującą tylko dla poszczególnych województw, należy wysłuchać opinii wszystkich izb przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych.

Art. 143.

W wypadkach wątpliwych, czy dane przedsiębiorstwo uważać należy za przemysł rzemieślniczy, czy fabryczny, orzeka władza przemysłowa wojewódzka po wysłuchaniu opinii izby przemysłowo-handlowej i izby rzemieślniczej, oraz po zasięgnięciu opinii właściwej izby skarbowej i inspektora pracy danego okręgu.

Opinie izb przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych oraz izby skarbowej i inspektora pracy mają znaczenie natury informacyjnej; władza przemysłowa może zasięgnąć opinii także innych organizacji i osób,

jeżeli uzna to za wskazane dla należytego stwierdzenia, czy dane przedsiębiorstwo jest prowadzone sposobem fabrycznym.

B. Dowód uzdolnienia.

Art. 144.

Kto rozpoczyna prowadzenie samoistne rzemiosła, winien równocześnie ze zgłoszeniem (art. 7) wykazać przed władzą przemysłową I instancji, że posiada zawodowe uzdolnienie do prowadzenia danego rzemiosła.

Zobacz uwagi do art. 7.

Art. 145.

Za dowód uzdolnienia zawodowego do samoistnego prowadzenia rzemiosła uważa się: 1) uprawnienie do używania tytułu mistrza (majstra) rzemieślniczego danego rodzaju rzemiosła (art. 158 i 159), albo 2) świadectwo nauki danego rzemiosła, zakończonej złożeniem z pomyślnym wynikiem egzaminu czeladniczego w połączeniu ze świadectwami co najmniej trzyletniej pracy w charakterze czeladnika w danym rodzaju rzemiosła, lub 3) świadectwo złożenia egzaminu przed komisją egzaminacyjną dla majstrów wojskowych.

Nadto Minister Przemysłu i Handlu ustali w porozumieniu z właściwymi ministrami w drodze rozporządzenia, w jakiej mierze świadectwa ukończenia szkół technicznych albo egzaminów, złożonych przed władzami egzaminacyjnymi, które ustanowione zostały dla poszczególnych rodzajów przemysłu lub dla stwierdzenia uzdolnienia zawodowego w przedsiębiorstwach państwowych, uważać należy za dowód uzdolnienia zawodowego do prowadzenia przemysłu rzemieślniczego.

W zasadzie absolwenci szkół technicznych i szkół sztuk zdobniczych i przemysłu artystycznego po odpowiedniej praktyce będą uważani za posiadających uzdolnienie zawodowe do prowadzenia przemysłu rzemieślniczego.

Zobacz ponadto art. 198, ust. 4 i 5.

Obecnie istnieją w Polsce następujące typy szkół zawodowych kształcące pracowników dla rzemiosła:

a) rzemieślniczo-przemysłowe, kształcące na czeladników (zobacz art. 156); b) majsterskie lub mistrzowskie, kształcące na mistrzów (majstrów) zobacz art. 158; c) techniczne (według dawnej nomenklatury b. zaboru austriackiego „wyższe szkoły przemysłowe”), kształcące średnich pracowników technicznych dla przemysłu.

Ponadto istnieją szkoły zawodowe żeńskie z oddziałami jak: koszykarski, krawiecki, introligatorski i t. p.

Art. 146.

Władza przemysłowa wojewódzka może poszczególne osoby zwalniać od obowiązku wykazania uzdolnienia, określonego w art. 145, jeżeli dane osoby wykazą w inny wystarczający sposób, że posiadają odpowiednie uzdolnienie zawodowe.

Art. 147.

Władza przemysłowa I instancji, w ciągu 30 dni, licząc od dnia zgłoszenia, wyda kartę rzemieślniczą, jeżeli zgłaszający wykazał uzdolnienie zawodowe w myśl postanowień art. 145 lub 146, w razie zaś przeciwnym zabroni mu dalszego prowadzenia rzemiosła, podając motywy.

Kartę rzemieślniczą wydaje się w formie wyciągu ze zgłoszenia z podaniem numeru porządkowego, pod którym zostało wpisane do rejestru uprawnień przemysłowych (art. 136).

Co do częściowo innej kompetencji władz w województwach poznańskim i pomorskim zobacz art. 196.

C. Nauka rzemiosła.

Art. 148.

Jeżeli rzemieślnik przyjmuje na naukę uczniów (terminatorów) w liczbie większej, aniżeli odpowiadającej wielkości lub sposobowi prowadzenia przedsiębiorstwa, władza przemysłowa I instancji po porozumieniu z obwodowym inspektorem pracy może zobowiązać go do zmniejszenia liczby uczniów przez rozwiązanie umowy o naukę oraz zabronić mu przyjmowania uczniów ponad oznaczoną liczbę.

Statut cechu może zawierać postanowienia, ilu uczniów (terminatorów) można trzymać w stosunku liczebnym do zatrudnionych w tem samym przedsiębiorstwie czeladników.

O ile statut nie zawiera takich postanowień, władza przemysłowa wojewódzka po porozumieniu z obwodowym inspektorem pracy i po wysłuchaniu opinii izby rzemieślniczej może w drodze rozporządzenia ustalić liczbę terminatorów w stosunku do zatrudnionych czeladników.

Analogiczne postanowienia zawiera art. 125 w odniesieniu do innych uczniów przemysłowych.

Art. 149.

W przemyśle rzemieślniczym wolno przyjmować na naukę i kierować praktycznem kształceniem terminato-

rów tylko osobom, które nabyły prawo używania tytułu mistrza (majstra) rzemieślniczego (art. 158 i 159), w okresie zaś trzyletnim po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia także tym osobom pełnoletnim, które: 1) po złożeniu z wynikiem pomyślnym egzaminu na czeladnika pracowały przynajmniej pięć lat w danym rodzaju lub gałęzi rzemiosła lub 2) przynajmniej osiem lat wykonywały samoistnie rzemiosło danego rodzaju lub gałęzi.

Naukę rzemiosła (termin) można odbyć także w przedsiębiorstwach fabrycznych danego rodzaju przemysłu pod kierunkiem osób, posiadających kwalifikacje, odpowiadające postanowieniom tego artykułu lub artykułu 150.

Z brzmienia tego artykułu w związku z art. 150 wynika, że po upływie trzech lat po dniu wejścia w życie ustawy tylko te osoby będą mogły trzymać i kierować praktycznem kształceniem terminatorów, które: a) będą miały prawo używania tytułu mistrza rzemieślniczego, albo b) będą posiadały kwalifikacje do kierowania praktycznem kształceniem terminatorów, odpowiadające postanowieniom art. 150.

Art. 150.

Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z właściwymi ministrami ustali w drodze rozporządzenia, w jakiej mierze świadectwo szkolne lub egzaminacyjne, uznane na zasadzie postanowień art. 145 jako dowód uzdolnienia zawodowego do prowadzenia rzemiosła, uważać należy także za dowód odpowiedniej kwalifikacji do kierowania praktycznem kształceniem terminatorów.